

USTAVNI SUD
BOSNE I HERCEGOVINE

654

Ustavni sud Bosne i Hercegovine u Velikom vijeću, u predmetu broj **AP 5497/18**, rješavajući apelaciju **Slavoljuba Jurkovića**, na temelju članka VI/3.(b) Ustava Bosne i Hercegovine, članka 57. stavak (2) točka b) i članka 59. st. (1) i (3) Pravila Ustavnog suda Bosne i Hercegovine – prečišćeni tekst ("Službeni glasnik Bosne i Hercegovine" broj 94/14), u sastavu:

Zlatko M. Knežević, predsjednik

Mato Tadić, dopredsjednik

Mirsad Čeman, dopredsjednik

Valerija Galić, sutkinja

Miodrag Simović, sudac

Seada Palavrić, sutkinja

na sjednici održanoj 9. rujna 2020. godine donio je

ODLUKU O DOPUSTIVOSTI I MERITUMU

Odbija se kao neutemeljena apelacija podnesena protiv Presude Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine broj 58 0 P 073637 17 Rev od 11. lipnja 2018. godine i Presude Kantonalnog suda u Mostaru broj 58 0 P 073637 14 Gž od 21. lipnja 2017. godine.

Odluku objaviti u "Službenom glasniku Bosne i Hercegovine", "Službenim novinama Federacije Bosne i Hercegovine", "Službenom glasniku Republike Srpske" i "Službenom glasniku Distrikta Brčko Bosne i Hercegovine".

OBRAZLOŽENJE

I. Uvod

1. Slavoljub Jurković (u daljnjem tekstu: apelant) iz Čapljine, kojeg zastupa Odvjetničko društvo "Milas, Martinović & partneri" d.o.o. iz Ljubuškog, podnio je 1. listopada 2018. godine apelaciju Ustavnom sudu Bosne i

Hercegovine (u daljnjem tekstu: Ustavni sud) protiv Presude Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: Vrhovni sud) broj 58 0 P 073637 17 Rev od 11. lipnja 2018. godine i Presude Kantonalnog suda u Mostaru (u daljnjem tekstu: Kantonalni sud) broj 58 0 P 073637 14 Gž od 21. lipnja 2017. godine.

II. Postupak pred Ustavnim sudom

2. Na temelju članka 23. Pravila Ustavnog suda, od Vrhovnog i Kantonalnog suda, te Addiko banke d.d. Sarajevo kao pravnog sljednika tužene Hypo group "Hypo-Alpe-Adria bank" d.d. Mostar (u daljnjem tekstu: tužena) zatraženo je 4. svibnja 2020. godine da dostave odgovor na apelaciju.

3. Kantonalni sud je dostavio odgovor na apelaciju 13. svibnja 2020. godine, a Vrhovni sud i tužena 15. svibnja 2020. godine.

III. Činjenično stanje

4. Činjenice predmeta koje proizlaze iz apelantovih navoda i dokumenata predloženih Ustavnom sudu mogu se sumirati na sljedeći način.

5. Prvostupanjskom presudom Općinskog suda u Mostaru (u daljnjem tekstu: Općinski sud) broj 58 0 P 073637 10 P od 19. prosinca 2013. godine obvezana je tužena da na ime naknade štete isplati apelantu iznos od 18.264,14 KM sa zakonskom zateznom kamatom od 12% na godišnjoj razini počevši od 1. listopada 2013. godine pa do isplate i da mu naknadi troškove parničnog postupka u iznosu od 3.877,20 KM, sve u roku od 30 dana.

6. Iz obrazloženja presude proizlazi da je Presudom zbog izostanka Osnovnog suda u Čapljini broj P 167/92 od 24. ožujka 1993. godine "Sarajevo-osiguranje" d.d. Sarajevo, Filijala Mostar, obvezano apelantu isplatiti za razdoblje od 19. studenog 1989. godine do 31. prosinca 1990. godine mjesečno po 10.000,00 HRD, za razdoblje od 1. siječnja 1991. godine do 31. prosinca 1991. godine mjesečno po 20.000,00 HRD, za razdoblje od 1. siječnja 1992. godine do 30. lipnja 1992. godine

mjesečno po 25.000,00 HRD, te od 1. srpnja 1992. godine pa ubuduće dok se ne izmijene okolnosti mjesečno po 30.000,00 HRD na način da dospjele obroke isplati odmah i odjednom sa zakonskom zateznom kamatom počevši od dana dospijeca svakog pojedinog obroka pa do konačne isplate, a ubuduće plaćati svakog mjeseca unaprijed najdalje do petog u mjesecu, te da mu naknadi troškove parničnog postupka u iznosu 76.219,50 dinara.

7. Dalje je utvrđeno da "Sarajevo-osiguranje" nije izvršilo svoju obvezu po ovoj presudi, pa je apelant pokrenuo izvršni postupak. Rješenjem o izvršenju Općinskog suda u Čapljini broj I.142/98-Č od 5. srpnja 2005. godine izvršena je denominacija i konverzija navedenih iznosa na temelju zakonskih propisa prinudne naravi tako što su HRD pretvoreni u kune u omjeru 3,9025 i naloženo banci (tuženoj) da na temelju navedene presude Osnovnog suda radi naplate na ime izgubljene zarade iz ugostiteljske djelatnosti za razdoblje od 19. studenog 1989. godine do 31. prosinca 1990. godine isplati apelantu mjesečno po 2,60 KM, za razdoblje od 1. siječnja 1991. godine do 31. prosinca 1991. godine mjesečno po 5,10 KM, za razdoblje od 1. siječnja 1992. godine do 30. lipnja 1992. godine mjesečno po 6,40 KM počevši od 1. srpnja 1992. godine pa ubuduće mjesečno po 7,70 KM, na način da sve dospjele obroke isplati odmah i odjednom sa zakonskom zateznom kamatom počevši od dana dospijeca svakog pojedinog obroka pa do konačne isplate, a da ubuduće obroke isplaćuje unaprijed najdalje do petog u mjesecu, zatim troškove parničnog postupka u iznosu od 19,53 KM sa zakonskom zateznom kamatom počevši od 24. ožujka 1993. godine pa do konačne isplate i troškovima izvršnog postupka u iznosu 2.868,00 KM i dobiveni iznos obustavi i skine sa izvršenikovog žiroračuna ("Sarajevo-osiguranje") i prenese na žiroračun punomoćnika tražitelja izvršenja (apelanta).

8. U postupku nije bilo sporno da je obračun ukupne tražbine apelanta kao tražitelja izvršenja i njezinu isplatu s izvršenikovog računa na apelantov račun vršila tužena, po kojoj osnovi je izvršila prijenos 4.664,18 KM, a naknadno 26. srpnja 2006. godine i iznos od 566,29 KM, nakon čega je, poslije obavijesti tužene da je u potpunosti izvršila prinudnu naplatu, Rješenjem Općinskog suda u Čapljini broj 07 53 I 006564 98 I od 12. kolovoza 2010. godine završen postupak izvršenja.

9. U postupku nije bilo sporno ni da je tužena dopisom broj 03-01/10-2304 od 17. lipnja 2010. godine obavijestila sud da je obračun kamate izvršila primjenom Zakona o visini stope zatezne kamate ("Službene novine FBiH" broj 18/96).

10. Polazeći od navedenih činjeničnih utvrđenja, a imajući u vidu svrhu denominacije i stav u pogledu načina obračuna zatezne kamate izražen u zaključku Građansko-upravnog odjeljenja Vrhovnog suda od 25. lipnja 1997. godine, prema kojem povjeriteljima potraživanja izraženim u DEM ili drugoj stranoj konvertibilnoj valuti, kao i povjeriteljima potraživanja izraženim u BHD ili kunama, ako je ugovoreno ispunjenje po kursu strane valute (valutna klauzula), ukoliko treba primijeniti domaće pravo, zatezna kamata se obračunava po stopi kao i na potraživanja izražena u domaćoj valuti, i to za potraživanja s područja na kojem je domaće platežno sredstvo BHD počevši od 1. travnja 1996. godine, a za potraživanje od dužnika s područja na kojem je domaće platežno sredstvo kuna od 30. svibnja 1994. godine, dok se do tada zatezna kamata na ta potraživanja plaća po stopi koju na štedne uloge po viđenju, odnosno strane valute plaćaju komercijalne banke u prebivalištu, odnosno sjedištu povjeritelja, prvostupajski sud je zaključio da tužena nije pravilno izvršila obračun zakonskih zateznih kamata, odnosno nije u cijelosti postupila po Rješenju broj I.342/98 od 11. ožujka 2005. godine, rješenju o ispravci od 5. srpnja 2005. godine i dopisu od 20. srpnja 2005. godine, pa u

smislu odredbe članka 175. Zakona o izvršnom postupku (u daljnjem tekstu: ZIP) postoji odgovornost tužene za štetu prouzrokovanu apelantu kao tražitelju izvršenja, i to po općim pravilima o naknadi štete, te je obvezao tuženu na isplatu iznosa od 18.264,14 KM, koliko prema nalazu vještaka financijske struke iznosi obračun kamata izvršen u skladu s navedenim zaključkom Vrhovnog suda, sa zakonskim zateznim kamatama od dana konačnog opredjeljenja tužbenog zahtjeva, a shodno članku 279. stavak 2. ZOO-a. Prvostupajski sud se pozvao i na stav Ustavnog suda u Odluci broj U 50/01 od 30. siječnja 2004. godine da članak 37. Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o osiguranju imovine i osoba FBiH nije u skladu sa člankom II/3.(k) Ustava BiH u svezi sa člankom 1. Protokola broj 1 uz Europsku konvenciju za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda (u daljnjem tekstu: Europska konvencija) i Odluku broj AP 1311/06 od 31. siječnja 2009. godine u kojoj je Ustavni sud utvrdio da je neustavno otpisivanje zakonske zatezne kamate za razdoblje rata na temelju članka 2. Zakona o visini stope zatezne kamate na neizmirena dugovanja, te je zaključio da se navedeni stav Ustavnog suda može prihvatiti relevantnim i u situaciji kada se umjesto otpisivanja zakonske zatezne kamate za razdoblje rata visina stope zatezne kamate na iznos naknade štete određene izvršnim ispravama određuje u visini od 0,5% godišnje.

11. Drugostupajskom presudom Kantonalnog suda broj 58 0 P 073637 14 Gž od 21. lipnja 2017. godine žalba tužene je uvažena, te je prvostupajnska presuda preinačena tako što je odbijen apelantov tužbeni zahtjev.

12. Nasuprot stavu prvostupajnskog suda, drugostupajski sud je smatrao da se ne može prihvatiti zaključak prvostupajnskog suda da su stavovi iz Odluke Ustavnog suda broj U 50/01 od 30. siječnja 2004. godine (prema kojem članak 37. Zakona o izmjeni i dopuni Zakona o osiguranju imovine i osoba FBiH nije u suglasnosti sa člankom II/3.(k) Ustava Bosne i Hercegovine i člankom 1. Protokola broj 1 uz Europsku konvenciju), kao i iz Odluke Ustavnog suda broj AP 1311/06 od 31. siječnja 2009. godine kojim je utvrđeno da je neustavno otpisivanje zakonskih zateznih kamata za razdoblje rata relevantni i u situaciji kada je umjesto otpisivanja zakonske zatezne kamate za razdoblje rata visina stope zatezne kamate na iznos naknade štete određene izvršnim ispravama – sudske presude, sudska poravnanja, određena u visini 0,5% godišnje, te da se na sporni pravni odnos primjenjuju važeće odredbe Zakona o izmjeni Zakona o visini stope zatezne kamate na neizmirena dugovanja sve dok nadležni organ ne utvrdi da su te odredbe neustavne. Stoga, kako je tužena pri obračunu zakonske zatezne kamate na potraživanje utvrđeno pravomoćnom presudom primijenila odredbe zakona koji je bio na snazi u vrijeme kada je primila nalog suda da izvrši obračun, Kantonalni sud je zaključio da je tužbeni zahtjev neutemeljen, pa je uvažio žalbu tužene i prvostupajnsku presudu preinačio tako što je odbio tužbeni zahtjev.

13. Odlučujući o apelantovoj reviziji, Vrhovni sud je donio Presudu broj 58 0 P 073637 17 Rev od 11. lipnja 2018. godine kojom je odbio reviziju.

14. U obrazloženju presude je, prije svega, ukazano da je predmet spora u konkretnoj pravnoj stvari apelantov zahtjev za isplatu iznosa od 18.264,14 KM na ime naknade štete od tužene koji temelji na tvrdnji da je tužena pogrešno obračunala kamate u izvršnom postupku koji je apelant pokrenuo radi naplate potraživanja na temelju pravomoćne Presude Osnovnog suda u Čapljini broj P 167/92 od 24. ožujka 1993. godine.

15. Dalje je navedeno da nije sporna činjenica da je tužena sudjelovala u sudskom postupku izvršenja kao ovlaštena komercijalna banka kod koje je izvršenik "Sarajevo-osiguranje" imao otvoren transakcijski račun i da je vršila obračun

zakonskih zatezних kamata. Nadalje, navedeno je da je u postupku utvrđeno da je tužena prilikom obračuna i isplate zakonske zatezne kamate, kada joj je dostavljeno rješenje o izvršenju u 2005. godini, postupila po tada važećem Zakonu o visini stope zatezne kamate na neizmirena dugovanja ("Službene novine FBiH" broj 56/04) i Zakonu o izmjeni Zakona o visini stope zatezne kamate na neizmirena dugovanja ("Službene novine FBiH" broj 29/05), a prema kojem je kao bankarska organizacija bila dužna postupati, te da je obračun zakonskih zatezних kamata za vrijeme ratnog razdoblja izvršen naknadno u skladu sa Zakonom o izmjeni Zakona o visini stope zatezne kamate iz 2011. godine ("Službene novine FBiH" broj 48/11), prema kojem se, izuzetno od odredbi iz st. 1. i 2. članka 1. navedenog zakona, na iznos naknade štete određene izvršnim ispravama (sudske presude i sudska poravnja) i vansudska poravnja iz osnove osiguranja definiranog Zakonom o osiguranju imovine i osoba za razdoblje od 18. rujna 1991. godine do 23. prosinca 1996. godine plaća zatezna kamata po stopi od 0,5% godišnje.

16. Također je istaknuto da je odredbom članka 4. Zakona o visini stope zatezne kamate na neizmirena dugovanja određeno da će se postupci za utvrđivanje visine kamatne stope iz članka 1. tog zakona koji nisu okončani do stupanja na snagu zakona ili su okončani, ali nisu obavljani, dakle i u ovom postupku, okončati prema odredbama tog zakona i po kamatnoj stopi od 12% godišnje. Odredbom članka 3. istog zakona određeno je da se obračun kamata obavlja primjenom metode prostog računanja za godišnja razdoblja, a kompornog kamatnog računanja za ispodgodišnje razdoblje. Navedene odredbe nisu utvrđene neustavnim, niti su bile predmet kasnijih izmjena konkretnog zakona, pa se imaju primijeniti kao propis koji je važeći, kako je pravilno cijenio drugostupanjski sud, te izveo pravilan zaključak da je tužena u cijelosti postupila u skladu sa svojom obavezom propisanom ZIP-om postupajući po uputama Općinskog suda u Čapljini kao izvršnog suda, te je izvršila i obračun zakonskih zatezних kamata naknadno za vrijeme ratnog razdoblja od 18. rujna 1991. godine do 23. prosinca 1996. godine, pa ne postoji odgovornost tužene u smislu odredbe članka 175. ZIP-a.

IV. Apelacija

a) Navodi iz apelacije

17. Apelant smatra da mu je prekršeno pravo na pravično suđenje iz članka II/3.(e) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 6. stavak 1. Europske konvencije za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda (u daljnjem tekstu: Europska konvencija), pravo na imovinu iz članka II/3.(k) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 1. Protokola broj 1 uz Europsku konvenciju i pravo na djelotvoran pravni lijek iz članka 13. Europske konvencije.

18. Navodi da Kantonalni i Vrhovni sud nisu pravilno primijenili materijalno pravo na utvrđeno činjenično stanje jer su pogrešno zauzeli stav kako je tužena banka pravilno primijenila materijalnopравни propis sadržan u odredbama Zakona o visini stope zatezne kamate na neizmirena dugovanja ("Službene novine FBiH" br. 56/04, 29/05 i 48/11) i da je to relevantan propis čijom primjenom treba riješiti sporni odnos između parničnih stranaka. Pri tome, apelant ističe da je navedeni stav suda u potpunosti nezakonit i neustavan, kao i da je u suprotnosti s temeljnim načelima Europske konvencije, a naročito s pravom na imovinu, i to iz potpuno istih razloga kao i "čuveni" članak 37. Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o osiguranju imovine i osoba, zbog čega je Odlukom Ustavnog suda broj U 50/01 od 30. siječnja 2004. godine proglašen neustavnim. Dakle, odluke Ustavnog suda u povodu ovog načelnog pitanja su posve jasne i nedvojbene, pa se postavlja pitanje rezoniranja Kantonalnog i Vrhovnog suda koji

"zaključuju" kako je bitno da ipak neke zakonske kamate postoje (0,5% godišnje) i da je to bitno drugačije nego da nikako ne postoje. Ako je za sud bilo dileme o (ne)ustavnosti Zakona o visini stope zatezne kamate na neizmirena dugovanja, onda je to trebao riješiti upitom Ustavnom sudu koji prethodi odluci redovnog suda, iako apelant navodi da je Ustavni sud u prethodno navedenim odlukama i rješenjima dao jasnu ocjenu ustavnosti navedenog zakona. Primjena Zakona o visini stope zatezne kamate na neizmirena dugovanja na rješenje spornog odnosa između parničnih stranaka u ovom predmetu je nedopustiva sa stajališta temeljnih prava i sloboda zaštićenih Ustavom i Europskom konvencijom i predstavlja negaciju samog prava, prava na pristup sudu i pravično suđenje, te prava na imovinu s obzirom na to da se primjena odredbi zakona može odrediti samo unaprijed i nakon objave u službenim glasilima, a ne nikako unazad (retroaktivno). Zbog pogrešnog pravnog pristupa Kantonalni i Vrhovni sud su pogrešno tumačili odredbe članka 39. stavak 2., u svezi sa člankom 175. ZIP-a jer obračun kamata vrši banka, a ne sud.

b) Odgovor na apelaciju

19. Vrhovni i Kantonalni sud i tužena su naveli da u konkretnom slučaju nije bilo kršenja apelantovog prava na pravično suđenje i imovinu na koje se poziva u apelaciji, te da apelaciju treba odbiti kao neutemeljenu.

20. Tužena je također navela da je apelacija neutemeljena, te da je obračun ukupnog potraživanja apelanta kao tražitelja izvršenja i njezinu isplatu s izvršenikovog računa na apelantov račun vršila tužena i po toj osnovi je izvršila prienos 4.664,18 KM, a naknadno i iznos od 566,29 KM, nakon čega je po obavijesti tužene da je u potpunosti izvršila prinudnu naplatu rješenjem Općinskog suda u Čapljini od 12. kolovoza 2010. godine završen postupak izvršenja. Dalje je navela da je dopisom od 17. lipnja 2010. godine obavijestila sud da je obračun kamate izvršila primjenom Zakona o visini stope zatezne kamate ("Službene novine FBiH" broj 18/96), te je jasno ukazala uređujućem sucu da je spremna obračunati u skladu s traženjem tražitelja izvršenja – apelanta, ali da traži da se to izričito navede u rješenju o izvršenju jer banka nije pronašla osnovu za primjenu kamatnih stopa koje je tražio apelant. Navedeno se tražilo od uređujućeg suca jer banka nije željela biti sankcionirana zbog eventualnog pogrešnog postupanja, niti uvučena u eventualni parnični postupak zbog nepostupanja po rješenju suda. Nakon ovog dopisa tužene uređujući sudac je donio zaključak od 12. kolovoza 2010. godine kako je očito da je u cijelosti provedeno rješenje o izvršenju i da se postupak izvršenja smatra završenim. Stoga je nejasno zašto je apelant podnio tužbu protiv tužene ukoliko je Općinski sud u Čapljini donio zaključak da je izvršni postupak završen jer je banka u cijelosti izvršila i provela postupak isplate kamata apelantu. Konačno, tužena je istaknula da je prilikom obračuna i isplate zakonske zatezne kamate, kada joj je dostavljeno rješenje o izvršenju u 2005. godini, postupila po tada važećem Zakonu o visini stope zatezne kamate na neizmirena dugovanja ("Službene novine FBiH" broj 56/04) i Zakonu o izmjeni Zakona o visini stope zatezne kamate na neizmirena dugovanja ("Službene novine FBiH" broj 29/05), a prema kojem je kao bankarska organizacija bila dužna postupati, te da je obračun zakonskih zatezних kamata za vrijeme ratnog razdoblja izvršen naknadno u skladu sa Zakonom o izmjeni Zakona o visini stope zatezne kamate iz 2011. godine ("Službene novine FBiH" broj 48/11). Tužena je zaključila da je u cijelosti postupila u skladu sa svojom obavezom propisanom u ZIP-u, postupajući po uputama Općinskog suda u Čapljini kao izvršnog suda, te je izvršila i obračun zakonskih zatezних kamata naknadno za vrijeme ratnog

razdoblja od 18. rujna 1991. godine do 23. prosinca 1996. godine, pa ne postoji odgovornost tužene u smislu odredbe članka 175. istog zakona.

V. Relevantni propisi

21. **Zakon o visini stope zatezne kamate na neizmirena dugovanja** ("Službene novine Federacije BiH" br. 56/04, 68/04 – ispravak, 29/05 i 48/11). Za potrebe ove odluke koristi se neslužbeni prečišćeni tekst sačinjen u Ustavnom sudu koji u relevantnom dijelu glasi:

Članak 1.

Ovim Zakonom propisuje se način obračuna zateznih kamata po neizmirenim dugovanjima na temelju ugovora iz dužničko-povjeriteljskih odnosa i dugovanja nastalih temeljem naknade štete iz temelja obveznih osiguranja u razdoblju od 01.12.1989. godine do stupanja na snagu Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o visini stope zatezne kamate ("Službene novine Federacije BiH", broj 51/01).

Članak 2.

Na iznos duga iz članka 1. ovoga Zakona, nastalog na temelju dužničko-povjeriteljskih odnosa na teritoriju Federacije Bosne i Hercegovine, plaća se zatezna kamata po stopi od 12% godišnje.

Zatezna kamata iz stavka 1. ovog članka neće se obračunavati za razdoblje ratnog stanja od 18.09.1991. godine do 23.11.1995. godine.

Iznimno od odredbi iz st. 1. i 2. ovog članka, na iznos naknade štete (glavnica) određene ovršnim ispravama (sudske presude i sudska poravnanja) i izvansudska poravnanja iz osnova osiguranja definiranog Zakonom o osiguranju imovine i osoba ("Službene novine Federacije BiH", br. 2/95 i 6/98) za razdoblje od 18.09.1991. godine do 23.12.1996. godine, plaća se zatezna kamata po stopi od 0,5% godišnje.

Članak 3.

Obračun zateznih kamata iz članka 1. ovog zakona obavlja se primjenom metoda prostoga kamatnog računa za godišnja razdoblja, a konformnog kamatnog računa za ispodgodišnja razdoblja.

Obračun zatezne kamate po pravomoćnim sudskim rješenjima obavljaju komercijalne banke kod kojih dužnik ima otvorene transakcijske račune, uz naplatu provizije.

Članak 4.

Postupci za utvrđivanje visine zatezne kamate iz članka 1. ovog zakona koji nisu okončani do dana stupanja na snagu ovog zakona ili su okončani a nisu obavljani, okončat će se prema odredbama ovog zakona i kamatnoj stopi od 12% godišnje.

22. **Zakon o ovršnom postupku** ("Službene novine Federacije BiH" br. 32/03, 52/03 – ispravak, 33/06, 39/06 – ispravak, 39/09, 29/11 – odluka USBiH, 74/11 – odluka USFBiH, 35/12, 35/12 – rješenje USBiH, 46/16, 36/17 – odluka USBiH, 55/18 – rješenje USBiH i 25/20 – odluka USBiH). U konkretnom slučaju primjenjuje se **Zakon o ovršnom postupku** ("Službene novine Federacije BiH" br. 32/03, 52/03 – ispravak, 33/06, 39/06 – ispravak, 39/09), koji u relevantnom dijelu glasi:

Članak 39. stavak (2)

Rješenje o ovrsi

(2) *Ukoliko je rješenjem o ovrsi određena obveza i naplata kamata, obračun kamate o trošku tražitelja ovrhe obaviti će ovršni sud, osim kada se naplata obavlja nad sredstvima na računima u bankama. U ovome drugom slučaju obračun kamate izvršit će banka na teret ovršenika.*

Članak 175.

Odgovornost banaka za štetu

Banka koja ne postupi sukladno rješenju o ovrsi i drugim sudskim nalogima, odgovara za štetu uzročenu tražitelju ovrhe po općim pravilima o naknadi štete.

VI. Dopustivost

23. U skladu sa člankom VI/3.(b) Ustava Bosne i Hercegovine, Ustavni sud, također, ima apelacijsku nadležnost u pitanjima koja su sadržana u ovom Ustavu kada ona postanu predmet spora zbog presude bilo kojeg suda u Bosni i Hercegovini.

24. U skladu sa člankom 18. stavak (1) Pravila Ustavnog suda, Ustavni sud može razmatrati apelaciju samo ako su protiv presude, odnosno odluke koja se njome pobija, iscrpljeni svi djelotvorni pravni lijekovi mogući prema zakonu i ako je podnesena u roku od 60 dana od dana kada je podnositelj apelacije primio odluku o posljednjem djelotvornom pravnom lijeku koji je koristio.

25. U konkretnom slučaju predmet pobijanja apelacijom je Presuda Vrhovnog suda broj 58 0 P 073637 17 Rev od 11. lipnja 2018. godine, protiv koje nema drugih djelotvornih pravnih lijekova mogućih prema zakonu. Zatim, pobijanu presudu apelant je primio 31. srpnja 2018. godine, a apelacija je podnesena 1. listopada 2018. godine, tj. u roku od 60 dana, kako je propisano člankom 18. stavak (1) Pravila Ustavnog suda. Konačno, apelacija ispunjava i uvjete iz članka 18. st. (3) i (4) Pravila Ustavnog suda jer ne postoji neki formalni razlog zbog kojeg apelacija nije dopustiva, niti je očito (*prima facie*) neutemeljena.

26. Imajući u vidu odredbe članka VI/3.(b) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 18. st. (1), (3) i (4) Pravila Ustavnog suda, Ustavni sud je utvrdio da predmetna apelacija ispunjava uvjete u pogledu dopustivosti.

VII. Meritum

27. Apelant smatra da mu je pobijanim odlukama povrijeđeno pravo na pravično suđenje iz članka II/3.(e) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 6. stavak 1. Europske konvencije, pravo na imovinu iz članka II/3.(k) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 1. Protokola broj 1 uz Europsku konvenciju i pravo na djelotvoran pravni lijek iz članka 13. Europske konvencije.

Pravo na pravično suđenje

28. Članak II/3. Ustava Bosne i Hercegovine u relevantnom dijelu glasi:

Sve osobe na teritoriju Bosne i Hercegovine uživaju ljudska prava i temeljne slobode iz ovog članka, stavak 2 što uključuje:

e) Pravo na pravično saslušanje u građanskim i krivičnim stvarima, i druga prava vezana za krivične postupke.

29. Članak 6. Europske konvencije u relevantnom dijelu glasi:

1) Prilikom utvrđivanja njegovih građanskih prava i obveza ili kaznene optužbe protiv njega, svatko ima pravo na pravičnu i javnu raspravu u razumnom roku pred neovisnim i nepristranim sudom ustanovljenim zakonom. [...]

30. Ustavni sud primjećuje da se predmetni postupak odnosi na pitanje naknade štete, dakle na predmet građanskopravne prirode, pa apelant u tom postupku uživa garancije prava na pravično suđenje iz članka II/3.(e) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 6. stavak 1. Europske konvencije.

31. Apelant ukazuje na proizvoljnu primjenu materijalnog prava, smatrajući da su Kantonalni i Vrhovni sud pogrešno zauzeli stav kako je tužena banka pravilno primijenila odredbe Zakona o visini stope zatezne kamate na neizmirena dugovanja.

32. U svezi s tim, Ustavni sud ukazuje da, prema praksi Europskog suda i Ustavnog suda, zadatak ovih sudova nije da preispituju zaključke redovnih sudova u pogledu činjeničnog stanja i primjene pozitivnih propisa (vidi Europski sud, *Pronina protiv Rusije*, odluka o dopustivosti od 30. lipnja 2005. godine, aplikacija broj 65167/01). Naime, Ustavni sud nije nadležan supstituirati redovne sudove u procjeni činjenica i dokaza, već je, općenito, zadatak redovnih sudova da ocijene činjenice i dokaze koje su izveli (vidi Europski sud, *Thomas protiv Ujedinjenog Kraljevstva*, presuda od 10. svibnja 2005. godine, aplikacija broj 19354/02). Zadatak Ustavnog suda je da ispita je li eventualno došlo do povrede ili zanemarivanja ustavnih prava (pravo na pravično suđenje, pravo na pristup sudu, pravo na djelotvoran pravni lijek i dr.), te je li primjena zakona bila, eventualno, proizvoljna ili diskriminacijska.

33. Ustavni sud se, dakle, shodno navedenom, može, izuzetno, kada ocijeni da je u određenom postupku redovni sud proizvoljno postupao kako u utvrđivanju činjenica tako i u primjeni relevantnih pozitivnih propisa (vidi Ustavni sud, Odluka broj *AP 311/04* od 22. travnja 2005. godine, stavak 26.), upustiti u ispitivanje načina na koji su nadležni sudovi utvrđivali činjenice i na tako utvrđene činjenice primijenili pozitivne propise. U kontekstu navedenog, Ustavni sud podsjeća i da je u više svojih odluka ukazao da očita proizvoljnost u primjeni relevantnih propisa nikada ne može voditi pravičnom postupku (vidi Ustavni sud, Odluka broj *AP 1293/05* od 12. rujna 2006. godine, točka 25. i dalje, te, *mutatis mutandis*, Europski sud, *Andelković protiv Srbije*, presuda od 9. travnja 2013. godine, točka 24.). Imajući u vidu navedeno, Ustavni sud će u konkretnom slučaju, s obzirom na pitanja koja se postavljaju, ispitati jesu li izneseni prigovori utemeljeni.

34. U svezi sa spornim pitanjem, Ustavni sud podsjeća da je u Odluci broj *U 6/19* od 4. listopada 2019. godine, u postupku koji je pokrenut po zahtjevu Kantonalnog suda u Sarajevu, utvrđeno da odredbe članka 2. st. (2) i (3) Zakona o visini stope zatezne kamate na neizmirena dugovanja ("Službene novine Federacije BiH" br. 56/04, 68/04, 29/05 i 48/11) nisu u skladu sa člankom II/3.(k) Ustava Bosne i Hercegovine i člankom 1. Protokola broj 1 uz Europsku konvenciju, te su navedene odredbe stavljene izvan snage, dok je utvrđeno da je odredba članka 4. Zakona o visini stope zatezne kamate na neizmirena dugovanja u skladu sa člankom II/3.(k) Ustava Bosne i Hercegovine i člankom 1. Protokola broj 1 uz Europsku konvenciju. Ustavni sud zapaža da je u navedenoj odluci, u svezi sa spornom normom članka 2. stavak (3) navedenog zakona, između ostaloga, konstatirano da se u konkretnom slučaju *de facto* radi o potpunom lišavanju imovine jer za imaoce pravomoćnih sudskih odluka kamata od 0,5% godišnje za relevantno razdoblje ne predstavlja ništa osim golog prava. Dakle, ovdje se ne radi o slobodnoj procjeni nadležnog zakonodavnog organa o tome koji iznos zatezne kamate je adekvatan i koji kao takav treba propisati (npr. ne radi se o smanjenju stope zatezne kamate sa 18% godišnje kao što je bilo prije na sadašnjih 12% godišnje), u koju procjenu se Ustavni sud ne treba miješati, već se radi o *de facto* potpunom lišavanju određenog imovinskog prava (vidi Ustavni sud, Odluka broj *U 6/19* od 4. listopada 2019. godine, objavljena u "Službenim novinama FBiH" broj 1/20, točka 42.).

35. U konkretnom slučaju apelant je pokrenuo parnični postupak radi naknadne štete protiv tužene koja je kao komercijalna banka kod koje je izvršenik imao račun u postupku provođenja Rješenja o izvršenju Općinskog suda u Čapljini broj I.142/98-Č od 5. srpnja 2005. godine izvršila obračun ukupnog potraživanja apelanta kao tražitelja izvršenja i njezinu isplatu s izvršenikovog računa na apelantov račun. Obračun kamata tužena je izvršila primjenom članka 2. stavak

3. i obračunala kamatu po stopi od 0,5%. Prvostupanjski sud je smatrao da se stav Ustavnog suda izražen u Odluci broj *U 50/01* od 30. siječnja 2004. godine da članak 37. Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o osiguranju imovine i osoba FBiH nije u skladu sa člankom II/3.(k) Ustava BiH u svezi sa člankom 1. Protokola broj 1 uz Europsku konvenciju i Odluci broj *AP 1311/06* od 31. siječnja 2009. godine u kojoj je Ustavni sud utvrdio da je neustavno otpisivanje zakonske zatezne kamate za razdoblje rata na temelju članka 2. Zakona o visini stope zatezne kamate na neizmirena dugovanja, te je zaključio da se navedeni stav Ustavnog suda može prihvatiti relevantnim i u situaciji kada se umjesto otpisivanja zakonske zatezne kamate za razdoblje rata visina stope zatezne kamate na iznos naknade štete određene izvršnim ispravama određuje u visini od 0,5% godišnje. Nasuprot tome, Kantonalni i Vrhovni sud su smatrali da nema odgovornosti tužene koja je pri obračunu zakonske zatezne kamate na potraživanje utvrđeno pravomoćnom presudom primijenila odredbe zakona koji je bio na snazi u vrijeme kada je primila nalog suda da izvrši obračun ističući da navedene odredbe nisu utvrđene neustavnim, niti su bile predmet kasnijih izmjena predmetnog zakona, pa se imaju primijeniti kao propis koji je važeći, te je tužena u cijelosti postupila u skladu sa svojom obvezom propisanom ZIP-om postupajući po uputama Općinskog suda u Čapljini kao izvršnog suda, pa ne postoji odgovornost tužene u smislu odredbe članka 175. ZIP-a.

36. U navedenom Ustavni sud ne vidi bilo kakvu proizvoljnost budući da su Kantonalni i Vrhovni sud primijenili važeći zakon u momentu presuđenja, za što su u svojim odlukama dali jasne i precizne razloge. Pri tome, Ustavni sud je prilikom razmatranja apelantovih navoda imao u vidu da je u međuvremenu, nakon donošenja odluka redovnih sudova koje su predmet ove apelacije, Odlukom broj *U 6/19* od 4. listopada 2019. godine utvrdio da navedene odredbe članka 2. st. (2) i (3) Zakona o visini stope zatezne kamate na neizmirena dugovanja ("Službene novine Federacije BiH" br. 56/04, 68/04, 29/05 i 48/11) nisu u skladu sa člankom II/3.(k) Ustava Bosne i Hercegovine i člankom 1. Protokola broj 1 uz Europsku konvenciju. Međutim, izrekom navedene odluke je određeno da navedene odredbe, u skladu sa člankom 61. stavak (3) Pravila Ustavnog suda Bosne i Hercegovine, prestaju važiti narednog dana od dana objave odluke Ustavnog suda u "Službenom glasniku Bosne i Hercegovine".

37. Dakle, imajući u vidu sve okolnosti konkretnog slučaja, Ustavni sud u razlozima odluka Kantonalnog i Vrhovnog suda ne može naći elemente koji bi ukazivali na nepravilnost ili arbitrarnost u donošenju pobijanih odluka. Na temelju navedenog, Ustavni sud zaključuje da su neutemeljeni apelantovi navodi o proizvoljnoj primjeni materijalnog prava u predmetnom postupku, te da apelantu nije povrijeđeno pravo na pravično suđenje u smislu garancija iz članka II/3.(e) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 6. stavak 1. Europske konvencije.

Pravo na imovinu

38. Apelant smatra da mu je pobijanim odlukama povrijeđeno i pravo na imovinu iz članka II/3.(k) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 1. Protokola broj 1 uz Europsku konvenciju i pravo na djelotvoran pravni lijek iz članka 13. Europske konvencije. Ustavni sud zapaža da se apelacijski navodi o kršenju navedenih prava temelje na istim tvrdnjama o proizvoljnoj primjeni materijalnog i procesnog prava, a koje je apelant istakao i u svezi s pravom na pravično suđenje, što je Ustavni sud već obrazložio u prethodnim točkama ove odluke kada ih je ocijenio neutemeljenim. S obzirom na to, Ustavni sud smatra da su apelantovi navodi o kršenju prava na imovinu i djelotvoran pravni lijek, također, neutemeljeni.

VIII. Закључак

39. Уставни суд закључује да не постоји повреда права на прaviчно суђење из чланка II/3.(e) Устава Босне и Херцеговине и чланка 6. ставак 1. Европске конвенције када су у предметном поступку редовни судови у образложењу побјиганих одлука дали детаљне и јасне разлоге у погледу примјене релевантних законских одредаба на предметну ситуацију.

40. Уставни суд, такође, закључује да нема повреде права на имовину из чланка II/3.(k) Устава Босне и Херцеговине и чланка 1. Протокола број 1 уз Европску конвенцију и права на дјелотворан правни лијек из чланка 13. Европске конвенције када се наводи о кршењу тог права темеље на истим наводима које је апелант истакao у свежи с правом на прaviчно суђење, а Уставни суд је закључио да није било произвољности у том погледу.

41. На темељу чланка 59. ст. (1) и (3) Правила Уставног суда, Уставни суд је одлучио као у диспозитиву ове одлуке.

42. Према чланку VI/5. Устава Босне и Херцеговине, одлуке Уставног суда су коначне и обвезујуће.

Предсједник
Уставног суда Босне и Херцеговине
Zlatko M. Knežević, v. r.

Уставни суд Босне и Херцеговине у Великом вијећу, у предмету број **АП 5497/18**, рјешавајући апелацију **Славољуба Јурковића**, на основу члана VI/36) Устава Босне и Херцеговине, члана 57 став (2) тачка б) и члана 59 ст. (1) и (3) Правила Уставног суда Босне и Херцеговине – пречишћени текст ("Службени гласник Босне и Херцеговине" број 94/14), у саставу:

Златко М. Кнежевић, предсједник

Мато Тадић, потпредсједник

Мирсад Ћеман, потпредсједник

Валерија Галић, судија

Миодраг Симовић, судија

Сеада Палаврић, судија

на сједници одржаној 9. септембра 2020. године донио је

ОДЛУКУ О ДОПУСТИВОСТИ И МЕРИТУМУ

Одбија се као неоснована апелација поднесена против Пресуде Врховног суда Федерације Босне и Херцеговине број 58 0 П 073637 17 Рев од 11. јуна 2018. године и Пресуде Кантоналног суда у Мостару број 58 0 П 073637 14 Гж од 21. јуна 2017. године.

Одлуку објавити у "Службеном гласнику Босне и Херцеговине", "Службеним новинама Федерације Босне и Херцеговине", "Службеном гласнику Републике Српске" и "Службеном гласнику Дистрикта Брчко Босне и Херцеговине".

ОБРАЗЛОЖЕЊЕ**I. Увод**

1. Славољуб Јурковић (у даљњем тексту: апелант) из Чапљине, којег заступа Адвокатско друштво "Милас, Мартиновић & партнери" д.о.о. из Љубушког, поднио је 1. октобра 2018. године апелацију Уставном суду Босне и Херцеговине (у даљњем тексту: Уставни суд) против Пресуде Врховног суда Федерације Босне и Херцеговине (у даљњем тексту: Врховни суд) број 58 0 П 073637 17 Рев од 11. јуна 2018. године и Пресуде Кантоналног суда у Мостару (у даљњем тексту: Кантонални суд) број 58 0 П 073637 14 Гж од 21. јуна 2017. године.

II. Поступак пред Уставним судом

2. На основу члана 23 Правила Уставног суда, од Врховног и Кантоналног суда, те Addiko банке д.д.

Сарајево као правног сљедника тужене Нуро group "Нуро-Alpe-Adria bank" д.д. Мостар (у даљњем тексту: тужена) затражено је 4. маја 2020. године да доставе одговор на апелацију.

3. Кантонални суд је доставио одговор на апелацију 13. маја 2020. године, а Врховни суд и тужена 15. маја 2020. године.

III. Чињенично стање

4. Чињенице предмета које произлазе из апелантових навода и докумената предочених Уставном суду могу да се сумирају на сљедећи начин.

5. Првостепеном пресудом Општинског суда у Мостару (у даљњем тексту: Општински суд) број 58 0 П 073637 10 П од 19. децембра 2013. године обавезана је тужена да на име накнаде штете исплати апеланту износ од 18.264,14 КМ са законском затезном каматом од 12% на годишњем нивоу почевши од 1. октобра 2013. године па до исплате и да му накнади трошкове парничног поступка у износу од 3.877,20 КМ, све у року од 30 дана.

6. Из образложења пресуде произлази да је Пресудом због изостанка Основног суда у Чапљини број П 167/92 од 24. марта 1993. године "Сарајево-осигурање" д.д. Сарајево, Филијала Мостар, обавезано да апеланту исплати за период од 19. новембра 1989. године до 31. децембра 1990. године мјесечно по 10.000,00 HRD, за период од 1. јануара 1991. године до 31. децембра 1991. године мјесечно по 20.000,00 HRD, за период од 1. јануара 1992. године до 30. јуна 1992. године мјесечно по 25.000,00 HRD, те од 1. јула 1992. године па убудуће док се не измијене околности мјесечно по 30.000,00 HRD на начин да доспјеле оброке исплати одмах и одједном са законском затезном каматом почевши од дана доспијећа сваког појединог obroка па до коначне исплате, а убудуће плаћати сваког мјесеца унапријед најдаље до петог у мјесецу, те да му накнади трошкове парничног поступка у износу 76.219,50 динара.

7. Даље је утврђено да "Сарајево-осигурање" није извршило своју обавезу по овој пресуди, па је апелант покренуо извршни поступак. Рјешењем о извршењу Општинског суда у Чапљини број И.142/98-Ч од 5. јула 2005. године извршена је деноминација и конверзија наведених износа на основу законских прописа принудне нарави тако што су HRD претворени у куне у омјеру 3,9025 и наложено банци (туженој) да на основу наведене пресуде Основног суда ради наплате на име изгубљене зараде из угоститељске дјелатности за период од 19. новембра 1989. године до 31. децембра 1990. године исплати апеланту мјесечно по 2,60 КМ, за период од 1. јануара 1991. године до 31. децембра 1991. године мјесечно по 5,10 КМ, за период од 1. јануара 1992. године до 30. јуна 1992. године мјесечно по 6,40 КМ почевши од 1. јула 1992. године па убудуће мјесечно по 7,70 КМ, на начин да све доспјеле оброке исплати одмах и одједном са законском затезном каматом почевши од дана доспијећа сваког појединог obroка па до коначне исплате, а да убудуће оброке исплаћује унапријед најдаље до петог у мјесецу, затим трошкове парничног поступка у износу од 19,53 КМ са законском затезном каматом почевши од 24. марта 1993. године па до коначне исплате и трошковима извршног поступка у износу 2.868,00 КМ и добијени износ обустави и скине са извршениковог жиро рачуна ("Сарајево-осигурање") и пренесе на жиро рачун пуномоћника тражиоца извршења (апеланта).

8. У поступку није било спорно да је обрачун укупне тражбине апеланта као тражиоца извршења и њену исплату с извршениковог рачуна на апелантов рачун вршила

тужена, по којем основу је извршила пренос 4.664,18 KM, а накнадно 26. јула 2006. године и износ од 566,29 KM, након чега је, послје обавијести тужене да је у потпуности извршила принудну наплату, Рјешењем Општинског суда у Чапљини број 07 53 И 006564 98 И од 12. августа 2010. године завршен поступак извршења.

9. У поступку није било спорно ни да је тужена дописом број 03-01/10-2304 од 17. јуна 2010. године обавијестила суд да је обрачун камате извршила примјеном Закона о висини стопе затезне камате ("Службене новине ФБиХ" број 18/96).

10. Полазећи од наведених чињеничних утврђења, а имајући у виду сврху деноминације и став у погледу начина обрачуна затезне камате изражен у закључку Грађанско-управног одјељења Врховног суда од 25. јуна 1997. године, према којем повјериоцима потраживања израженим у DEM или другој страниј конвертибилној валути, као и повјериоцима потраживања израженим у BHD или кунама, ако је уговорено испуњење по курсу стране валуте (валутна клаузула), уколико треба примијенити домаће право, затезна камата се обрачунава по стопи као и на потраживања изражена у домаћој валути, и то за потраживања с подручја на којем је домаће платежно средство BHD почевши од 1. априла 1996. године, а за потраживање од дужника с подручја на којем је домаће платежно средство куна од 30. маја 1994. године, док се до тада затезна камата на та потраживања плаћа по стопи коју на штетне улоге по виђењу, односно стране валуте плаћају комерцијалне банке у пребивалишту, односно сједишту повјериоца, првостепени суд је закључио да тужена није правилно извршила обрачун законских затезних камата, односно није у цијелости поступила по Рјешењу број И.342/98 од 11. марта 2005. године, рјешењу о исправци од 5. јула 2005. године и допису од 20. јула 2005. године, па у смислу одредбе члана 175 Закона о извршном поступку (у даљњем тексту: ЗИП) постоји одговорност тужене за штету проузроковану апеланту као тражиоцу извршења, и то по општим правилима о накнади штете, те је обавезао тужену на исплату износа од 18.264,14 KM, колико према налазу вјештака финансијске струке износи обрачун камата извршен у складу с наведеним закључком Врховног суда, са законским затезним каматама од дана коначног одређења тужбеног захтјева, а сходно члану 279 став 2 ЗОО-а. Првостепени суд се позвао и на став Уставног суда у Одлуци број У 50/01 од 30. јануара 2004. године да члан 37 Закона о измјенама и допунама Закона о осигурању имовине и лица ФБиХ није у складу са чланом II/3к) Устава БиХ у вези са чланом 1 Протокола број 1 уз Европску конвенцију за заштиту људских права и основних слобода (у даљњем тексту: Европска конвенција) и Одлуку број АП 1311/06 од 31. јануара 2009. године у којој је Уставни суд утврдио да је неуставно отписивање законске затезне камате за период рата на основу члана 2 Закона о висини стопе затезне камате на неизмирена дуговања, те је закључио да се наведени став Уставног суда може прихватити релевантним и у ситуацији када се умјесто отписивања законске затезне камате за период рата висина стопе затезне камате на износ накнаде штете одређене извршним исправама одређује у висини од 0,5% годишње.

11. Другостепеном пресудом Кантоналног суда број 58 0 П 073637 14 Гж од 21. јуна 2017. године жалба тужене је уважена, те је првостепена пресуда преиначена тако што је одбијен апелантов тужбени захтјев.

12. Насупрот ставу првостепеног суда, другостепени суд је сматрао да се не може прихватити закључак

првостепеног суда да су ставови из Одлуке Уставног суда број У 50/01 од 30. јануара 2004. године (према којем члан 37 Закона о измјени и допунама Закона о осигурању имовине и лица ФБиХ није у сагласности са чланом II/3к) Устава Босне и Херцеговине и чланом 1 Протокола број 1 уз Европску конвенцију), као и из Одлуке Уставног суда број АП 1311/06 од 31. јануара 2009. године којим је утврђено да је неуставно отписивање законских затезних камата за период рата релевантни и у ситуацији када је умјесто отписивања законске затезне камате за период рата висина стопе затезне камате на износ накнаде штете одређене извршним исправама – судске пресуде, судска поравнања, одређена у висини 0,5% годишње, те да се на спорни правни однос примјењују важеће одредбе Закона о измјени Закона о висини стопе затезне камате на неизмирена дуговања све док надлежни орган не утврди да су те одредбе неуставне. Стога, како је тужена при обрачуну законске затезне камате на потраживање утврђено правоснажном пресудом примијенила одредбе закона који је био на снази у вријеме када је примила налог суда да изврши обрачун, Кантонални суд је закључио да је тужбени захтјев неоснован, па је уважио жалбу тужене и првостепену пресуду преиначио тако што је одбио тужбени захтјев.

13. Одлучујући о апелантовој ревизији, Врховни суд је донио Пресуду број 58 0 П 073637 17 Рев од 11. јуна 2018. године којом је одбио ревизију.

14. У образложењу пресуде је, прије свега, указано да је предмет спора у конкретной правној ствари апелантов захтјев за исплату износа од 18.264,14 KM на име накнаде штете од тужене који заснива на тврдњи да је тужена погрешно обрачунала камате у извршном поступку који је апелант покренуо ради наплате потраживања на основу правоснажне Пресуде Основног суда у Чапљини број П 167/92 од 24. марта 1993. године.

15. Даље је наведено да није спорна чињеница да је тужена учествовала у судском поступку извршења као овлашћена комерцијална банка код које је извршеник "Сарајево-осигурање" имао отворен трансакциони рачун и да је вршила обрачун законских затезних камата. Надаље, наведено је да је у поступку утврђено да је тужена приликом обрачуна и исплате законске затезне камате, када јој је достављено рјешење о извршењу у 2005. години, поступила по тада важећем Закону о висини стопе затезне камате на неизмирена дуговања ("Службене новине ФБиХ" број 56/04) и Закону о измјени Закона о висини стопе затезне камате на неизмирена дуговања ("Службене новине ФБиХ" број 29/05), а према којем је као банкарска организација била дужна поступати, те да је обрачун законских затезних камата за вријеме ратног периода извршен накнадно у складу са Законом о измјени Закона о висини стопе затезне камате из 2011. године ("Службене новине ФБиХ" број 48/11), према којем се, изузетно од одредби из ст. 1 и 2 члана 1 наведеног закона, на износ накнаде штете одређене извршним исправама (судске пресуде и судска поравнања) и вансудска поравнања из основа осигурања дефинисаног Законом о осигурању имовине и лица за период од 18. септембра 1991. године до 23. децембра 1996. године плаћа затезна камата по стопи од 0,5% годишње.

16. Такође је истакнуто да је одредбом члана 4 Закона о висини стопе затезне камате на неизмирена дуговања одређено да ће се поступци за утврђивање висине каматне стопе из члана 1 тог закона који нису окончани до ступања на снагу закона или су окончани, али нису обављени, дакле и у овом поступку, окончати према одредбама тог закона и

по каматној стопи од 12% годишње. Одредбом члана 3 истог закона одређено је да се обрачун камата обавља примјеном метода простог рачунања за годишње периоде, а комфорог каматног рачунања за исподгодишњи период. Наведене одредбе нису утврђене неуставним, нити су биле предмет каснијих измјена конкретног закона, па се имају примијенити као пропис који је важећи, како је правилно цијенио другостепени суд, те извео правилан закључак да је тужена у цијелости поступила у складу са својом обавезом прописаном ЗИП-ом поступајући по упутама Општинског суда у Чапљини као извршног суда, те је извршила и обрачун законских затезних камата накнадно за вријеме ратног периода од 18. септембра 1991. године до 23. децембра 1996. године, па не постоји одговорност тужене у смислу одредбе члана 175 ЗИП-а.

IV. Апелација

а) Наводи из апелације

17. Апелант сматра да му је прекршено право на правично суђење из члана II/3е) Устава Босне и Херцеговине и члана 6 став 1 Европске конвенције за заштиту људских права и основних слобода (у даљњем тексту: Европска конвенција), право на имовину из члана II/3к) Устава Босне и Херцеговине и члана 1 Протокола број 1 уз Европску конвенцију и право на дјелотворан правни лијек из члана 13 Европске конвенције.

18. Наводи да Кантонални и Врховни суд нису правилно примијенили материјално право на утврђено чињенично стање јер су погрешно заузели став како је тужена банка правилно примијенила материјалноправни пропис садржан у одредбама Закона о висини стопе затезне камате на неизмирена дуговања ("Службене новине ФБиХ" бр. 56/04, 29/05 и 48/11) и да је то релевантан пропис чијом примјеном треба ријешити спорни однос између парничних странака. При томе, апелант истиче да је наведени став суда у потпуности незаконит и неуставан, као и да је у супротности с основним принципима Европске конвенције, а нарочито с правом на имовину, и то из потпуно истих разлога као и "чувени" члан 37 Закона о измјенама и допунама Закона о осигурању имовине и лица, због чега је Одлуком Уставног суда број У 50/01 од 30. јануара 2004. године проглашен неуставним. Дакле, одлуке Уставног суда у поводу овог начелног питања су посве јасне и недвојбене, па се поставља питање резоновања Кантоналног и Врховног суда који "закључују" како је битно да ипак неке законске камате постоје (0,5% годишње) и да је то битно другачије него да никако не постоје. Ако је за суд било дилеме о (не)уставности Закона о висини стопе затезне камате на неизмирена дуговања, онда је то требао ријешити упитом Уставном суду који претходи одлуци редовног суда, иако апелант наводи да је Уставни суд у претходно наведеним одлукама и рјешењима дао јасну оцјену уставности наведеног закона. Примјена Закона о висини стопе затезне камате на неизмирена дуговања на рјешење спорног односа између парничних странака у овом предмету је недопустива са стајалишта основних права и слобода заштићених Уставом и Европском конвенцијом и представља негацију самог права, права на приступ суду и правично суђење, те права на имовину с обзиром на то да се примјена одредби закона може одредити само унапријед и након објаве у службеним гласилима, а не никако уназад (ретроактивно). Због погрешног правног приступа Кантонални и Врховни суд су погрешно тумачили одредбе члана 39 став 2, у вези са чланом 175 ЗИП-а јер обрачун камата врши банка, а не суд.

б) Одговор на апелацију

19. Врховни и Кантонални суд и тужена су навели да у конкретном случају није било кршења апелантовог права на правично суђење и имовину на које се позива у апелацији, те да апелацију треба одбити као неосновану.

20. Тужена је такође навела да је апелација неоснована, те да је обрачун укупног потраживања апеланта као тражиоца извршења и њену исплату с извршениковог рачуна на апелантов рачун вршила тужена и по том основу је извршила пренос 4.664,18 КМ, а накнадно и износ од 566,29 КМ, након чега је по обавијести тужене да је у потпуности извршила принудну наплату рјешењем Општинског суда у Чапљини од 12. августа 2010. године завршен поступак извршења. Даље је навела да је дописом од 17. јуна 2010. године обавијестила суд да је обрачун камате извршила примјеном Закона о висини стопе затезне камате ("Службене новине ФБиХ" број 18/96), те је јасно указала уређујућем судији да је спремна обрачунати у складу с тражењем тражиоца извршења – апеланта, али да тражи да се то изричито наведе у рјешењу о извршењу јер банка није пронашла основ за примјену каматних стопа које је тражио апелант. Наведено се тражило од уређујућег судије јер банка није жељела да буде санкционисана због евентуалног погрешног поступања, нити увучена у евентуални парнични поступак због непоступања по рјешењу суда. Након овог дописа тужене уређујући судија је донио закључак од 12. августа 2010. године како је очигледно да је у цијелости спроведено рјешење о извршењу и да се поступак извршења сматра завршеним. Стога је нејасно зашто је апелант поднио тужбу против тужене уколико је Општински суд у Чапљини донио закључак да је изврши поступак завршен јер је банка у цијелости извршила и спровела поступак исплате камата апеланту. Коначно, тужена је истакла да је приликом обрачуна и исплате законске затезне камате, када јој је достављено рјешење о извршењу у 2005. години, поступила по тада важећем Закону о висини стопе затезне камате на неизмирена дуговања ("Службене новине ФБиХ" број 56/04) и Закону о измјени Закона о висини стопе затезне камате на неизмирена дуговања ("Службене новине ФБиХ" број 29/05), а према којем је као банкарска организација била дужна да поступа, те да је обрачун законских затезних камата за вријеме ратног периода извршен накнадно у складу са Законом о измјени Закона о висини стопе затезне камате из 2011. године ("Службене новине ФБиХ" број 48/11). Тужена је закључила да је у цијелости поступила у складу са својом обавезом прописаном у ЗИП-у, поступајући по упутама Општинског суда у Чапљини као извршног суда, те је извршила и обрачун законских затезних камата накнадно за вријеме ратног периода од 18. септембра 1991. године до 23. децембра 1996. године, па не постоји одговорност тужене у смислу одредбе члана 175 истог закона.

V. Релевантни прописи

21. **Закон о висини стопе затезне камате на неизмирена дуговања** ("Службене новине Федерације БиХ" бр. 56/04, 68/04 – исправка, 29/05 и 48/11). За потребе ове одлуке користи се неслужбени пречишћени текст сачињен у Уставном суду који у релевантном дијелу гласи:

Члан 1.

Овим законом прописује се начин обрачуна затезних камата по неизмиреним дуговањима на основу уговора из дужничко-повјерљивих односа и дуговања насталих на основу накнаде штете из основе обавезних осигурања у

периоду од 01.12.1989. године до ступања на снагу Закона о измјенама и допунама Закона о висини стопе затезне камате ("Службене новине Федерације БиХ", број 51/01).

Члан 2.

На износ дуга из члана 1. овог закона, насталог на основу дужничко-повјерилачких односа на територији Федерације Босне и Херцеговине, плаћа се затезна камата по стопи од 12% годишње.

Затезна камата из става 1. овог члана неће се обрачунавати за период ратног стања од 18.09.1991. године до 23.11.1995. године.

Изузетно од одредби из ст. 1. и 2. овог члана, на износ накнаде штете (главница) одређене извршним исправама (судске пресуде и судска поравнања) и вансудска поравнања из основа осигурања дефинисаног Законом о осигурању имовине и лица ("Службене новине Федерације БиХ", бр. 2/95 и 6/98) за период од 18.09.1991. године до 23.12.1996. године, плаћа се затезна камата по стопи од 0,5% годишње.

Члан 3.

Обрачун затезних камата из члана 1. овог закона врши се примјеном метода простог каматног рачуна за годишње периоде, а конформног каматног рачуна за исподгодишње периоде.

Обрачун затезне камате по правомоћним судским рјешењима врше комерцијалне банке код којих дужник има отворене трансакцијске рачуне, уз наплату провизије.

Члан 4.

Поступци за утврђивање висине затезне камате из члана 1. овог закона који нису завршени до дана ступања на снагу овог закона или су завршени а нису извршени, завршиће се према одредбама овог закона и каматној стопи од 12% годишње.

22. **Закон о извршном поступку** ("Службене новине Федерације БиХ" бр. 32/03, 52/03 – исправка, 33/06, 39/06 – исправка, 39/09, 29/11 – одлука УСБиХ, 74/11 – одлука УСФБиХ, 35/12, 35/12 – рјешење УСБиХ, 46/16, 36/17 – одлука УСБиХ, 55/18 – рјешење УСБиХ и 25/20 – одлука УСБиХ). У конкретном случају примјењује се **Закон о извршном поступку** ("Службене новине Федерације БиХ" бр. 32/03, 52/03 – исправка, 33/06, 39/06 – исправка, 39/09), који у релевантном дијелу гласи:

Члан 39. став (2)

Рјешење о извршењу

(2) Уколико је рјешењем о извршењу одређена обавеза и наплата камата, обрачун камате о трошку тражиоца извршења обавиће извршни суд осим кад се наплата врши на средствима на рачунима банака. У овом другом случају обрачун камате извршиће банка на терет извршеника.

Члан 175.

Одговорност банака за штету

Банка која не поступи у складу са рјешењем о извршењу и другим судским наложима одговара за штету проузроковану тражиоцу извршења по општим правилима о надокнади штете.

VI. Допустивост

23. У складу са чланом VI/36) Устава Босне и Херцеговине, Уставни суд, такође, има апелациону надлежност у питањима која су садржана у овом уставу када она постану предмет спора због пресуде било којег суда у Босни и Херцеговини.

24. У складу са чланом 18 став (1) Правила Уставног суда, Уставни суд може да разматра апелацију само ако су против пресуде, односно одлуке која се њоме оспорава,

исцрпљени сви дјелотворни правни лијекови могући према закону и ако је поднесена у року од 60 дана од дана када је подносилац апелације примио одлуку о посљедњем дјелотворном правном лијеку који је користио.

25. У конкретном случају предмет оспоравања апелацијом је Пресуда Врховног суда број 58 0 П 073637 17 Рев од 11. јуна 2018. године, против које нема других дјелотворних правних лијекова могућих према закону. Затим, оспорену пресуду апелант је примио 31. јула 2018. године, а апелација је поднесена 1. октобра 2018. године, тј. у року од 60 дана, како је прописано чланом 18 став (1) Правила Уставног суда. Коначно, апелација испуњава и услове из члана 18 ст. (3) и (4) Правила Уставног суда јер не постоји неки формални разлог због којег апелација није допуштена, нити је очигледно (*prima facie*) неоснована.

26. Имајући у виду одредбе члана VI/36) Устава Босне и Херцеговине и члана 18 ст. (1), (3) и (4) Правила Уставног суда, Уставни суд је утврдио да предметна апелација испуњава услове у погледу допустивости.

VII. Меритум

27. Апелант сматра да му је оспореним одлукама повријеђено право на правично суђење из члана II/3е) Устава Босне и Херцеговине и члана 6 став 1 Европске конвенције, право на имовину из члана II/3к) Устава Босне и Херцеговине и члана 1 Протокола број 1 уз Европску конвенцију и право на дјелотворан правни лијек из члана 13 Европске конвенције.

Право на правично суђење

28. Члан II/3 Устава Босне и Херцеговине у релевантном дијелу гласи:

Сва лица на територији Босне и Херцеговине уживају људска права и основне слободе из става 2 овог члана, а она обухватају:

е) Право на правичан поступак у грађанским и кривичним стварима и друга права у вези с кривичним поступком.

29. Члан 6 Европске конвенције у релевантном дијелу гласи:

1) Приликом утврђивања његових грађанских права и обавеза или кривичне оптужбе против њега, свако има право на правичну и јавну расправу у разумном року пред независним и непристрасним судом установљеним законом. [...]

30. Уставни суд примјењује да се предметни поступак односи на питање накнаде штете, дакле на предмет грађанскоправне природе, па апелант у том поступку ужива гаранције права на правично суђење из члана II/3е) Устава Босне и Херцеговине и члана 6 став 1 Европске конвенције.

31. Апелант указује на произвољну примјену материјалног права, сматрајући да су Кантонални и Врховни суд погрешно заузели став како је тужена банка правилно примијенила одредбе Закона о висини стопе затезне камате на неизмирена дуговања.

32. У вези с тим, Уставни суд указује да, према пракси Европског суда и Уставног суда, задатак ових судова није да преиспитују закључке редовних судова у погледу чињеничног стања и примјене позитивноправних прописа (види Европски суд, *Pronina против Русије*, одлука о допустивости од 30. јуна 2005. године, апликација број 65167/01). Наиме, Уставни суд није надлежан да супституише редовне судове у процјени чињеница и доказа, већ је, генерално, задатак редовних судова да оцијене чињенице и доказе које су извели (види Европски суд, *Thomas против Уједињеног Краљевства*, пресуда од 10. маја 2005. године, апликација број 19354/02). Задатак

Уставног суда је да испита да ли је евентуално дошло до повреде или занемаривања уставних права (право на правично суђење, право на приступ суду, право на дјелотворан правни лијек и др.), те да ли је примјена закона била, евентуално, произвољна или дискриминациона.

33. Уставни суд се, дакле, сходно наведеном, може, изузетно, када оцијени да је у одређеном поступку редовни суд произвољно поступао како у утврђивању чињеница тако и у примјени релевантних позитивноправних прописа (види Уставни суд, Одлука број *АП 311/04* од 22. априла 2005. године, став 26), упустити у испитивање начина на који су надлежни судови утврђивали чињенице и на тако утврђене чињенице примијенили позитивноправне прописе. У контексту наведеног, Уставни суд подсјећа и да је у више својих одлука указао да очигледна произвољност у примјени релевантних прописа никада не може водити правичном поступку (види Уставни суд, Одлука број *АП 1293/05* од 12. септембра 2006. године, тачка 25 и даље, те, *mutatis mutandis*, Европски суд, *Анђелковић против Србије*, пресуда од 9. априла 2013. године, тачка 24). Имајући у виду наведено, Уставни суд ће у конкретном случају, с обзиром на питања која се постављају, испитати да ли су изнесени приговори основани.

34. У вези са спорним питањем, Уставни суд подсјећа да је у Одлуци број *У 6/19* од 4. октобра 2019. године, у поступку који је покренут по захтјеву Кантоналног суда у Сарајеву, утврђено да одредбе члана 2 ст. (2) и (3) Закона о висини стопе затезне камате на неизмирена дуговања ("Службене новине Федерације БиХ" бр. 56/04, 68/04, 29/05 и 48/11) нису у складу са чланом II/3к) Устава Босне и Херцеговине и чланом 1 Протокола број 1 уз Европску конвенцију, те су наведене одредбе стављене ван снаге, док је утврђено да је одредба члана 4 Закона о висини стопе затезне камате на неизмирена дуговања у складу са чланом II/3к) Устава Босне и Херцеговине и чланом 1 Протокола број 1 уз Европску конвенцију. Уставни суд запажа да је у наведеној одлуци, у вези са спорном нормом члана 2 став (3) наведеног закона, између осталог, констатовано да се у конкретном случају *de facto* ради о потпуном лишавању имовине јер за имаоце правоснажних судских одлука камата од 0,5% годишње за релевантни период не представља ништа осим голог права. Дакле, овдје се не ради о слободној процјени надлежног законодавног органа о томе који износ затезне камате је адекватан и који као такав треба прописати (нпр. не ради се о смањењу стопе затезне камате са 18% годишње као што је било прије на садашњих 12% годишње), у коју процјену се Уставни суд не треба мијешати, већ се ради о *de facto* потпуном лишавању одређеног имовинског права (види Уставни суд, Одлука број *У 6/19* од 4. октобра 2019. године, објављена у "Службеним новинама ФБиХ" број 1/20, тачка 42).

35. У конкретном случају апелант је покренуо парнични поступак ради накнадне штете против тужене која је као комерцијална банка код које је извршеник имао рачун у поступку спровођења Рјешења о извршењу Општинског суда у Чапљини број *И.142/98-Ч* од 5. јула 2005. године извршила обрачун укупног потраживања апеланта као тражиоца извршења и њену исплату с извршениковог рачуна на апелантов рачун. Обрачун камата тужена је извршила примјеном члана 2 став 3 и обрачунала камату по стопи од 0,5%. Првостепени суд је сматрао да се став Уставног суда изражен у Одлуци број *У 50/01* од 30. јануара 2004. године да члан 37 Закона о измјенама и допунама Закона о осигурању имовине и лица ФБиХ није у складу са чланом II/3к) Устава БиХ у вези са чланом 1 Протокола број 1 уз Европску конвенцију и Одлуци број

АП 1311/06 од 31. јануара 2009. године у којој је Уставни суд утврдио да је неуставно отписивање законске затезне камате за период рата на основу члана 2 Закона о висини стопе затезне камате на неизмирена дуговања, те је закључио да се наведени став Уставног суда може прихватити релевантним и у ситуацији када се умјесто отписивања законске затезне камате за период рата висина стопе затезне камате на износ накнаде штете одређене извршним исправама одређује у висини од 0,5% годишње. Насупрот томе, Кантонални и Врховни суд су сматрали да нема одговорности тужене која је при обрачуна законске затезне камате на потраживање утврђено правоснажном пресудом примијенила одредбе закона који је био на снази у вријеме када је примила налог суда да изврши обрачун истичући да наведене одредбе нису утврђене неуставним, нити су биле предмет каснијих измјена предметног закона, па се имају примијенити као пропис који је важећи, те је тужена у цијелости поступила у складу са својом обавезом прописаном ЗИП-ом поступајући по упутама Општинског суда у Чапљини као извршног суда, па не постоји одговорност тужене у смислу одредбе члана 175 ЗИП-а.

36. У наведеном Уставни суд не види било какву произвољност будући да су Кантонални и Врховни суд примијенили важећи закон у моменту пресуђења, за шта су у својим одлукама дали јасне и прецизне разлоге. При томе, Уставни суд је приликом разматрања апелантових навода имао у виду да је у међувремену, након доношења одлука редовних судова које су предмет ове апелације, Одлуком број *У 6/19* од 4. октобра 2019. године утврдио да наведене одредбе члана 2 ст. (2) и (3) Закона о висини стопе затезне камате на неизмирена дуговања ("Службене новине Федерације БиХ" бр. 56/04, 68/04, 29/05 и 48/11) нису у складу са чланом II/3к) Устава Босне и Херцеговине и чланом 1 Протокола број 1 уз Европску конвенцију. Међутим, изреком наведене одлуке је одређено да наведене одредбе, у складу са чланом 61 став (3) Правила Уставног суда Босне и Херцеговине, престају да важе наредног дана од дана објављивања одлуке Уставног суда у "Службеном гласнику Босне и Херцеговине".

37. Дакле, имајући у виду све околности конкретног случаја, Уставни суд у разлозима одлука Кантоналног и Врховног суда не може наћи елементе који би указивали на неправилност или арбитрарност у доношењу оспорених одлука. На основу наведеног, Уставни суд закључује да су неосновани апелантови наводи о произвољној примјени материјалног права у предметном поступку, те да апеланту није повријеђено право на правично суђење у смислу гаранција из члана II/3е) Устава Босне и Херцеговине и члана 6 став 1 Европске конвенције.

Право на имовину

38. Апелант сматра да му је оспореним одлукама повријеђено и право на имовину из члана II/3к) Устава Босне и Херцеговине и члана 1 Протокола број 1 уз Европску конвенцију и право на дјелотворан правни лијек из члана 13 Европске конвенције. Уставни суд запажа да се апелациони наводи о кршењу наведених права заснивају на истим тврдњама о произвољној примјени материјалног и процесног права, а које је апелант истакао и у вези с правом на правично суђење, што је Уставни суд већ образложио у претходним тачкама ове одлуке када их је оцијенио неоснованим. С обзиром на то, Уставни суд сматра да су апелантови наводи о кршењу права на имовину и дјелотворан правни лијек, такође, неосновани.

VIII. Закључак

39. Уставни суд закључује да не постоји повреда права на правично суђење из члана II/3е) Устава Босне и Херцеговине и члана 6 став 1 Европске конвенције када су у предметном поступку редовни судови у образложењу оспорених одлука дали детаљне и јасне разлоге у погледу примјене релевантних законских одредаба на предметну ситуацију.

40. Уставни суд, такође, закључује да нема повреде права на имовину из члана II/3к) Устава Босне и Херцеговине и члана 1 Протокола број 1 уз Европску конвенцију и права на дјелотворан правни лијек из члана 13 Европске конвенције када се наводи о кршењу тог права заснивају на истим наводима које је апелант истакао у вези с правом на правично суђење, а Уставни суд је закључио да није било произвољности у том погледу.

41. На основу члана 59 ст. (1) и (3) Правила Уставног суда, Уставни суд је одлучио као у диспозитиву ове одлуке.

42. Према члану VI/5 Устава Босне и Херцеговине, одлуке Уставног суда су коначне и обавезујуће.

Председник

Уставног суда Босне и Херцеговине

Златко М. Кнежевић, с. р.

Уставни суд Босне и Херцеговине у Великом вјећу, у предмету број **AP 5497/18**, рјешавајући апелацију **Slavoljuba Jurkovića**, на основу члана VI/3.b) Устава Босне и Херцеговине, члана 57. став (2) таčka b) и члана 59. ст. (1) и (3) Правила Уставног суда Босне и Херцеговине – преčišћени текст ("Службени гласник Босне и Херцеговине" број 94/14), у саставу:

Златко М. Кнежевић, председник

Мато Тодић, потпредседник

Мирсад Ћеман, потпредседник

Валерија Галић, судија

Миодраг Симић, судија

Сеада Палаврић, судија

на сједници одржаној 9. септембра 2020. године донио је

ODLUKU O DOPUSTIVOSTI I MERITUMU

Odbija se kao neosnovana apelacija podnesena protiv Presude Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine broj 58 0 P 073637 17 Rev od 11. juna 2018. godine i Presude Kantonalnog suda u Mostaru broj 58 0 P 073637 14 Gž od 21. juna 2017. godine.

Odluku objaviti u "Службеном гласнику Босне и Херцеговине", "Службеним новинама Федерације Босне и Херцеговине", "Службеном гласнику Републике Српске" и "Службеном гласнику Дистрикта Брчко Босне и Херцеговине".

OBRAZLOŽENJE

I. Uvod

1. Slavoljub Jurković (u daljnjem tekstu: apelant) iz Čapljine, kojeg zastupa Advokatsko društvo "Milas, Martinović & partneri" d.o.o. iz Ljubuškog, podnio je 1. oktobra 2018. godine apelaciju Ustavnom sudu Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: Ustavni sud) protiv Presude Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: Vrhovni sud) broj 58 0 P 073637 17 Rev od 11. juna 2018. godine i Presude Kantonalnog suda u Mostaru (u daljnjem tekstu: Kantonalni sud) broj 58 0 P 073637 14 Gž od 21. juna 2017. godine.

II. Postupak pred Ustavnim sudom

2. Na osnovu člana 23. Pravila Ustavnog suda, od Vrhovnog i Kantonalnog suda, te Addiko banke d.d. Sarajevo kao pravnog sljednika tužene Hypo group "Hypo-Alpe-Adria

bank" d.d. Mostar (u daljnjem tekstu: tužena) zatraženo je 4. maja 2020. godine da dostave odgovor na apelaciju.

3. Kantonalni sud je dostavio odgovor na apelaciju 13. maja 2020. godine, a Vrhovni sud i tužena 15. maja 2020. godine.

III. Činjenično stanje

4. Činjenice predmeta koje proizlaze iz apelantovih navoda i dokumenata predloženih Ustavnom sudu mogu se sumirati na sljedeći način.

5. Prvostepenom presudom Općinskog suda u Mostaru (u daljnjem tekstu: Općinski sud) broj 58 0 P 073637 10 P od 19. decembra 2013. godine obavezana je tužena da na ime naknade štete isplati apelantu iznos od 18.264,14 KM sa zakonskom zateznom kamatom od 12% na godišnjem nivou počevši od 1. oktobra 2013. godine pa do isplate i da mu naknadi troškove parničnog postupka u iznosu od 3.877,20 KM, sve u roku od 30 dana.

6. Iz obrazloženja presude proizlazi da je Presudom zbog izostanka Osnovnog suda u Čapljini broj P 167/92 od 24. marta 1993. godine "Sarajevo-osiguranje" d.d. Sarajevo, Filijala Mostar, obavezano da apelantu isplati za period od 19. novembra 1989. godine do 31. decembra 1990. godine mjesečno po 10.000,00 HRD, za period od 1. januara 1991. godine do 31. decembra 1991. godine mjesečno po 20.000,00 HRD, za period od 1. januara 1992. godine do 30. juna 1992. godine mjesečno po 25.000,00 HRD, te od 1. jula 1992. godine pa ubuduće dok se ne izmijene okolnosti mjesečno po 30.000,00 HRD na način da dospjele obroke isplati odmah i odjednom sa zakonskom zateznom kamatom počevši od dana dospijeca svakog pojedinog obroka pa do konačne isplate, a ubuduće plaćati svakog mjeseca unaprijed najdalje do petog u mjesecu, te da mu naknadi troškove parničnog postupka u iznosu 76.219,50 dinara.

7. Dalje je utvrđeno da "Sarajevo-osiguranje" nije izvršilo svoju obavezu po ovoj presudi, pa je apelant pokrenuo izvršni postupak. Rješenjem o izvršenju Općinskog suda u Čapljini broj I.142/98-Č od 5. jula 2005. godine izvršena je denominacija i konverzija navedenih iznosa na osnovu zakonskih propisa prinudne naravi tako što su HRD pretvoreni u kune u omjeru 3,9025 i naloženo banci (tuženoj) da na osnovu navedene presude Osnovnog suda radi naplate na ime izgubljene zarade iz ugostiteljske djelatnosti za period od 19. novembra 1989. godine do 31. decembra 1990. godine isplati apelantu mjesečno po 2,60 KM, za period od 1. januara 1991. godine do 31. decembra 1991. godine mjesečno po 5,10 KM, za period od 1. januara 1992. godine do 30. juna 1992. godine mjesečno po 6,40 KM počevši od 1. jula 1992. godine pa ubuduće mjesečno po 7,70 KM, na način da sve dospjele obroke isplati odmah i odjednom sa zakonskom zateznom kamatom počevši od dana dospijeca svakog pojedinog obroka pa do konačne isplate, a da ubuduće obroke isplaćuje unaprijed najdalje do petog u mjesecu, zatim troškove parničnog postupka u iznosu od 19,53 KM sa zakonskom zateznom kamatom počevši od 24. marta 1993. godine pa do konačne isplate i troškovima izvršnog postupka u iznosu 2.868,00 KM i dobijeni iznos obustavi i skine sa izvršenikovog žiroračuna ("Sarajevo-osiguranje") i prenese na žiroračun punomoćnika tražioca izvršenja (apelanta).

8. U postupku nije bilo sporno da je obračun ukupne tražbine apelanta kao tražioca izvršenja i njenu isplatu s izvršenikovog računa na apelantov račun vršila tužena, po kojem osnovu je izvršila prijenos 4.664,18 KM, a naknadno 26. jula 2006. godine i iznos od 566,29 KM, nakon čega je, poslije obavijesti tužene da je u potpunosti izvršila prinudnu naplatu,

Rješenjem Općinskog suda u Čapljini broj 07 53 I 006564 98 I od 12. augusta 2010. godine završen postupak izvršenja.

9. U postupku nije bilo sporno ni da je tužena dopisom broj 03-01/10-2304 od 17. juna 2010. godine obavijestila sud da je obračun kamate izvršila primjenom Zakona o visini stope zatezne kamate ("Službene novine FBiH" broj 18/96).

10. Polazeći od navedenih činjeničnih utvrđenja, a imajući u vidu svrhu denominacije i stav u pogledu načina obračuna zatezne kamate izražen u zaključku Građansko-upravnog odjeljenja Vrhovnog suda od 25. juna 1997. godine, prema kojem povjeriocima potraživanja izraženim u DEM ili drugoj stranoj konvertibilnoj valuti, kao i povjeriocima potraživanja izraženim u BHD ili kunama, ako je ugovoreno ispunjenje po kursu strane valute (valutna klauzula), ukoliko treba primijeniti domaće pravo, zatezna kamata se obračunava po stopi kao i na potraživanja izražena u domaćoj valuti, i to za potraživanja s područja na kojem je domaće platežno sredstvo BHD počevši od 1. aprila 1996. godine, a za potraživanje od dužnika s područja na kojem je domaće platežno sredstvo kuna od 30. maja 1994. godine, dok se do tada zatezna kamata na ta potraživanja plaća po stopi koju na štedne uloge po viđenju, odnosno strane valute plaćaju komercijalne banke u prebivalištu, odnosno sjedištu povjerioca, prvostepeni sud je zaključio da tužena nije pravilno izvršila obračun zakonskih zateznih kamata, odnosno nije u cijelosti postupila po Rješenju broj I.342/98 od 11. marta 2005. godine, rješenju o ispravci od 5. jula 2005. godine i dopisu od 20. jula 2005. godine, pa u smislu odredbe člana 175. Zakona o izvršnom postupku (u daljnjem tekstu: ZIP) postoji odgovornost tužene za štetu prouzrokovanu apelantu kao tražiocu izvršenja, i to po općim pravilima o naknadi štete, te je obavezao tuženu na isplatu iznosa od 18.264,14 KM, koliko prema nalazu vještaka finansijske struke iznosi obračun kamata izvršen u skladu s navedenim zaključkom Vrhovnog suda, sa zakonskim zateznim kamatama od dana konačnog opredjeljenja tužbenog zahtjeva, a shodno članu 279. stav 2. ZOO-a. Prvostepeni sud se pozvao i na stav Ustavnog suda u Odluci broj U 50/01 od 30. januara 2004. godine da član 37. Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o osiguranju imovine i lica FBiH nije u skladu sa članom II/3.k) Ustava BiH u vezi sa članom 1. Protokola broj 1 uz Evropsku konvenciju za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda (u daljnjem tekstu: Evropska konvencija) i Odluku broj AP 1311/06 od 31. januara 2009. godine u kojoj je Ustavni sud utvrdio da je neustavno otpisivanje zakonske zatezne kamate za period rata na osnovu člana 2. Zakona o visini stope zatezne kamate na neizmirena dugovanja, te je zaključio da se navedeni stav Ustavnog suda može prihvatiti relevantnim i u situaciji kada se umjesto otpisivanja zakonske zatezne kamate za period rata visina stope zatezne kamate na iznos naknade štete određene izvršnim ispravama određuje u visini od 0,5% godišnje.

11. Drugostepenom presudom Kantonalnog suda broj 58 0 P 073637 14 Gž od 21. juna 2017. godine žalba tužene je uvažena, te je prvostepena presuda preinačena tako što je odbijen apelantov tužbeni zahtjev.

12. Nasuprot stavu prvostepenog suda, drugostepeni sud je smatrao da se ne može prihvatiti zaključak prvostepenog suda da su stavovi iz Odluke Ustavnog suda broj U 50/01 od 30. januara 2004. godine (prema kojem član 37. Zakona o izmjeni i dopuni Zakona o osiguranju imovine i lica FBiH nije u saglasnosti sa članom II/3.k) Ustava Bosne i Hercegovine i članom 1. Protokola broj 1 uz Evropsku konvenciju), kao i iz Odluke Ustavnog suda broj AP 1311/06 od 31. januara 2009. godine kojim je utvrđeno da je neustavno otpisivanje zakonskih zateznih kamata za period rata relevantni i u situaciji kada je umjesto otpisivanja zakonske zatezne kamate za period rata

visina stope zatezne kamate na iznos naknade štete određene izvršnim ispravama – sudske presude, sudska poravnanja, određena u visini 0,5% godišnje, te da se na sporni pravni odnos primjenjuju važeće odredbe Zakona o izmjeni Zakona o visini stope zatezne kamate na neizmirena dugovanja sve dok nadležni organ ne utvrdi da su te odredbe neustavne. Stoga, kako je tužena pri obračunu zakonske zatezne kamate na potraživanje utvrđeno pravosnažnom presudom primijenila odredbe zakona koji je bio na snazi u vrijeme kada je primila nalog suda da izvrši obračun, Kantonalni sud je zaključio da je tužbeni zahtjev neosnovan, pa je uvažio žalbu tužene i prvostepenu presudu preinačio tako što je odbio tužbeni zahtjev.

13. Odlučujući o apelantovoj reviziji, Vrhovni sud je donio Presudu broj 58 0 P 073637 17 Rev od 11. juna 2018. godine kojom je odbio reviziju.

14. U obrazloženju presude je, prije svega, ukazano da je predmet spora u konkretnoj pravnoj stvari apelantov zahtjev za isplatu iznosa od 18.264,14 KM na ime naknade štete od tužene koji zasniva na tvrdnji da je tužena pogrešno obračunala kamate u izvršnom postupku koji je apelant pokrenuo radi naplate potraživanja na osnovu pravosnažne Presude Osnovnog suda u Čapljini broj P 167/92 od 24. marta 1993. godine.

15. Dalje je navedeno da nije sporna činjenica da je tužena učestvovala u sudskom postupku izvršenja kao ovlaštena komercijalna banka kod koje je izvršenik "Sarajevo-osiguranje" imao otvoren transakcioni račun i da je vršila obračun zakonskih zateznih kamata. Nadalje, navedeno je da je u postupku utvrđeno da je tužena prilikom obračuna i isplate zakonske zatezne kamate, kada joj je dostavljeno rješenje o izvršenju u 2005. godini, postupila po tada važećem Zakonu o visini stope zatezne kamate na neizmirena dugovanja ("Službene novine FBiH" broj 56/04) i Zakonu o izmjeni Zakona o visini stope zatezne kamate na neizmirena dugovanja ("Službene novine FBiH" broj 29/05), a prema kojem je kao bankarska organizacija bila dužna postupiti, te da je obračun zakonskih zateznih kamata za vrijeme ratnog perioda izvršen naknadno u skladu sa Zakonom o izmjeni Zakona o visini stope zatezne kamate iz 2011. godine ("Službene novine FBiH" broj 48/11), prema kojem se, izuzetno od odredbi iz st. 1. i 2. člana 1. navedenog zakona, na iznos naknade štete određene izvršnim ispravama (sudske presude i sudska poravnanja) i vansudska poravnanja iz osnova osiguranja definiranog Zakonom o osiguranju imovine i lica za period od 18. septembra 1991. godine do 23. decembra 1996. godine plaća zatezna kamata po stopi od 0,5% godišnje.

16. Također je istaknuto da je odredbom člana 4. Zakona o visini stope zatezne kamate na neizmirena dugovanja određeno da će se postupci za utvrđivanje visine kamatne stope iz člana 1. tog zakona koji nisu okončani do stupanja na snagu zakona ili su okončani, ali nisu obavljani, dakle i u ovom postupku, okončati prema odredbama tog zakona i po kamatnoj stopi od 12% godišnje. Odredbom člana 3. istog zakona određeno je da se obračun kamata obavlja primjenom metode prostog računanja za godišnje periode, a kompornog kamatnog računanja za ispodgodišnji period. Navedene odredbe nisu utvrđene neustavnim, niti su bile predmet kasnijih izmjena konkretnog zakona, pa se imaju primijeniti kao propis koji je važeći, kako je pravilno cijenio drugostepeni sud, te izveo pravilan zaključak da je tužena u cijelosti postupila u skladu sa svojom obavezom propisanom ZIP-om postupajući po uputama Općinskog suda u Čapljini kao izvršnog suda, te je izvršila i obračun zakonskih zateznih kamata naknadno za vrijeme ratnog perioda od 18. septembra 1991. godine do 23. decembra 1996. godine, pa ne postoji odgovornost tužene u smislu odredbe člana 175. ZIP-a.

IV. Apelacija**a) Navodi iz apelacije**

17. Apelant smatra da mu je prekršeno pravo na pravično suđenje iz člana II/3.e) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 6. stav 1. Evropske konvencije za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda (u daljnjem tekstu: Evropska konvencija), pravo na imovinu iz člana II/3.k) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 1. Protokola broj 1 uz Evropsku konvenciju i pravo na djelotvoran pravni lijek iz člana 13. Evropske konvencije.

18. Navodi da Kantonalni i Vrhovni sud nisu pravilno primijenili materijalno pravo na utvrđeno činjenično stanje jer su pogrešno zauzeli stav kako je tužena banka pravilno primijenila materijalnopравни propis sadržan u odredbama Zakona o visini stope zatezne kamate na neizmirena dugovanja ("Službene novine FBiH" br. 56/04, 29/05 i 48/11) i da je to relevantan propis čijom primjenom treba riješiti sporni odnos između parničnih stranaka. Pri tome, apelant ističe da je navedeni stav suda u potpunosti nezakonit i neustavan, kao i da je u suprotnosti s osnovnim principima Evropske konvencije, a naročito s pravom na imovinu, i to iz potpuno istih razloga kao i "čuveni" član 37. Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o osiguranju imovine i lica, zbog čega je Odlukom Ustavnog suda broj U 50/01 od 30. januara 2004. godine proglašen neustavnim. Dakle, odluke Ustavnog suda u povodu ovog načelnog pitanja su posve jasne i nedvojbene, pa se postavlja pitanje rezoniranja Kantonalnog i Vrhovnog suda koji "zaključuju" kako je bitno da ipak neke zakonske kamate postoje (0,5% godišnje) i da je to bitno drugačije nego da nikako ne postoje. Ako je za sud bilo dileme o (ne)ustavnosti Zakona o visini stope zatezne kamate na neizmirena dugovanja, onda je to trebao riješiti upitom Ustavnom sudu koji prethodi odluci redovnog suda, iako apelant navodi da je Ustavni sud u prethodno navedenim odlukama i rješenjima dao jasnu ocjenu ustavnosti navedenog zakona. Primjena Zakona o visini stope zatezne kamate na neizmirena dugovanja na rješenje spornog odnosa između parničnih stranaka u ovom predmetu je nedopustiva sa stajališta osnovnih prava i sloboda zaštićenih Ustavom i Evropskom konvencijom i predstavlja negaciju samog prava, prava na pristup sudu i pravično suđenje, te prava na imovinu s obzirom na to da se primjena odredbi zakona može odrediti samo unaprijed i nakon objave u službenim glasilima, a ne nikako unazad (retroaktivno). Zbog pogrešnog pravnog pristupa Kantonalni i Vrhovni sud su pogrešno tumačili odredbe člana 39. stav 2, u vezi sa članom 175. ZIP-a jer obračun kamata vrši banka, a ne sud.

b) Odgovor na apelaciju

19. Vrhovni i Kantonalni sud i tužena su naveli da u konkretnom slučaju nije bilo kršenja apelantovog prava na pravično suđenje i imovinu na koje se poziva u apelaciji, te da apelaciju treba odbiti kao neosnovanu.

20. Tužena je također navela da je apelacija neosnovana, te da je obračun ukupnog potraživanja apelanta kao tražioca izvršenja i njenu isplatu s izvršenikovog računa na apelantov račun vršila tužena i po tom osnovu je izvršila prijenos 4.664,18 KM, a naknadno i iznos od 566,29 KM, nakon čega je po obavijesti tužene da je u potpunosti izvršila prinudnu naplatu rješenjem Općinskog suda u Čapljini od 12. augusta 2010. godine završen postupak izvršenja. Dalje je navela da je dopisom od 17. juna 2010. godine obavijestila sud da je obračun kamate izvršila primjenom Zakona o visini stope zatezne kamate ("Službene novine FBiH" broj 18/96), te je jasno ukazala uređujućem sudiji da je spremna obračunati u skladu s traženjem tražioca izvršenja – apelanta, ali da traži da se to izričito navede u rješenju o izvršenju jer banka nije pronašla osnov za primjenu kamatnih stopa koje je tražio

apelant. Navedeno se tražilo od uređujućeg sudije jer banka nije željela biti sankcionirana zbog eventualnog pogrešnog postupanja, niti uvučena u eventualni parnični postupak zbog nepostupanja po rješenju suda. Nakon ovog dopisa tužene uređujući sudija je donio zaključak od 12. augusta 2010. godine kako je očigledno da je u cijelosti provedeno rješenje o izvršenju i da se postupak izvršenja smatra završenim. Stoga je nejasno zašto je apelant podnio tužbu protiv tužene ukoliko je Općinski sud u Čapljini donio zaključak da je izvršni postupak završen jer je banka u cijelosti izvršila i provela postupak isplate kamata apelantu. Konačno, tužena je istakla da je prilikom obračuna i isplate zakonske zatezne kamate, kada joj je dostavljeno rješenje o izvršenju u 2005. godini, postupila po tada važećem Zakonu o visini stope zatezne kamate na neizmirena dugovanja ("Službene novine FBiH" broj 56/04) i Zakonu o izmjeni Zakona o visini stope zatezne kamate na neizmirena dugovanja ("Službene novine FBiH" broj 29/05), a prema kojem je kao bankarska organizacija bila dužna postupiti, te da je obračun zakonskih zateznih kamata za vrijeme ratnog perioda izvršen naknadno u skladu sa Zakonom o izmjeni Zakona o visini stope zatezne kamate iz 2011. godine ("Službene novine FBiH" broj 48/11). Tužena je zaključila da je u cijelosti postupila u skladu sa svojom obavezom propisanom u ZIP-u, postupajući po uputama Općinskog suda u Čapljini kao izvršnog suda, te je izvršila i obračun zakonskih zateznih kamata naknadno za vrijeme ratnog perioda od 18. septembra 1991. godine do 23. decembra 1996. godine, pa ne postoji odgovornost tužene u smislu odredbe člana 175. istog zakona.

V. Relevantni propisi

21. Zakon o visini stope zatezne kamate na neizmirena dugovanja ("Službene novine Federacije BiH" br. 56/04, 68/04 – ispravka, 29/05 i 48/11). Za potrebe ove odluke koristi se neslužbeni prečišćeni tekst sačinjen u Ustavnom sudu koji u relevantnom dijelu glasi:

Član 1.

Ovim Zakonom propisuje se način obračuna zateznih kamata po neizmirenim dugovanjima na osnovu ugovora iz dužničko-povjerilačkih odnosa i dugovanja nastalih na osnovu naknade štete iz osnove obaveznih osiguranja u periodu od 01.12.1989. godine do stupanja na snagu Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o visini stope zatezne kamate ("Službene novine Federacije BiH", broj 51/01).

Član 2.

Na iznos duga iz člana 1. ovog zakona, nastalog na osnovu dužničko-povjerilačkih odnosa na teritoriji Federacije Bosne i Hercegovine, plaća se zatezna kamata po stopi od 12% godišnje.

Zatezna kamata iz stava 1. ovog člana neće se obračunavati za period ratnog stanja od 18.09.1991. godine do 23.11.1995. godine.

Izuzetno od odredbi iz st. 1. i 2. ovog člana, na iznos naknade štete (glavnica) određene izvršnim ispravama (sudske presude i sudska poravnanja) i vansudska poravnanja iz osnova osiguranja definisanog Zakonom o osiguranju imovine i lica ("Službene novine Federacije BiH", br. 2/95 i 6/98) za period od 18.09.1991. godine do 23.12.1996. godine, plaća se zatezna kamata po stopi od 0,5% godišnje.

Član 3.

Obračun zateznih kamata iz člana 1. ovog zakona vrši se primjenom metoda prostog kamatnog računa za godišnje periode, a konformnog kamatnog računa za ispodgodišnje periode.

Obračun zatezne kamate po pravomoćnim sudskim rješenjima vrše komercijalne banke kod kojih dužnik ima otvorene transakcijske račune, uz naplatu provizije.

Član 4.

Postupci za utvrđivanje visine zatezne kamate iz člana 1. ovog zakona koji nisu okončani do dana stupanja na snagu ovog zakona ili su okončani a nisu izvršeni, okončat će se prema odredbama ovog zakona i kamatnoj stopi od 12% godišnje.

22. **Zakon o izvršnom postupku** ("Službene novine Federacije BiH" br. 32/03, 52/03 – ispravka, 33/06, 39/06 – ispravka, 39/09, 29/11 – odluka USBiH, 74/11 – odluka USFBiH, 35/12, 35/12 – rješenje USBiH, 46/16, 36/17 – odluka USBiH, 55/18 – rješenje USBiH i 25/20 – odluka USBiH). U konkretnom slučaju primjenjuje se **Zakon o izvršnom postupku** ("Službene novine Federacije BiH" br. 32/03, 52/03 – ispravka, 33/06, 39/06 – ispravka, 39/09), koji u relevantnom dijelu glasi:

Član 39. stav (2)

Rješenje o izvršenju

(2) *Ukoliko je rješenjem o izvršenju određena obaveza i naplata kamata, obračun kamate o trošku tražioca izvršenja obaviće izvršni sud osim kad se naplata vrši na sredstvima na računima banaka. U ovom drugom slučaju obračun kamate izvršiće banka na teret izvršenika.*

Član 175.

Odgovornost banaka za štetu

Banka koja ne postupi u skladu sa rješenjem o izvršenju i drugim sudskim nalozima odgovara za štetu prouzrokovanu tražiocu izvršenja po opštim pravilima o nadoknadi štete.

VI. Dopustivost

23. U skladu sa članom VI/3.b) Ustava Bosne i Hercegovine, Ustavni sud, također, ima apelacionu nadležnost u pitanjima koja su sadržana u ovom ustavu kada ona postanu predmet spora zbog presude bilo kojeg suda u Bosni i Hercegovini.

24. U skladu sa članom 18. stav (1) Pravila Ustavnog suda, Ustavni sud može razmatrati apelaciju samo ako su protiv presude, odnosno odluke koja se njome osporava, iscrpljeni svi djelotvorni pravni lijekovi mogući prema zakonu i ako je podnesena u roku od 60 dana od dana kada je podnosilac apelacije primio odluku o posljednjem djelotvornom pravnom lijeku koji je koristio.

25. U konkretnom slučaju predmet osporavanja apelacijom je Presuda Vrhovnog suda broj 58 0 P 073637 17 Rev od 11. juna 2018. godine, protiv koje nema drugih djelotvornih pravnih lijekova mogućih prema zakonu. Zatim, osporenu presudu apelant je primio 31. jula 2018. godine, a apelacija je podnesena 1. oktobra 2018. godine, tj. u roku od 60 dana, kako je propisano članom 18. stav (1) Pravila Ustavnog suda. Konačno, apelacija ispunjava i uvjete iz člana 18. st. (3) i (4) Pravila Ustavnog suda jer ne postoji neki formalni razlog zbog kojeg apelacija nije dopustiva, niti je očigledno (*prima facie*) neosnovana.

26. Imajući u vidu odredbe člana VI/3.b) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 18. st. (1), (3) i (4) Pravila Ustavnog suda, Ustavni sud je utvrdio da predmetna apelacija ispunjava uvjete u pogledu dopustivosti.

VII. Meritum

27. Apelant smatra da mu je osporenim odlukama povrijeđeno pravo na pravično suđenje iz člana II/3.e) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 6. stav 1. Evropske konvencije, pravo na imovinu iz člana II/3.k) Ustava Bosne i Hercegovine i

člana 1. Protokola broj 1 uz Evropsku konvenciju i pravo na djelotvoran pravni lijek iz člana 13. Evropske konvencije.

Pravo na pravično suđenje

28. Član II/3. Ustava Bosne i Hercegovine u relevantnom dijelu glasi:

Sva lica na teritoriji Bosne i Hercegovine uživaju ljudska prava i slobode iz stava 2. ovog člana, što uključuje:

e) Pravo na pravično saslušanje u građanskim i krivičnim stvarima i druga prava u vezi sa krivičnim postupkom.

29. Član 6. Evropske konvencije u relevantnom dijelu glasi:

1) Prilikom utvrđivanja njegovih građanskih prava i obaveza ili krivične optužbe protiv njega, svako ima pravo na pravičnu i javnu raspravu u razumnom roku pred nezavisnim i nepristrasnim sudom ustanovljenim zakonom. [...]

30. Ustavni sud primjećuje da se predmetni postupak odnosi na pitanje naknade štete, dakle na predmet građanskopravne prirode, pa apelant u tom postupku uživa garancije prava na pravično suđenje iz člana II/3.e) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 6. stav 1. Evropske konvencije.

31. Apelant ukazuje na proizvoljnu primjenu materijalnog prava, smatrajući da su Kantonalni i Vrhovni sud pogrešno zauzeli stav kako je tužena banka pravilno primijenila odredbe Zakona o visini stope zatezne kamate na neizmirena dugovanja.

32. U vezi s tim, Ustavni sud ukazuje da, prema praksi Evropskog suda i Ustavnog suda, zadatak ovih sudova nije da preispituju zaključke redovnih sudova u pogledu činjeničnog stanja i primjene pozitivnopravnih propisa (vidi Evropski sud, *Pronina protiv Rusije*, odluka o dopustivosti od 30. juna 2005. godine, aplikacija broj 65167/01). Naime, Ustavni sud nije nadležan da supstituirá redovne sudove u procjeni činjenica i dokaza, već je, generalno, zadatak redovnih sudova da ocijene činjenice i dokaze koje su izveli (vidi Evropski sud, *Thomas protiv Ujedinjenog Kraljevstva*, presuda od 10. maja 2005. godine, aplikacija broj 19354/02). Zadatak Ustavnog suda je da ispita da li je eventualno došlo do povrede ili zanemarivanja ustavnih prava (pravo na pravično suđenje, pravo na pristup sudu, pravo na djelotvoran pravni lijek i dr.), te da li je primjena zakona bila, eventualno, proizvoljna ili diskriminaciona.

33. Ustavni sud se, dakle, shodno navedenom, može, izuzetno, kada ocijeni da je u određenom postupku redovni sud proizvoljno postupao kako u utvrđivanju činjenica tako i u primjeni relevantnih pozitivnopravnih propisa (vidi Ustavni sud, Odluka broj *AP 311/04* od 22. aprila 2005. godine, stav 26), upustiti u ispitivanje načina na koji su nadležni sudovi utvrđivali činjenice i na tako utvrđene činjenice primijenili pozitivnopravne propise. U kontekstu navedenog, Ustavni sud podsjeća i da je u više svojih odluka ukazao da očigledna proizvoljnost u primjeni relevantnih propisa nikada ne može voditi pravičnom postupku (vidi Ustavni sud, Odluka broj *AP 1293/05* od 12. septembra 2006. godine, tačka 25. i dalje, te, *mutatis mutandis*, Evropski sud, *Anđelković protiv Srbije*, presuda od 9. aprila 2013. godine, tačka 24). Imajući u vidu navedeno, Ustavni sud će u konkretnom slučaju, s obzirom na pitanja koja se postavljaju, ispitati da li su izneseni prigovori osnovani.

34. U vezi sa spornim pitanjem, Ustavni sud podsjeća da je u Odluci broj U 6/19 od 4. oktobra 2019. godine, u postupku koji je pokrenut po zahtjevu Kantonalnog suda u Sarajevu, utvrđeno da odredbe člana 2. st. (2) i (3) Zakona o visini stope zatezne kamate na neizmirena dugovanja ("Službene novine Federacije BiH" br. 56/04, 68/04, 29/05 i 48/11) nisu u skladu sa članom II/3.k) Ustava Bosne i Hercegovine i članom 1. Protokola broj 1 uz Evropsku konvenciju, te su navedene

na sjednici održanoj 9. rujna 2020. godine donio je

ODLUKU O DOPUSTIVOSTI I MERITUMU

Usvajaju se apelacije **Marinka Katića**.

Utvrdjuje se povreda prava na pravično suđenje iz članka II/3.(e) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 6. stavak 1. Europske konvencije za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda.

Ukidaju se rješenja Kantonalnog suda u Mostaru broj 07 0 Dn 011 76115 Gž 2 od 21. rujna 2018. godine i broj 07 0 Dn 011 760 15 Gž 2 od 21. rujna 2018. godine.

Predmeti se vraćaju Kantonalnom sudu u Mostaru, koji je dužan po žurnom postupku donijeti novu odluku sukladno članku II/3.(e) Ustava Bosne i Hercegovine i članku 6. stavak 1. Europske konvencije za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda.

Nalaže se Kantonalnom sudu u Mostaru da, sukladno članku 72. stavak (5) Pravila Ustavnog suda Bosne i Hercegovine, u roku od tri mjeseca od dana dostave ove odluke obavijesti Ustavni sud Bosne i Hercegovine o poduzetim mjerama s ciljem izvršenja ove odluke.

Odluku objaviti u "Službenom glasniku Bosne i Hercegovine", "Službenim novinama Federacije Bosne i Hercegovine", "Službenom glasniku Republike Srpske" i u "Službenom glasniku Brčko distrikta Bosne i Hercegovine".

OBRAZLOŽENJE**I. Uvod**

1. Marinko Katić (u daljnjem tekstu: apelant) iz Čapljine, kojeg zastupa Mladen Šimić, odvjetnik iz Ljubuškog, podnio je 29. listopada 2018. godine apelaciju Ustavnom sudu Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: Ustavni sud) protiv Rješenja Kantonalnog suda u Mostaru (u daljnjem tekstu: Kantonalni sud) broj 07 0 Dn 011 76115 Gž 2 od 21. rujna 2018. godine. Apelacija je zavedena pod brojem *AP 6035/18*.

2. Apelant, kojeg zastupa isti odvjetnik, 29. listopada 2018. godine podnio je apelaciju protiv Rješenja Kantonalnog suda broj 07 0 Dn 011 760 15 Gž 2 od 21. rujna 2018. godine. Apelacija je zavedena pod brojem *AP 6036/18*.

II. Postupak pred Ustavnim sudom

3. Na temelju članka 23. Pravila Ustavnog suda, od Kantonalnog suda je zatraženo 15. svibnja 2020. godine da dostavi odgovor na apelaciju broj *AP 6035/18*, a 18. svibnja 2020. godine na apelaciju broj *AP 6036/18*.

4. Kantonalni sud nije dostavio odgovor na apelacije u ostavljenom roku.

5. Obzirom na to da su Ustavnom sudu dostavljene dvije apelacije iz njegove nadležnosti koje se odnose na istu činjenicu i pravnu osnovu, Ustavni sud je, sukladno članku 32. stavak (1) Pravila Ustavnog suda, donio odluku o spajanju predmeta br. *AP 6035/18* i *AP 6036/18* u kojima će se voditi jedan postupak i donijeti jedna odluka pod brojem *AP 6035/18*.

III. Činjenično stanje

6. Činjenice predmeta koje proizlaze iz apelantovih navoda i dokumenata predloženih Ustavnom sudu mogu se sumirati na sljedeći način:

Uvodne napomene

7. Općinski sud u Čapljini - Zemljišnoknjižni ured (u daljnjem tekstu: ZK ured), postupajući po službenoj dužnosti u zemljišnoknjižnom predmetu za uspostavu zemljišnoknjižnog uložka, primjenom članka 65. i 88. stavak 2. Zakona o zemljišnim knjigama Federacije BiH (u daljnjem tekstu: Zakon o zemljišnim knjigama) donio je rješenja br. 053-0-DN-10-002 496 i 053-0-DN-10-003 752, oba od 11. rujna 2012. godine, o uspostavi preciziranih zemljišnoknjižnih uložaka u katastarskoj općini Čapljina (u daljnjem tekstu: prvi i drugi zk. uložak), kojim se dozvoljava na temelju preciziranih prijavnih listova

Katastarskog ureda Čapljina upis: u A listu prvog zk. uložka precizirane katastarske čestice (u daljnjem tekstu: prva k.č.), koju u naravi čine kuća i zgrada, i precizirane katastarske čestice (u daljnjem tekstu: druga k.č.), koju čini njiva 4. klase, a u A listu drugog zk. uložka precizirane katastarske čestice, koju u naravi čini neplodno zemljište (u daljnjem tekstu: treća k.č.). Točkama 2. navedenih rješenja je utvrđeno da se na temelju članka 69. stavak 1. Zakona o zemljišnim knjigama dozvoljava uknjižba prava vlasništva na prvoj i drugoj k.č. upisanim u prvi zk. uložak i na trećoj k.č. upisanoj u drugi zk. uložak (u daljnjem tekstu: predmetne nekretnine) u korist državnog vlasništva sa dijelom 1/1, a na nekretninama upisanim u A listu uknjižba prava korištenja u apelantovu korist sa dijelom 1/1.

8. U obrazloženju rješenja je navedeno da je 28. travnja 2011. godine Općinski sud na oglasnoj ploči suda, te u službenim glasilima po službenoj dužnosti objavio najavu uspostave zemljišnoknjižnog uložka sukladno čl. 63. i 67. Zakona o zemljišnim knjigama i čl. 13. i 16. Pravilnika o postupanju u zemljišnoknjižnim stvarima. Dalje je navedeno da je apelant 28. srpnja 2011. godine podnio zahtjev ZK uredu za uspostavu zemljišnoknjižnog uložka za predmetne nekretnine, da je uz zahtjev priložio posjedovni list, ugovor o doživotnom izdržavanju od 9. prosinca 2002. godine [koji je, kako proizlazi iz činjenica predmeta, zaključen u Općinskom sudu u Pločama, Republika Hrvatska, između apelanta kao davatelja izdržavanja i apelantovog oca Ivana Katića kao primatelja izdržavanja], izvadak iz matične knjige umrlih od 11. srpnja 2011. godine i rješenje o dogradnji od 27. travnja 1978. godine. Zemljišnoknjižni referent je, potom, kako je navedeno u rješenju, po službenoj dužnosti uputio poziv Službi geodetskih i imovinskopravnih poslova (u daljnjem tekstu: Služba) sa zahtjevom "o pravnoj [osnovi] upisa posjednika" u preciziranom p.l., pa je obaviješten da je "Ivica Katić Perin upisan na temelju Rješenja o dodjeli broj [...] od 7.5.1980. godine". Navedeno je da je ZK ured, nakon protoka zakonskih rokova, a na temelju dokaza priloženih uz zahtjev, te primjenom članka 69. stavak 1. Zakona o zemljišnim knjigama, dozvolio upis prava korištenja na predmetnim nekretninama na apelanta.

9. Rješenjima Kantonalnog suda broj 07 0 Dn 007584 12 Gž od 11. prosinca 2013. godine i broj 07 0 Dn 010793 12 Gž od 1. listopada 2014. godine prizivi Melite Šetka kao zainteresirane osobe su uvaženi, prvostupanjska rješenja su ukinuta i predmet je vraćen tom sudu na ponovni postupak i odlučivanje. U obrazloženju rješenja je konstatirano da se uknjižba prava korištenja na predmetnim nekretninama nije mogla dozvoliti na temelju ugovora o doživotnom izdržavanju zaključenog između apelanta, kao davatelja izdržavanja, i primatelja izdržavanja (apelantovog oca Ivana Katića) u smislu članka 21. Zakona o rješavanju sukoba Zakona sa propisima drugih zemalja u određenim odnosima (u daljnjem tekstu: Zakon o rješavanju sukoba Zakona), jer je ugovor ovjerio sud u Republici Hrvatskoj (u daljnjem tekstu: RH) a predmet tog ugovora su nekretnine koje se nalaze na području općine Čapljina u Bosni i Hercegovini (u daljnjem tekstu: BiH), odnosno da bi takav ugovor bio podoban da se radi o ugovoru notarski obrađenom od notara u BiH.

10. Postupajući u ponovnom postupku ZK ured je donio rješenja broj 053-0-DN-10-002 496 i broj 053-0-DN-10-003 752 od 19. studenog 2014. godine kojim je (stavak 1. izreke rješenja), na temelju navedenih rješenja Kantonalnog suda od 11. prosinca 2013. godine i 1. listopada 2014. godine, izvršeno brisanje upisa u C listu prava korištenja na predmetnim nekretninama upisanim u apelantovu korist na temelju rješenja od 11. rujna 2012. godine. Također, predmetnim rješenjima (stavak 2. izreke rješenja) odlučeno je da se uspostavljaju prvi

zk. uložak, koji se sastoji od prve i druge k.č., i drugi zk. uložak, koji se sastoji od treće k.č., te je na temelju članka 69. stavak 1. Zakona o zemljišnim knjigama na tim k.č. dozvoljena uknjižba državnog vlasništva sa 1/1 dijela, a na "nekretninama u A listu uknjižuje se pravo korištenja u korist Katića Ivana, sina Pere" (dakle, apelantovog oca) sa 1/1 dijela.

11. Rješenjima Kantonalnog suda br. 07 0 Dn 011760 15 Gž i 07 0 Dn 011761 15 Gž od 10. prosinca 2015. godine apelantovi prizivi su odbijeni kao neutemeljeni i potvrđena su prvostupanijska rješenja.

12. U obrazloženju rješenja je prvenstveno navedeno da je apelant podnio priziv "ističući da se radi o pravno valjanom ugovoru bez obzira na to što se radi o uknjižbi nekretnine koja se nalazi na području Bosne i Hercegovine, a čija se uknjižba traži na temelju Ugovora o doživotnom izdržavanju zaključenog kod Općinskog suda u Pločama, Republika Hrvatska". Potom je navedeno da je pobijanim rješenjima brisan upis u C listu – pravo korištenja u apelantovu korist, koje je upisano na temelju rješenja istog suda od 11. rujna 2012. godine, pa je na priepornim nekretninama uknjiženo pravo korištenja u korist Ivana Katića sa dijelom 1/1. Kantonalni sud je, dalje, u obrazloženju rješenja istaknuo da smatra, protivno navodima apelantovog priziva, da prvostupanijski sud nije pogriješio donoseći pobijano rješenje, jer se uknjižba ne može dozvoliti na temelju ugovora koji je ovjerio sud u RH obzirom na to da se ugovor o doživotnom izdržavanju odnosi na nekretnine koje se nalaze na području k.o. Čapljina, odnosno na području BiH. U svezi s tim, Kantonalni sud je ukazao da je odredbom članka 21. Zakona o rješavanju sukoba Zakona sa propisima drugih zemalja u određenim odnosima (u daljnjem tekstu: Zakon o rješavanju sukoba Zakona) propisano da je za ugovore koji se odnose na nekretnine isključivo mjerodavno pravo države na čijem se teritoriju te nekretnine nalaze. Prema tome, taj sud je zaključio da je prvostupanijski sud pravilno ocijenio da takav "Ugovor ovjeren od suda u Republici Hrvatskoj nije mogao biti temelj za uknjižbu prava korištenja [apelanta] sa 1/1 dijela", tj. kako je naveo Kantonalni sud, "on nije bio podoban za uknjižbu, odnosno da bi bio podoban da se radi o Ugovoru notarski obrađenom od notara u BiH", pa je primjenom članka 235. točka 3. ZPP odlučio kao u izreci rješenja.

Odluka Ustavnog suda broj AP 759/16 od 6. lipnja 2018. godine

13. Odlučujući o apelacijama br. AP 759/16 i AP 760/16 koje je apelant podnio protiv rješenja Kantonalnog suda broj 07 0 Dn 011760 15 Gž od 10. prosinca 2015. godine i broj 07 0 Dn 011761 15 Gž od 10. prosinca 2015. godine, Ustavni sud je Odlukom broj AP 759/16 od 6. lipnja 2018. godine usvojio apelaciju i utvrdio da je tim rješenjima prekršeno pravo na pravično suđenje iz članka II/3.(e) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 6. stavak 1. Europske konvencije, jer je, zbog nedostatka obrazloženja u svezi sa primjenom materijalnog prava, ostalo krajnje nejasno zbog kojih razloga i na temelju kojih odredaba materijalnog ili procesnog prava je, zapravo, odbijen apelantov zahtjev za uknjižbu prava vlasništva na predmetnim nekretninama, što je i bilo razlogom da se predmet vrati Kantonalnom sudu na ponovno odlučivanje.

14. Ustavni sud je u citiranoj odluci (točka 40. Odluke), između ostalog, naveo da je, dakle, u pobijanim rješenjima Kantonalnog suda, u konačnici, apelantov zahtjev za uknjižbu odbijen pozivom na članak 21. Zakona o rješavanju sukoba koji propisuje da je za ugovore koji se odnose na nekretnine isključivo mjerodavno pravo države na čijem se teritoriju nalazi nekretnina. Međutim, ukazao je da pri nepobitnoj činjenici da je predmetni ugovor zaključen 2002. godine i da se predmetne

nekretnine nalaze u Čapljini iz obrazloženja pobijanih odluka nije jasno koje se to pravo Bosne i Hercegovine, kao države na čijem se teritoriju nalaze predmetne nekretnine, primjenjuje u konkretnom slučaju, odnosno na kojoj odredbi materijalnog ili procesnog zakona je utemeljeno stajalište suda da bi predmetni ugovor "bio podoban da se radi o Ugovoru notarski obrađenom od notara u BiH".

15. U svezi s tim, Ustavni sud je prvenstveno ukazao (točka 41. Odluke) da je ugovor o doživotnom izdržavanju bio reguliran (starim) Zakonom o nasljeđivanju ("Službeni list SRBiH" br. 7/80 i 15/80), koji je u članku 120. stavak 2. propisivao da "Ugovor o doživotnom izdržavanju mora biti sastavljen u pismenom obliku i ovjeren od suca", a da iz činjenica predmeta kao nepobitno proizlazi da je apelant prijedlog za uknjižbu utemeljio na sudski ovjerenom ugovoru o doživotnom izdržavanju. Dalje, Ustavni sud je ukazao da je u vrijeme trajanja predmetnih postupaka (koji su, dakle, vođeni od 2011. godine, a okončani pobijanim rješenjima od prosinca 2015. godine) u Federaciji BiH 8. listopada 2014. godine stupio na snagu (novi) Zakon o nasljeđivanju ("Službene novine FBiH" broj 80/14), koji se počeo primjenjivati 8. siječnja 2015. godine, koji u članku 147.e propisuje da "ugovor o doživotnom izdržavanju mora biti zaključen u formi notarski obrađene isprave". Međutim, Ustavni sud je ukazao da navedeni zakon u odredbi članka 270. stavak 2. eksplicitno propisuje da "do dana primjene tog zakona (dakle, u vrijeme kad su započeti i vođeni predmetni postupci i donesena prvostupanijska rješenja) valjanost [...] ugovora o doživotnom uzdržavanju, [...] primjenjivat će se odredbe Zakona o nasljeđivanju (Službeni list SRBiH" br. 7/80 i 15/80)".

16. Ustavni sud je (točka 42. Odluke) zapazio da je u Federaciji BiH 28. rujna 2002. godine stupio na snagu Zakon o notarima koji se, kako proizlazi iz članka 135. tog zakona, počeo primjenjivati 28. ožujka 2004. godine. U članku 73. navedenog zakona su pobrojani pravni poslovi koji za svoju pravnu valjanost zahtijevaju notarsku obradu isprava. Međutim, Ustavni sud je zapazio da iz sadržaja navedene odredbe ne proizlazi da je njome tretiran i ugovor o doživotnom izdržavanju.

17. U svezi s tim, Ustavni sud je (toč. 43. i 44. Odluke) zapazio da je apelant u prizivu koji je podnio protiv prvostupanijskog rješenja tvrdio da se radi o pravno valjanom ugovoru, ali iz obrazloženja pobijanih odluka ne proizlazi da je Kantonalni sud suštinski razmotrio ove apelantove navode, već da je, kako je to već rečeno, svoje odlučivanje isključivo utemeljio na navodu da bi ugovor bio podoban da se radi o ugovoru notarski obrađenom od notara u BiH bez pozivanja na bilo koju odredbu domaćeg materijalnog prava. Imajući u vidu da Kantonalni sud uopće nije naveo odredbe materijalnog prava na kojim je utemeljio svoje odlučivanje, te okolnost da, kako to apelant navodi, u vrijeme zaključivanja navedenog ugovora, 9. prosinca 2002. godine, nije bila uopće uspostavljena notarska služba u BiH, Ustavni sud smatra da je, zbog ovakvog postupanja redovitog suda, odnosno nedostatka obrazloženja u svezi sa primjenom materijalnog prava, ostalo krajnje nejasno zbog kojih razloga i na temelju kojih odredaba materijalnog ili procesnog prava je, zapravo, odbijen apelantov zahtjev za uknjižbu prava vlasništva na predmetnim nekretninama. Imajući u vidu navedeno, Ustavni sud je zaključio da je pobijanim rješenjima Kantonalnog suda povrijeđeno apelantovo pravo na pravično suđenje iz članka II/3.(e) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 6. stavak 1. Europske konvencije.

Pobijane odluke

18. Kantonalni sud je, postupajući u postupku izvršenja prethodno donesene Odluke Ustavnog suda broj AP 759/16 od

6. lipnja 2018. godine, donio rješenja br. 07 0 Dn 011 76115 Gž 2 i 07 0 Dn 011 760 15 Gž 2 od 21. rujna 2018. godine kojim je odbio apelantove prizive i potvrdio prvostupanjska rješenja.

19. U obrazloženju rješenja je konstatirano da, protivno navodima priziva, prvostupanjski sud nije pogriješio kada je donio pobijana rješenja, jer se uknjižba ne može dozvoliti na temelju ugovora koji je ovjerio sud u RH pri činjenici da se ugovor o doživotnom izdržavanju odnosi na nekretnine koje se nalaze na području k.o. Čapljina, odnosno na području BiH. Naime, Kantonalni sud je ukazao da, prema odredbama članka 120. Zakona o nasljeđivanju, ugovor kojim se jedan ugovarač obvezuje da izdržava doživotno drugog ugovarača ili neku treću osobu, a u kojem drugi ugovarač izjavljuje da mu ostavlja svu svoju imovinu ili jedan njezin dio u naslijeđe, nije ugovor o nasljeđivanju. To je ugovor o otuđivanju uz naknadu cijele ili dijela imovine koja pripada primatelju izdržavanja u vrijeme zaključenja ugovora, čija je predaja davatelju izdržavanja odgođena do smrti primatelja izdržavanja (ugovor o doživotnom izdržavanju). Ugovor o doživotnom izdržavanju mora biti sastavljen u pisanom obliku i ovjeren od suca. Prilikom ovjere sudac će pročitati ugovor i upozoriti ugovarače na posljedice ugovora. Kao ugovori o doživotnom izdržavanju smatraju se ugovori koji su, uz obećanje nasljedstva poslije smrti, ugovorena zajednica života ili zajednica imanja, ili obveza jednog ugovarača da će čuvati, paziti drugog, obrađivati njegovo imanje i poslije smrti ga sahraniti ili učiniti nešto drugo s istim ciljem. Ovaj ugovor mogu međusobno zaključiti osobe koje su prema zakonu obvezne da se međusobno izdržavaju. Pri tome Kantonalni sud je ponovno ukazao na odredbe članka 21. Zakona o rješavanju sukoba Zakona kojima je propisano da je za ugovore koji se odnose na nekretnine isključivo mjerodavno pravo države na čijem se teritoriju nalaze nekretnine.

20. Budući da se prijeporne nekretnine nalaze na području FBiH, Kantonalni sud je zaključio da je ugovor o doživotnom izdržavanju morao biti ovjeren kod nadležnog suda na teritoriju BiH, zbog čega prijeporni ugovor o izdržavanju ne može biti temelj za uknjižbu prava korištenja apelanta, jer ga je ovjerio Općinski sud koji se nalazi na teritoriju Republike Hrvatske. Kantonalni sud je konstatirao da je prvostupanjski sud pravilno ocijenio da ovakav ugovor koji je ovjerio sud u Republici Hrvatskoj nije mogao biti temelj za uknjižbu prava korištenja apelanta sa 1/1 dijela, odnosno da on nije bio podoban za uknjižbu. Zbog izloženog, odlučeno je kao u izreci.

IV. Apelacija

a) Navodi iz apelacije

21. Apelant smatra da mu je pobijanim rješenjima povrijeđeno pravo na pravično suđenje iz članka II/3.(e) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 6. stavak 1. Europske konvencije i pravo na imovinu iz članka II/3.(k) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 1. Protokola broj 1 uz Europsku konvenciju za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda (u daljem tekstu: Europska konvencija). U svezi s tim, apelant tvrdi da Kantonalni sud nije pravilno ocijenio dokaze, da nije jasno obrazložio svoje odluke i da je proizvoljno primijenio materijalno pravo. U svezi s tim, apelant, između ostalog, ukazuje da iz sadržaja ugovora o doživotnom izdržavanju od 9. prosinca 2002. godine i sadržaja ovjere Općinskog suda u Pločama proizlazi da taj ugovor ispunjava sve uvjete iz članka 120. ranijeg Zakona o nasljeđivanju. Također, ukazuje da taj ugovor ispunjava uvjete i iz Zakona o nasljeđivanju RH i da je zaključen u mjestu u kojem je njegov otac više godina u kontinuitetu imao prebivalište. Pri tome ističe da je taj ugovor ovjerio sudac Općinskog suda u Pločama, koji je stvarno nadležan za zaključenje tog ugovora, a da članak 120. ranijeg Zakona o nasljeđivanju uopće ne propisuje pred kojim mjesno

nadležnim sucem se taj ugovor treba zaključiti. Smatra da su u konkretnom slučaju pogrešno primijenjene odredbe članka 21. Zakona o rješavanju sukoba Zakona, jer u konkretnom slučaju nema sukoba zakona obzirom na to da je zakonima o nasljeđivanju i u FBiH i u RH identično propisano koji su to uvjeti da bi ugovor o doživotnom izdržavanju bio pravovaljan.

V. Relevantni propisi

22. **Zakon o rješavanju sukoba Zakona sa propisima drugih zemalja u određenim odnosima** ("Službeni list SFRJ" br. 43/82 i 72/82 i "Službeni list RBiH" br. 2/92 i 13/94) u relevantnom dijelu glasi:

Član 1. stav 1.

Ovaj zakon sadrži i pravila o određivanju mjerodavnog prava za statusne, porodične i imovinske odnosno druge materijalno-pravne odnose sa međunarodnim elementom.

Član 2.

Ako u ovom zakonu nema odredbe o pravu mjerodavnom za neki odnos iz člana 1. stava 1. ovog zakona, shodno se primjenjuju odredbe i načela ovog zakona, načela pravnog poretka Socijalističke Federativne Republike Jugoslavije i načela međunarodnog privatnog prava.

Član 21.

Za ugovore koji se odnose na nekretnine isključivo je mjerodavno pravo države na čijoj se teritoriji nalazi nekretnina.

23. **Zakon o zemljišnim knjigama FBiH** ("Službene novine FBiH" br. 58/02, 19/03 i 54/04) u relevantnom dijelu glasi:

Članak 65.

Nadležnost

Novo uspostavljanje i zamjenu kao i provođenje postupka uspostavljanja zemljišnih knjiga vrši mjesno nadležni sud.

Članak 69. stavak (1)

Upisi u postupku uspostavljanja

(1) U zemljišnu knjigu će se kao vlasnik odnosno nositelj nekog drugog prava upisati:

1) osoba koja je od strane zemljišnoknjižnog referenta utvrđena kao vlasnik odnosno nositelj nekog drugog prava na nekretnini sukladno odredbama ovog zakona,

2) osoba čije vlasništvo odnosno drugo pravo prema stanju stvari zemljišnoknjižnom uredu izgleda najvjerojatnijim.

Članak 70.

Predmet žalbe u postupku uspostavljanja

U žalbenom postupku zainteresirane osobe mogu samo zahtijevati da se zemljišnoknjižnom uredu naloži da izvrši zabilježbu protiv točnosti zemljišne knjige ili da poduzme brisanje.

24. **Zakon o nasljeđivanju** ("Službeni list SRBiH" br. 7/80 i 15/80) u relevantnom dijelu glasi:

Član 120.

Ugovor kojim se jedan ugovarač obavezuje da izdržava doživotno drugog ugovarača, ili neko treće lice, a u kome drugi ugovarač izjavljuje da mu ostavlja svu svoju imovinu ili jedan njen dio u naslijeđe nije ugovor o nasljeđivanju. To je ugovor o otuđivanju uz naknadu cijele ili dijela imovine koja pripada primaocu izdržavanja u vrijeme zaključenja ugovora, čija je predaja davaocu izdržavanja odložena do smrti primaoca izdržavanja (ugovor o doživotnom izdržavanju).

Ugovor o doživotnom izdržavanju mora biti sastavljen u pismenom obliku i ovjeren od sudije.

Prilikom ovjere sudija će pročitati ugovor i upozoriti ugovarače na posljedice ugovora.

Kao ugovori o doživotnom izdržavanju smatraju se i ugovori kojim je uz obećanje nasljedstva poslije smrti ugovorena zajednica života ili zajednica imanja, ili obaveza jednog ugovarača da će čuvati, paziti drugog obrađivati njegovo imanje i poslije smrti ga sahraniti ili učiniti nešto drugo u istom cilju.

Ovaj ugovor mogu međusobno zaključiti lica koja su po zakonu obavezna da se međusobno izdržavaju.

VI. Dopustivost

25. Sukladno članku VI/3.(b) Ustava Bosne i Hercegovine, Ustavni sud, također, ima apelacijsku nadležnost u pitanjima koja su sadržana u ovom ustavu kada ona postanu predmetom spora zbog presude bilo kojeg suda u Bosni i Hercegovini.

26. Sukladno članku 18. stavak (1) Pravila Ustavnog suda, Ustavni sud može razmatrati apelaciju samo ako su protiv presude, odnosno odluke koja se njome pobija, iscrpljeni svi učinkoviti pravni lijekovi mogući prema zakonu i ako se podnese u roku od 60 dana od dana kada je podnositelj apelacije primio odluku o posljednjem učinkovitom pravnom lijeku kojeg je koristio.

27. U konkretnom slučaju predmet pobijanja apelacijom su rješenja Kantonalnog suda br. 07 0 Dn 011 76115 Gž 2 i 07 0 Dn 011 760 15 Gž 2 od 21. rujna 2018. godine protiv kojih nema drugih učinkovitih pravnih lijekova mogućih prema zakonu, a apelacije kojima su pobijana ta rješenja su podnesene 29. listopada 2018. godine, tj. u roku od 60 dana, kako je propisano člankom 18. stavak (1) Pravila Ustavnog suda. Konačno, apelacije ispunjavaju i uvjete iz članka 18. st. (3) i (4) Pravila Ustavnog suda, jer ne postoji neki formalni razlog zbog kojeg apelacije nisu dopustive, niti su očigledno (*prima facie*) neutemeljene.

28. Imajući u vidu odredbe članka VI/3.(b) Ustava Bosne i Hercegovine, članka 18. st. (1), (3) i (4) Pravila Ustavnog suda, Ustavni sud je utvrdio da predmetna apelacija ispunjava uvjete u pogledu dopustivosti.

VII. Meritum

29. Apelant pobija rješenja Kantonalnog suda tvrdeći da su mu tim rješenjima povrijeđena prava iz članka II/3.(e) i (k) Ustava Bosne i Hercegovine, odnosno članka 6. i članka 1. Protokola broj 1 uz Europsku konvenciju.

Pravo na pravično suđenje

30. Članak II/3. Ustava Bosne i Hercegovine u relevantnom dijelu glasi:

Sve osobe na teritoriju Bosne i Hercegovine uživaju ljudska prava i temeljne slobode iz ovog članka stavak 2 što uključuje:

e) Pravo na pravično saslušanje u građanskim i krivičnim stvarima, i druga prava vezana za krivične postupke.

31. Članak 6. stavak 1. Europske konvencije u relevantnom dijelu glasi:

1. Prilikom utvrđivanja njegovih građanskih prava i obveza ili kaznene optužbe protiv njega, svatko ima pravo na pravičnu i javnu raspravu u razumnom roku pred neovisnim i nepristranim sudom ustanovljenim zakonom.

32. U konkretnom slučaju postupak iz kojeg su proizašle pobijane odluke odnosi se na postupak upisa apelantovog prava na predmetnim nekretninama, a Ustavni sud je u navedenoj odluci (stavak 35) već utvrdio da se radi o predmetu građanskopravne naravi i da apelant u predmetnom postupku uživa garancije prava na pravično suđenje iz članka II/3.(e) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 6. stavak 1. Europske konvencije. Prema tome, Ustavni sud mora ispitati je li

postupak pred redovitim sudovima bio pravičan onako kako to zahtijevaju navedene odredbe.

33. Iz navoda apelacije proizlazi da apelant povredu prava na pravično suđenje suštinski vidi u tome što je Kantonalni sud proizvoljno primijenio materijalno pravo, što je, u konačnici, prema apelantovoj ocjeni, rezultiralo donošenjem pobijanih odluka.

34. U svezi s apelantovim prigovorima koji se odnose na proizvoljnu primjenu materijalnog prava, Ustavni sud podsjeća na to da, prema praksi Europskog suda za ljudska prava (u daljnjem tekstu: Europski sud) i Ustavnog suda, zadaća ovih sudova nije da preispituju zaključke redovitih sudova u pogledu činjeničnog stanja i primjene materijalnog i procesnog prava (vidi, Europski sud, *Pronina protiv Rusije*, odluka o dopustivosti od 30. lipnja 2005. godine, aplikacija broj 65167/01). Naime, Ustavni sud nije nadležan supstituirati redovite sudove u procjeni činjenica i dokaza, već je, općenito, zadaća redovitih sudova da ocijene činjenice i dokaze koje su izveli (vidi, Europski sud, *Thomas protiv Ujedinjene Kraljevine*, presuda od 10. svibnja 2005. godine, aplikacija broj 19354/02). Zadaća Ustavnog suda je da ispita jesu li, eventualno, povrijeđena ili zanemarena ustavna prava (pravo na pravično suđenje, pravo na pristup sudu, pravo na učinkovit pravni lijek i dr.), te je li primjena zakona bila, eventualno, proizvoljna ili diskriminacijska.

35. Ustavni sud će se, dakle, iznimno upustiti u ispitivanje načina na koji su nadležni sudovi utvrđivali činjenice i na tako utvrđene činjenice primijenili pozitivnopravne propise kada je očigledno da je u određenom postupku došlo do proizvoljnog postupanja redovitog suda kako u postupku utvrđivanja činjenica, tako i primjene relevantnih pozitivnopravnih propisa (vidi, Ustavni sud, Odluka broj *AP 311/04* od 22. travnja 2005. godine, stavak 26). U kontekstu navedenog Ustavni sud podsjeća i na to da je u više svojih odluka istaknuo da očigledna proizvoljnost u primjeni relevantnih propisa nikada ne može voditi pravičnom postupku (vidi, Ustavni sud, Odluka broj *AP 1293/05* od 12. rujna 2006. godine, točka 25. i dalje, i, *mutatis mutandis*, Europski sud, *Anđelković protiv Srbije*, presuda od 9. travnja 2013. godine, točka 24). Imajući u vidu navedeno, Ustavni sud će u konkretnom slučaju, obzirom na pitanja koja se postavljaju, ispitati jesu li pobijane odluke utemeljene na proizvoljnoj primjeni materijalnog prava.

36. U konkretnom slučaju Ustavni sud će usporediti i razmotriti rješenja Kantonalnog suda koja su osporena konkretnom apelacijom sa Odlukom Ustavnog suda broj *AP 759/16*.

37. Naime, Ustavni sud ukazuje da iz obrazloženja pobijanih rješenja Kantonalnog suda nedvojbeno proizlazi da je, za razliku od situacije u rješenjima ukinutim Odlukom Ustavnog suda broj *AP 759/16*, u konkretnom slučaju jasno na temelju kojih propisa je Kantonalni sud zasnovao svoje odlučnje. U svezi s tim, Ustavni sud zapaža da je Kantonalni sud svoje odlučnje u pobijanim rješenjima utemeljio na odredbama članka 21. Zakona o rješavanju sukoba Zakona i odredbama članka 120. ranijeg Zakona o nasljeđivanju. Naime, iz obrazloženja pobijanih rješenja proizlazi da je Kantonalni sud zaključio da se u konkretnom slučaju, sukladno odredbi članka 21. Zakona o rješavanju sukoba Zakona (kojom je propisano da je za ugovore koji se odnose na nekretnine isključivo mjerodavno pravo države na čijem se teritoriju nalazi nekretnina), primjenjuje raniji Zakon o nasljeđivanju SRBiH (koji je važio u vrijeme zaključenja tog ugovora). Međutim, Ustavni sud zapaža da je Kantonalni sud ocijenio da nisu ispunjeni uvjeti iz odredbe članka 120. ranijeg Zakona o nasljeđivanju, jer je zaključio da se uknjižba ne može dozvoliti na temelju ugovora koji je ovjerio sud u RH pri činjenici da se

уговор о доживотном издржавању односи на некретнине које се налазе на подручју к.о. Чапљина, односно на подручју БиХ. Сукладно томе, Кантонални суд је образложио да је уговор о доживотном издржавању морао бити овјерен код надлежног суда на територију БиХ због чега је оцијенио да је првоступански суд правилно закључио да такав уговор не може бити темељ за укњиžбу права кориштења апеланта 1/1, јер је уговор овјерио Опћински суд који се налази на територију РН.

38. Међутим, у свежи с тим, Уставни суд указује да је одредбом чланка 120. ставак 2. ранијег Закона о наслеђивању прописано: "Уговор о доживотном издржавању мора бити састављен у писаном облику и овјерен од суца." Дакле, имајући у виду текст одредбе чланка 120. ранијег Закона о наслеђивању, на којој одредби је Кантонални суд темељио своје одлучење, Уставни суд сматра да је произвољан закључак Кантоналног суда да је предметни уговор о доживотном издржавању морао бити овјерен код надлежног суда на територију БиХ, будући да се предметне некретнине налазе на подручју БиХ. Наиме, имајући у виду да је предметни уговор о доживотном издржавању недвојбено састављен у писаном облику и овјерен од суца, Уставни суд сматра да је у конкретном случају управо испоштован суштински увјет из домаћег закона, а то је да је уговор овјерио судач без обзира на то што се ради о сучу из РН, а што је сукладно и Закону о рјешавању sukoba Закона, који у оваквој ситуацији (чланак 21. наведеног закона) управо упућује на примјену домаћег права. Противно тумачење би у даним околностима конкретног случаја резултирало претјераним теретом за апеланта и заправо би га довело у ситуацију да не може остварити своја права будући да из чињеница произлази да је апелантов отац, као приматељ издржавања, у међувремену умро, па апелант уопће не би могао провести било какав поступак пред домаћим судовима, јер нема особе против које би, односно са којом би могао покренути адекватан поступак.

39. Имајући у виду наведено, Уставни суд сматра да је Кантонални суд произвољно примјенио одредбу чланка 120. ранијег Закона о наслеђивању, тумачећи је на апелантову штету, у ситуацији када је закључио да предметни уговор о доживотном издржавању (као основа за укњиžбу права кориштења апеланта на предметним некретностима у земљишне књиге), иако је саињен у писаном облику и овјерен од суца, што је као експлицитан увјет прописано ставком 2. наведене законске одредбе, у даним околностима апелантовог случаја није подобан за укњиžбу.

40. Због свега наведеног, Уставни суд сматра да је потребно укинути оспорена рјешења Кантоналног суда и предмет вратити том суду на поновни поступак сукладно ставовима Уставног суда израженим у овој одлуци.

41. Имајући у виду наведено Уставни суд закључује да је побјиганим рјешенима Кантоналног суда повриједено апелантово право на прaviчно суђење из чланка II/3.(e) Устава Босне и Херцеговине и чланка 6. ставак 1. Европске конвенције.

Остали наводи

42. Обзиром на утврђену повреду права на прaviчно суђење, Уставни суд сматра да је беспредметно испитивати апелацијске наводе о повреди права на имовину из чланка II/3.(k) Устава Босне и Херцеговине и чланка 1. Протокола број 1 уз Европску конвенцију.

VIII. Закључак

43. Уставни суд закључује да постоји кршење права на прaviчно суђење из чланка II/3.(e) Устава Босне и Херцеговине и чланка 6. ставак 1. Европске конвенције када се побјигана рјешења Кантоналног суда темеље на произвољној примјени материјалног права, односно примјени одредба чланка 120. ранијег Закона о наслеђивању, која је протумачена на

апелантову штету, будући да је непобитно да је предметни уговор о доживотном издржавању (као основа за укњиžбу права кориштења апеланта на предметним некретностима у земљишне књиге), у смислу мјеродавног домаћег права, недвојбено састављен у писаном облику и овјерен од суца а што кореспондира са захтјевом из ставка 2. наведене одредбе Закона о наслеђивању.

44. На темељу чланка 59. ст. (1) и (2) и чланка 62. ставак (1) Правила Уставног суда, Уставни суд је одлучио као у диспозитиву ове одлуке.

45. Према чланку VI/5. Устава Босне и Херцеговине, одлуке Уставног суда су коначне и обвезујуће.

Предсједник

Уставног суда Босне и Херцеговине
Златко М. Кнежевић, в. г.

Уставни суд Босне и Херцеговине у Великом вијећу, у предмету број **АП 6035/18**, рјешавајући апелације **Маринка Катића**, на основу члана VI/36) Устава Босне и Херцеговине, члана 57 став (2) тачка б), члана 59 ст. (1) и (2) и члана 62 став (1) Правила Уставног суда Босне и Херцеговине – пречишћени текст ("Службени гласник Босне и Херцеговине" број 94/14), у саставу:

Златко М. Кнежевић, предсједник

Мато Тадић, потпредсједник

Мирсад Ђеман, потпредсједник

Валерија Галић, судија

Миодраг Симовић, судија

Сеада Палаврић, судија

на сједници одржаној 9. септембра 2020. године донио је

ОДЛУКУ О ДОПУСТИВОСТИ И МЕРИТУМУ

Усвајају се апелације **Маринка Катића**.

Утврђује се повреда права на прaviчно суђење из члана II/3(e) Устава Босне и Херцеговине и члана 6 став 1 Европске конвенције за заштиту људских права и основних слобода.

Укидају се рјешења Кантоналног суда у Мостару број 07 0 Дн 011 76115 Гж 2 од 21. септембра 2018. године и број 07 0 Дн 011 760 15 Гж 2 од 21. септембра 2018. године.

Предмети се враћају Кантоналном суду у Мостару, који је дужан да по хитном поступку донесе нову одлуку у складу са чланом II/3(e) Устава Босне и Херцеговине и чланом 6 став 1 Европске конвенције за заштиту људских права и основних слобода.

Налаже се Кантоналном суду у Мостару да, у складу са чланом 72 став (5) Правила Уставног суда Босне и Херцеговине, у року од три мјесеца од дана достављања ове одлуке обавијести Уставни суд Босне и Херцеговине о предузетим мјерама с циљем извршења ове одлуке.

Одлуку објавити у "Службеном гласнику Босне и Херцеговине", "Службеним новинама Федерације Босне и Херцеговине", "Службеном гласнику Републике Српске" и у "Службеном гласнику Брчко дистрикта Босне и Херцеговине".

ОБРАЗЛОЖЕЊЕ

I. Увод

1. Маринко Катић (у даљњем тексту: апелант) из Чапљине, којег заступа Младен Шимић, адвокат из Љубушког, поднио је 29. октобра 2018. године апелацију Уставном суду Босне и Херцеговине (у даљњем тексту: Уставни суд) против Рјешења Кантоналног суда у Мостару (у даљњем тексту: Кантонални суд) број 07 0 Дн 011 76115

Гж 2 од 21. септембра 2018. године. Апелација је заведена под бројем *АП 6035/18*.

2. Апелант, којег заступа исти адвокат, 29. октобра 2018. године поднио је апелацију против Рјешења Кантоналног суда број 07 0 Дн 011 760 15 Гж 2 од 21. септембра 2018. године. Апелација је заведена под бројем *АП 6036/18*.

II. Поступак пред Уставним судом

3. На основу члана 23 Правила Уставног суда, од Кантоналног суда је затражено 15. маја 2020. године да достави одговор на апелацију број *АП 6035/18*, а 18. маја 2020. године на апелацију број *АП 6036/18*.

4. Кантонални суд није доставио одговор на апелације у остављеном року.

5. С обзиром на то да су Уставном суду достављене двије апелације из његове надлежности које се односе на исту чињеничну и правну основу, Уставни суд је, у складу са чланом 32 став (1) Правила Уставног суда, донио одлуку о спајању предмета бр. *АП 6035/18* и *АП 6036/18* у којима ће се водити један поступак и донијети једна одлука под бројем *АП 6035/18*.

III. Чињенично стање

6. Чињенице предмета које произилазе из апелантових навода и докумената предочених Уставном суду могу да се сумирају на следећи начин:

Уводне напомене

7. Општински суд у Чапљини - Земљишнокњижни уред (у даљњем тексту: ЗК уред), поступајући по службеној дужности у земљишнокњижном предмету за успостављање земљишнокњижног улошка, примјеном члана 65 и 88 став 2 Закона о земљишним књигама Федерације БиХ (у даљњем тексту: Закон о земљишним књигама) донио је рјешења бр. 053-0-ДН-10-002 496 и 053-0-ДН-10-003 752, оба од 11. септембра 2012. године, о успостављању прецизираних земљишнокњижних уложака у катастарској општини Чапљина (у даљњем тексту: први и други зк. уложак), којим се дозвољава на основу прецизираних пријавних листова Катастарског уреда Чапљина упис: у А листу првог зк. улошка прецизиране катастарске честице (у даљњем тексту: прва к.ч.), коју у нарави чине кућа и зграда, и прецизиране катастарске честице (у даљњем тексту: друга к.ч.), коју чини њива 4. класе, а у А листу другог зк. улошка прецизиране катастарске честице, коју у нарави чини неплодно земљиште (у даљњем тексту: трећа к.ч.). Тачкама 2 наведених рјешења је утврђено да се на основу члана 69 став 1 Закона о земљишним књигама дозвољава укњижба права својине на првој и другој к.ч. уписаним у први зк. уложак и на трећој к.ч. уписаној у други зк. уложак (у даљњем тексту: предметне непокретности) у корист државне својине са дијелом 1/1, а на непокретностима уписаним у А листу укњижба права коришћења у апелантову корист са дијелом 1/1.

8. У образложењу рјешења је наведено да је 28. априла 2011. године Општински суд на огласној табли суда, те у службеним гласилима по службеној дужности објавио најаву успостављања земљишнокњижног улошка у складу са чл. 63 и 67 Закона о земљишним књигама и чл. 13 и 16 Правилника о поступању у земљишнокњижним стварима. Даље је наведено да је апелант 28. јула 2011. године поднио захтјев ЗК уреду за успостављање земљишнокњижног улошка за предметне непокретности, да је уз захтјев приложио посједовни лист, уговор о доживотном издржавању од 9. децембра 2002. године [који је, како произилази из чињеница предмета, закључен у

Општинском суду у Плочама, Република Хрватска, између апеланта као даваоца издржавања и апелантовог оца Ивана Катића као примаоца издржавања], извод из матичне књиге умрлих од 11. јула 2011. године и рјешење о доградњи од 27. априла 1978. године. Земљишнокњижни референт је, затим, како је наведено у рјешењу, по службеној дужности упутио позив Служби геодетских и имовинскоправних послова (у даљњем тексту: Служба) са захтјевом "о правном [основу] уписа посједника" у прецизираном п.л., па је обавијештен да је "Ивица Катић Перин уписан на основу Рјешења о дојели број [...] од 7.5.1980. године". Наведено је да је ЗК уред, након протекла законских рокова, а на основу доказа приложених уз захтјев, те примјеном члана 69 став 1 Закона о земљишним књигама, дозволио упис права коришћења на предметним непокретностима на апеланта.

9. Рјешењима Кантоналног суда број 07 0 Дн 007584 12 Гж од 11. децембра 2013. године и број 07 0 Дн 010793 12 Гж од 1. октобра 2014. године жалбе Мелите Шетка као заинтересованог лица су уважене, првостепена рјешења су укинута и предмет је враћен том суду на поновни поступак и одлучивање. У образложењу рјешења је констатовано да се укњижба права коришћења на предметним непокретностима није могла да дозволи на основу уговора о доживотном издржавању закљученог између апеланта, као даваоца издржавања, и примаоца издржавања (апелантовог оца Ивана Катића) у смислу члана 21 Закона о рјешавању сукоба Закона са прописима других земаља у одређеним односима (у даљњем тексту: Закон о рјешавању сукоба Закона), јер је уговор овјерио суд у Републици Хрватској (у даљњем тексту: РХ) а предмет тог уговора су некретности које се налазе на подручју општине Чапљина у Босни и Херцеговини (у даљњем тексту: БиХ), односно да би такав уговор био подобан да се ради о уговору нотарски обрађеном од нотара у БиХ.

10. Поступајући у поновном поступку ЗК уред је донио рјешења број 053-0-ДН-10-002 496 и број 053-0-ДН-10-003 752 од 19. новембра 2014. године којим је (став 1 изреке рјешења), на основу наведених рјешења Кантоналног суда од 11. децембра 2013. године и 1. октобра 2014. године, извршено брисање уписа у Ц листу права коришћења на предметним непокретностима уписаним у апелантову корист на основу рјешења од 11. септембра 2012. године. Такође, предметним рјешењима (став 2 изреке рјешења) одлучено је да се успостављају први зк. уложак, који се састоји од прве и друге к.ч., и други зк. уложак, који се састоји од треће к.ч., те је на основу члана 69 став 1 Закона о земљишним књигама на тим к.ч. дозвољена укњижба државне својине са 1/1 дијела, а на "непокретностима у А листу укњижује се право коришћења у корист Катића Ивана, сина Пере" (дакле, апелантовог оца) са 1/1 дијела.

11. Рјешењима Кантоналног суда бр. 07 0 Дн 011760 15 Гж и 07 0 Дн 011761 15 Гж од 10. децембра 2015. године апелантове жалбе су одбијене као неосноване и потврђена су првостепена рјешења.

12. У образложењу рјешења је првенствено наведено да је апелант поднио жалбу "истичући да се ради о правно ваљаном уговору без обзира на то што се ради о укњибви непокретности која се налази на подручју Босне и Херцеговине, а чија се укњижба тражи на основу Уговора о доживотном издржавању закљученог код Општинског суда у Плочама, Република Хрватска". Затим је наведено да је побијаним рјешењима брисан упис у Ц листу – право коришћења у апелантову корист, које је уписано на основу рјешења истог суда од 11. септембра 2012. године, па је на

спорним непокретностима укњижено право коришћења у корист Ивана Катића са дијелом 1/1. Кантонални суд је, даље, у образложењу рјешења истакао да сматра, супротно наводима апелантове жалбе, да првостепени суд није погријешио доносећи побијано рјешење, јер укњижба не може да се дозволи на основу уговора који је овјерио суд у РХ с обзиром на то да се уговор о доживотном издржавању односи на непокретности које се налазе на подручју к.о. Чапљина, односно на подручју БиХ. У вези с тим, Кантонални суд је указао да је одредбом члана 21 Закона о рјешавању сукоба Закона са прописима других земаља у одређеним односима (у даљњем тексту: Закон о рјешавању сукоба Закона) прописано да је за уговоре који се односе на непокретности искључиво мјеродавно право државе на чијој се територији те непокретности налазе. Према томе, тај суд је закључио да је првостепени суд правилно оцијенио да такав "Уговор овјерен од суда у Републици Хрватској није могао да буде темељ за укњижбу права коришћења [апеланта] са 1/1 дијела", тј. како је навео Кантонални суд, "он није био подобан за укњижбу, односно да би био подобан да се ради о Уговору нотарски обрађеном од нотара у БиХ", па је примјеном члана 235 тачка 3 ЗПП одлучио као у изреци рјешења.

Одлука Уставног суда број АП 759/16 од 6. јуна 2018. године

13. Одлучујући о апелацијама бр. АП 759/16 и АП 760/16 које је апелант поднио против рјешења Кантоналног суда број 07 0 Дн 011760 15 Гж од 10. децембра 2015. године и број 07 0 Дн 011761 15 Гж од 10. децембра 2015. године, Уставни суд је Одлуком број АП 759/16 од 6. јуна 2018. године усвојио апелацију и утврдио да је тим рјешењима прекршено право на правично суђење из члана II/3е) Устава Босне и Херцеговине и члана 6 став 1 Европске конвенције, јер је, због недостатка образложења у вези са примјеном материјалног права, остало крајње нејасно због којих разлога и на основу којих одредаба материјалног или процесног права је, заправо, одбијен апелантов захтјев за укњижбу права својине на предметним непокретностима, што је и био разлог да се предмет врати Кантоналном суду на поновно одлучивање.

14. Уставни суд је у цитираној одлуци (тачка 40 Одлуке), између осталог, навео да је, дакле, у оспореним рјешењима Кантоналног суда, у коначници, апелантов захтјев за укњижбу одбијен позивом на члан 21 Закона о рјешавању сукоба који прописује да је за уговоре који се односе на непокретности искључиво мјеродавно право државе на чијој се територији налази непокретност. Међутим, указао је да при неспорној чињеници да је предметни уговор закључен 2002. године и да се предметне непокретности налазе у Чапљини из образложења оспорених одлука није јасно које се то право Босне и Херцеговине, као државе на чијој се територији налазе предметне непокретности, примјењује у конкретном случају, односно на којој одредби материјалног или процесног закона је утемељено становиште суда да би предметни уговор "био подобан да се ради о Уговору нотарски обрађеном од нотара у БиХ".

15. У вези с тим, Уставни суд је првенствено указао (тачка 41 Одлуке) да је уговор о доживотном издржавању био регулисан (старим) Законом о наслеђивању ("Службени лист СРБиХ" бр. 7/80 и 15/80), који је у члану 120 став 2 прописивао да "Уговор о доживотном издржавању мора бити састављен у писменом облику и овјерен од судије", а да из чињеница предмета као неспорно произилази да је апелант приједлог за укњижбу

утемељио на судски овјереном уговору о доживотном издржавању. Даље, Уставни суд је указао да је у вријеме трајања предметних поступака (који су, дакле, вођени од 2011. године, а окончани оспореним рјешењима од децембра 2015. године) у Федерацији БиХ 8. октобра 2014. године ступио на снагу (нови) Закон о наслеђивању ("Службене новине ФБиХ" број 80/14), који је почео да се примјењује 8. јануара 2015. године, који у члану 147е прописује да "уговор о доживотном издржавању мора бити закључен у форми нотарски обрађене исправе". Међутим, Уставни суд је указао да наведени закон у одредби члана 270 став 2 експлицитно прописује да "до дана примјене тог закона (дакле, у вријеме кад су започети и вођени предметни поступци и донесена првостепена рјешења) ваљаност [...] уговора о доживотном издржавању, [...] примјењиват ће се одредбе Закона о наслеђивању ("Службени лист СРБиХ" бр. 7/80 и 15/80)".

16. Уставни суд је (тачка 42 Одлуке) запазио да је у Федерацији БиХ 28. септембра 2002. године ступио на снагу Закон о нотарима који је, како произилази из члана 135 тог закона, почео да се примјењује 28. марта 2004. године. У члану 73 наведеног закона су побројани правни послови који за своју правну ваљаност захтијевају нотарску обраду исправе. Међутим, Уставни суд је запазио да из садржине наведене одредбе не произилази да је њоме третиран и уговор о доживотном издржавању.

17. У вези с тим, Уставни суд је (тач. 43 и 44 Одлуке) запазио да је апелант у жалби коју је поднио против првостепеног рјешења тврдио да се ради о правно ваљаном уговору, али из образложења оспорених одлука не произилази да је Кантонални суд суштински размотрио ове апелантове наводе, већ да је, како је то већ речено, своје одлучење искључиво утемељио на наводу да би уговор био подобан да се ради о уговору нотарски обрађеном од нотара у БиХ без позивања на било коју одредбу домаћег материјалног права. Имајући у виду да Кантонални суд уопште није навео одредбе материјалног права на којим је утемељио своје одлучење, те околност да, како то апелант наводи, у вријеме закључивања наведеног уговора, 9. децембра 2002. године, није била уопште успостављена нотарска служба у БиХ, Уставни суд сматра да је, због оваквог поступања редовног суда, односно недостатка образложења у вези са примјеном материјалног права, остало крајње нејасно због којих разлога и на основу којих одредаба материјалног или процесног права је, заправо, одбијен апелантов захтјев за укњижбу права својине на предметним непокретностима. Имајући у виду наведено, Уставни суд је закључио да је оспореним рјешењима Кантоналног суда повријеђено апелантово право на правично суђење из члана II/3е) Устава Босне и Херцеговине и члана 6 став 1 Европске конвенције.

Оспорене одлуке

18. Кантонални суд је, поступајући у поступку извршења претходно донесене Одлуке Уставног суда број АП 759/16 од 6. јуна 2018. године, донио рјешења бр. 07 0 Дн 011 76115 Гж 2 и 07 0 Дн 011 760 15 Гж 2 од 21. септембра 2018. године којим је одбио апелантове жалбе и потврдио првостепена рјешења.

19. У образложењу рјешења је констатовано да, супротно наводима жалбе, првостепени суд није погријешио када је донио побијана рјешења, јер укњижба не може да се дозволи на основу уговора који је овјерио суд у РХ при чињеници да се уговор о доживотном издржавању односи на непокретности које се налазе на подручју к.о. Чапљина, односно на подручју БиХ. Наиме,

Кантонални суд је указао да, према одредбама члана 120 Закона о наслеђивању, уговор којим се један уговарач обавезује да издржава доживотно другог уговарача или неко треће лице, а у коме други уговарач изјављује да му оставља сву своју имовину или један њен дио у наслеђе, није уговор о наслеђивању. То је уговор о отуђивању уз накнаду цијеле или дијела имовине која припада примаоцу издржавања у вријеме закључења уговора, чија је предаја даваоцу издржавања одложена до смрти примаоца издржавања (уговор о доживотном издржавању). Уговор о доживотном издржавању мора да буде састављен у писаном облику и овјерен од судије. Приликом овјере судија ће прочитати уговор и упозорити уговараче на посљедице уговора. Као уговори о доживотном издржавању сматрају се уговори који су, уз обећање наследства послје смрти, уговорена заједница живота или заједница имања, или обавеза једног уговарача да ће чувати, пазити другог, обрађивати његово имање и послје смрти га сахранити или учинити нешто друго с истим циљем. Овај уговор могу међусобно да закључе лица која су према закону обавезна да се међусобно издржавају. При томе Кантонални суд је поново указао на одредбе члана 21 Закона о рјешавању сукоба Закона којима је прописано да је за уговоре који се односе на непокретности искључиво мјеродавно право државе на чијој се територији налазе непокретности.

20. Будући да се спорне непокретности налазе на подручју ФБиХ, Кантонални суд је закључио да је уговор о доживотном издржавању морао да буде овјерен код надлежног суда на територији БиХ, због чега спорни уговор о издржавању не може да буде основ за укњижбу права коришћења апеланта, јер га је овјерио Општински суд који се налази на територији Републике Хрватске. Кантонални суд је констатовао да је првостепени суд правилно оцијенио да овакав уговор који је овјерио суд у Републици Хрватској није могао да буде темељ за укњижбу права коришћења апеланта са 1/1 дијела, односно да он није био подобан за укњижбу. Због изложеног, одлучено је као у изреци.

IV. Апелација

а) Наводи из апелације

21. Апелант сматра да му је оспореним рјешењима повријеђено право на правично суђење из члана II(3е) Устава Босне и Херцеговине и члана 6 став 1 Европске конвенције и право на имовину из члана II(3к) Устава Босне и Херцеговине и члана 1 Протокола број 1 уз Европску конвенцију за заштиту људских права и основних слобода (у даљем тексту: Европска конвенција). У вези с тим, апелант тврди да Кантонални суд није правилно оцијенио доказе, да није јасно образложио своје одлуке и да је произвољно примијенио материјално право. У вези с тим, апелант, између осталог, указује да из садржине уговора о доживотном издржавању од 9. децембра 2002. године и садржине овјере Општинског суда у Плочама произилази да тај уговор испуњава све услове из члана 120 ранијег Закона о наслеђивању. Такође, указује да тај уговор испуњава услове и из Закона о наслеђивању РХ и да је закључен у мјесту у којем је његов отац више година у континуитету имао пребивалиште. При томе истиче да је тај уговор овјерио судија Општинског суда у Плочама, који је стварно надлежан за закључење тог уговора, а да члан 120 ранијег Закона о наслеђивању уопште не прописује пред којим мјесно надлежним судијом тај уговор треба да се закључи. Сматра да су у конкретном случају погрешно примијењене одредбе члана 21 Закона о рјешавању сукоба

Закона, јер у конкретном случају нема сукоба закона с обзиром на то да је законима о наслеђивању и у ФБиХ и у РХ идентично прописано који су то услови да би уговор о доживотном издржавању био правоваљан.

V. Релевантни прописи

22. Закон о рјешавању сукоба Закона са прописима других земаља у одређеним односима ("Службени лист СФРЈ" бр. 43/82 и 72/82 и "Службени лист РБиХ" бр. 2/92 и 13/94) у релевантном дијелу гласи:

Члан 1. став 1.

Овај закон садржи и правила о одређивању мјеродавног права за статусне, породичне и имовинске односно друге материјалноправне односе са међународним елементом.

Члан 2.

Ако у овом закону нема одредбе о праву мјеродавног за неки однос из члана 1. става 1. овог закона, сходно се примјењују одредбе и начела овог закона, начела правног поретка Социјалистичке Федеративне Републике Југославије и начела међународног приватног права.

Члан 21.

За уговоре који се односе на некретности искључиво је мјеродавно право државе на чијој се територији налази некретнина.

23. Закон о земљишним књигама ФБиХ ("Службене новине ФБиХ" бр. 58/02, 19/03 и 54/04) у релевантном дијелу гласи:

Члан 65.

Надлежност

Ново успостављање и замјену, као и провођење поступка успостављања земљишних књига, врши мјесно надлежни суд.

Члан 69. став 1.

Уписи у поступку успостављања

(1) У земљишну књигу ће се као власник, односно носилац неког другог права, уписати:

1) особа која је од стране земљишнокњижног референта утврђена као власник, односно носилац неког другог права на некретнини у складу са одредбама овог закона,

2) особа чије власништво, односно друго право према стању ствари земљишнокњижном уреду изгледа најјероватнијим.

Члан 70.

Предмет жалбе у поступку успостављања

У жалбеном поступку заинтересирани особе могу само захтијевати да се земљишнокњижном уреду наложи да изврши забиљежбу против тачности земљишне књиге или да подузме брисање.

(За потребе ове одлуке користи се текст прописа на босанском језику како је објављен у службеним гласилима, јер није објављен на свим службеним језицима и писмима.)

24. Закон о наслеђивању ("Службени лист СРБиХ" бр. 7/80 и 15/80) у релевантном дијелу гласи:

Члан 120.

Уговор којим се један уговарач обавезује да издржава доживотно другог уговарача, или неко треће лице, а у коме други уговарач изјављује да му оставља сву своју имовину или један њен дио у наслеђе није уговор о наслеђивању. То је уговор о отуђивању уз накнаду цијеле или дијела имовине која припада примаоцу издржавања у вријеме закључења уговора, чија је предаја даваоцу издржавања одложена до

смрти примаоца издржавања (уговор о доживотном издржавању).

Уговор о доживотном издржавању мора бити састављен у писменом облику и овјерен од судије.

Приликом овјере судија ће прочитати уговор и упозорити уговараче на посљедице уговора.

Као уговори о доживотном издржавању сматрају се и уговори којим је уз обећање наслѣдства послје смрти уговорена заједница живота или заједница имања, или обавеза једног уговарача да ће чувати, пазити другог обрађивати његово имање и послје смрти га сахранити или учинити нешто друго у истом циљу.

Овај уговор могу међусобно закључити лица која су по закону обавезна да се међусобно издржавају.

VI. Допустивост

25. У складу са чланом VI/36) Устава Босне и Херцеговине, Уставни суд, такође, има апелациону надлежност у питањима која су садржана у овом уставу када она постану предмет спора због пресуде било којег суда у Босни и Херцеговини.

26. У складу са чланом 18 став (1) Правила Уставног суда, Уставни суд може да разматра апелацију само ако су против пресуде, односно одлуке која се њоме побија, исцрпљени сви дјелотворни правни лијекови могући према закону и ако се поднесе у року од 60 дана од дана када је подносилац апелације примио одлуку о посљедњем дјелотворном правном лијеку којег је користио.

27. У конкретном случају предмет оспоравања апелацијом су рјешења Кантоналног суда бр. 07 0 Дн 011 76115 Гж 2 и 07 0 Дн 011 760 15 Гж 2 од 21. септембра 2018. године против којих нема других дјелотворних правних лијекова могућих према закону, а апелације којима су оспорена та рјешења су поднесене 29. октобра 2018. године, тј. у року од 60 дана, како је прописано чланом 18 став (1) Правила Уставног суда. Коначно, апелације испуњавају и услове из члана 18 ст. (3) и (4) Правила Уставног суда, јер не постоји неки формални разлог због којег апелације нису допустиве, нити су очигледно (*prima facie*) неосноване.

28. Имајући у виду одредбе члана VI/36) Устава Босне и Херцеговине, члана 18 ст. (1), (3) и (4) Правила Уставног суда, Уставни суд је утврдио да предметна апелација испуњава услове у погледу допустивости.

VII. Меритум

29. Апелант оспорава рјешења Кантоналног суда тврдећи да су му тим рјешењима повријеђена права из члана II/3е) и к) Устава Босне и Херцеговине, односно члана 6 и члана 1 Протокола број 1 уз Европску конвенцију.

Право на правично суђење

30. Члан II/3 Устава Босне и Херцеговине у релевантном дијелу гласи:

Сва лица на територији Босне и Херцеговине уживају људска права и основне слободе из става 2 овог члана, а она обухватају:

е) Право на правичан поступак у грађанским и кривичним стварима и друга права у вези са кривичним поступком.

31. Члан 6 став 1 Европске конвенције у релевантном дијелу гласи:

1. Приликом утврђивања његових грађанских права и обавеза или кривичне оптужбе против њега, свако има право на правичну и јавну расправу у разумном року пред

независним и непристрасним судом установљеним законом.

32. У конкретном случају поступак из којег су произашле оспорене одлуке односи се на поступак уписа апелантовог права на предметним непокретностима, а Уставни суд је у наведеној одлуци (став 35) већ утврдио да се ради о предмету грађанскоправне природе и да апелант у предметном поступку ужива гаранције права на правично суђење из члана II/3е) Устава Босне и Херцеговине и члана 6 став 1 Европске конвенције. Према томе, Уставни суд мора да испита да ли је поступак пред редовним судовима био правичан онако како то захтијевају наведене одредбе.

33. Из навода апелације произилази да апелант повреду права на правично суђење суштински види у томе што је Кантонални суд произвољно примјенио материјално право, што је, у коначници, према апелантовој оцјени, резултирало доношењем оспорених одлука.

34. У вези с апелантовим приговорима који се односе на произвољну примјену материјалног права, Уставни суд подсјећа на то да, према пракси Европског суда за људска права (у даљњем тексту: Европски суд) и Уставног суда, задатак ових судова није да преиспитују закључке редовних судова у погледу чињеничног стања и примјене материјалног и процесног права (види, Европски суд, *Pronina против Русије*, одлука о допустивости од 30. јуна 2005. године, апликација број 65167/01). Наиме, Уставни суд није надлежан да супституише редовне судове у процјени чињеница и доказа, већ је, уопштено, задатак редовних судова да оцијене чињенице и доказе које су извели (види, Европски суд, *Thomas против Уједињеног Краљевства*, пресуда од 10. маја 2005. године, апликација број 19354/02). Задатак Уставног суда је да испита да ли су, евентуално, повријеђена или занемарена уставна права (право на правично суђење, право на приступ суду, право на дјелотворан правни лијек и др.), те да ли је примјена закона била, евентуално, произвољна или дискриминациона.

35. Уставни суд ће се, дакле, изузетно упустити у испитивање начина на који су надлежни судови утврђивали чињенице и на тако утврђене чињенице примјенили позитивноправне прописе када је очигледно да је у одређеном поступку дошло до произвољног поступања редовног суда како у поступку утврђивања чињеница, тако и примјене релевантних позитивноправних прописа (види, Уставни суд, Одлука број *АП 311/04* од 22. априла 2005. године, став 26). У контексту наведеног Уставни суд подсјећа и на то да је у више својих одлука истакао да очигледна произвољност у примјени релевантних прописа никада не може да води правичном поступку (види, Уставни суд, Одлука број *АП 1293/05* од 12. септембра 2006. године, тачка 25 и даље, и, *mutatis mutandis*, Европски суд, *Анђелковић против Србије*, пресуда од 9. априла 2013. године, тачка 24). Имајући у виду наведено, Уставни суд ће у конкретном случају, с обзиром на питања која се постављају, испитати да ли су оспорене одлуке засноване на произвољној примјени материјалног права.

36. У конкретном случају Уставни суд ће упоредити и размотрити рјешења Кантоналног суда која су оспорена конкретном апелацијом са Одлуком Уставног суда број *АП 759/16*.

37. Наиме, Уставни суд указује да из образложења оспорених рјешења Кантоналног суда несумњиво произилази да је, за разлику од ситуације у рјешењима укинутим Одлуком Уставног суда број *АП 759/16*, у конкретном случају јасно на основу којих прописа је Кантонални суд засновао своје одлучење. У вези с тим,

Уставни суд запажа да је Кантонални суд своје одлучење у оспореним рјешењима засновао на одредбама члана 21 Закона о рјешавању сукоба Закона и одредбама члана 120 ранијег Закона о наслеђивању. Наиме, из образложења оспорених рјешења произилази да је Кантонални суд закључио да се у конкретном случају, сходно одредби члана 21 Закона о рјешавању сукоба Закона (којом је прописано да је за уговоре који се односе на непокретности искључиво мјеродавно право државе на чијој се територији налази непокретност), примјењује ранији Закон о наслеђивању СРБиХ (који је важио у вријеме закључења тог уговора). Међутим, Уставни суд запажа да је Кантонални суд оцијенио да нису испуњени услови из одредбе члана 120 ранијег Закона о наслеђивању, јер је закључио да укњижба не може да се дозволи на основу уговора који је овјерио суд у РХ при чињеници да се уговор о доживотном издржавању односи на непокретности које се налазе на подручју к.о. Чапљина, односно на подручју БиХ. Сходно томе, Кантонални суд је образложио да је уговор о доживотном издржавању морао да буде овјерен код надлежног суда на територији БиХ због чега је оцијенио да је првостепени суд правилно закључио да такав уговор не може да буде темељ за укњижбу права коришћења апеланта 1/1, јер је уговор овјерио Општински суд који се налази на територији РХ.

38. Међутим, у вези с тим, Уставни суд указује да је одредбом члана 120 став 2 ранијег Закона о наслеђивању прописано: "Уговор о доживотном издржавању мора бити састављен у писаном облику и овјерен од судије." Дакле, имајући у виду текст одредбе члана 120 ранијег Закона о наслеђивању, на којој одредби је Кантонални суд темељио своје одлучење, Уставни суд сматра да је произвољан закључак Кантоналног суда да је предметни уговор о доживотном издржавању морао да буде овјерен код надлежног суда на територији БиХ, будући да се предметне непокретности налазе на подручју ФБиХ. Наиме, имајући у виду да је предметни уговор о доживотном издржавању несумњиво састављен у писаном облику и овјерен од судије, Уставни суд сматра да је у конкретном случају управо испоштован суштински услов из домаћег закона, а то је да је уговор овјерио судија без обзира на то што се ради о судији из РХ, а што је у складу и са Законом о рјешавању сукоба Закона, који у оваквој ситуацији (члан 21 наведеног закона) управо упућује на примјену домаћег права. Супротно тумачење би у датим околностима конкретног случаја резултирало претјераним теретом за апеланта и заправо би га довело у ситуацију да не може да оствари своја права будући да из чињеница произилази да је апелантов отац, као прималац издржавања, у међувремену умро, па апелант уопште не би могао да спроведе било какав поступак пред домаћим судовима, јер нема лица против којег би, односно са којим би могао да покрене адекватан поступак.

39. Имајући у виду наведено, Уставни суд сматра да је Кантонални суд произвољно примијенио одредбу члана 120 ранијег Закона о наслеђивању, тумачећи је на апелантову штету, у ситуацији када је закључио да предметни уговор о доживотном издржавању (као основ за укњижбу права коришћења апеланта на предметним непокретностима у земљишне књиге), иако је сачињен у писаном облику и овјерен од судије, што је као експлицитан услов прописано ставом 2 наведене законске одредбе, у датим околностима апелантовог случаја није подобан за укњижбу.

40. Због свега наведеног, Уставни суд сматра да је потребно укинути оспорена рјешења Кантоналног суда и

предмет вратити том суду на поновни поступак у складу са становиштима Уставног суда израженим у овој одлуци.

41. Имајући у виду наведено Уставни суд закључује да је оспореним рјешењима Кантоналног суда повријеђено апелантово право на правично суђење из члана II/3е) Устава Босне и Херцеговине и члана 6 став 1 Европске конвенције.

Остали наводи

42. С обзиром на утврђену повреду права на правично суђење, Уставни суд сматра да је беспредметно да испитује апелационе наводе о повреди права на имовину из члана II/3к) Устава Босне и Херцеговине и члана 1 Протокола број 1 уз Европску конвенцију.

VIII. Закључак

43. Уставни суд закључује да постоји кршење права на правично суђење из члана II/3е) Устава Босне и Херцеговине и члана 6 став 1 Европске конвенције када се оспорена рјешења Кантоналног суда заснивају на произвољној примјени материјалног права, односно примјени одредаба члана 120 ранијег Закона о наслеђивању, која је протумачена на апелантову штету, будући да је неспорно да је предметни уговор о доживотном издржавању (као основ за укњижбу права коришћења апеланта на предметним непокретностима у земљишне књиге), у смислу мјеродавног домаћег права, несумњиво састављен у писаном облику и овјерен од судије а што кореспондира са захтјевом из става 2 наведене одредбе Закона о наслеђивању.

44. На основу члана 59 ст. (1) и (2) и члана 62 став (1) Правила Уставног суда, Уставни суд је одлучио као у диспозитиву ове одлуке.

45. Према члану VI/5 Устава Босне и Херцеговине, одлуке Уставног суда су коначне и обавезујуће.

Предсједник
Уставног суда Босне и Херцеговине
Златко М. Кнежевић, с. р.

Ustavni sud Bosne i Hercegovine u Velikom vijeću, u predmetu broj **AP 6035/18**, rješavajući apelacije **Marinka Katića**, na osnovu člana VI/3.b) Ustava Bosne i Hercegovine, člana 57. stav (2) tačka b), člana 59. st. (1) i (2) i člana 62. stav (1) Pravila Ustavnog suda Bosne i Hercegovine – prečišćeni tekst ("Službeni glasnik Bosne i Hercegovine" broj 94/14), u sastavu:

Zlatko M. Knežević, predsjednik

Mato Tadić, potpredsjednik

Mirsad Čeman, potpredsjednik

Valerija Galić, sutkinja

Miodrag Simović, sudija

Seada Palavrić, sutkinja

na sjednici održanoj 9. septembra 2020. godine donio je

ODLUKU O DOPUSTIVOSTI I MERITUMU

Usvajaju se apelacije **Marinka Katića**.

Utvrđuje se povreda prava na pravično suđenje iz člana II/3.e) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 6. stav 1. Evropske konvencije za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda.

Ukidaju se rješenja Kantonalnog suda u Mostaru broj 07 0 Dn 011 76115 Gž 2 od 21. septembra 2018. godine i broj 07 0 Dn 011 76115 Gž 2 od 21. septembra 2018. godine.

Predmeti se vraćaju Kantonalnom sudu u Mostaru, koji je dužan da po hitnom postupku donese novu odluku u skladu sa članom II/3.e) Ustava Bosne i Hercegovine i članom 6. stav 1.

Evropske konvencije za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda.

Nalaže se Kantonalnom sudu u Mostaru da, u skladu sa članom 72. stav (5) Pravila Ustavnog suda Bosne i Hercegovine, u roku od tri mjeseca od dana dostavljanja ove odluke obavijesti Ustavni sud Bosne i Hercegovine o preduzetim mjerama s ciljem izvršenja ove odluke.

Odluku objaviti u "Službenom glasniku Bosne i Hercegovine", "Službenim novinama Federacije Bosne i Hercegovine", "Službenom glasniku Republike Srpske" i u "Službenom glasniku Brčko distrikta Bosne i Hercegovine".

OBRAZLOŽENJE

I. Uvod

1. Marinko Katić (u daljnjem tekstu: apelant) iz Čapljine, kojeg zastupa Mladen Šimić, advokat iz Ljubuškog, podnio je 29. oktobra 2018. godine apelaciju Ustavnom sudu Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: Ustavni sud) protiv Rješenja Kantonalnog suda u Mostaru (u daljnjem tekstu: Kantonalni sud) broj 07 0 Dn 011 76115 Gž 2 od 21. septembra 2018. godine. Apelacija je zavedena pod brojem *AP 6035/18*.

2. Apelant, kojeg zastupa isti advokat, 29. oktobra 2018. godine podnio je apelaciju protiv Rješenja Kantonalnog suda broj 07 0 Dn 011 760 15 Gž 2 od 21. septembra 2018. godine. Apelacija je zavedena pod brojem *AP 6036/18*.

II. Postupak pred Ustavnim sudom

3. Na osnovu člana 23. Pravila Ustavnog suda, od Kantonalnog suda je zatraženo 15. maja 2020. godine da dostavi odgovor na apelaciju broj *AP 6035/18*, a 18. maja 2020. godine na apelaciju broj *AP 6036/18*.

4. Kantonalni sud nije dostavio odgovor na apelacije u ostavljenom roku.

5. S obzirom na to da su Ustavnom sudu dostavljene dvije apelacije iz njegove nadležnosti koje se odnose na istu činjeničnu i pravnu osnovu, Ustavni sud je, u skladu sa članom 32. stav (1) Pravila Ustavnog suda, donio odluku o spajanju predmeta br. *AP 6035/18* i *AP 6036/18* u kojima će se voditi jedan postupak i donijeti jedna odluka pod brojem *AP 6035/18*.

III. Činjenično stanje

6. Činjenice predmeta koje proizlaze iz apelantovih navoda i dokumenata predloženih Ustavnom sudu mogu se sumirati na sljedeći način:

Uvodne napomene

7. Općinski sud u Čapljini - Zemljišnoknjižni ured (u daljnjem tekstu: ZK ured), postupajući po službenoj dužnosti u zemljišnoknjižnom predmetu za uspostavljanje zemljišnoknjižnog uloška, primjenom člana 65. i 88. stav 2. Zakona o zemljišnim knjigama Federacije BiH (u daljnjem tekstu: Zakon o zemljišnim knjigama) donio je rješenja br. 053-0-DN-10-002 496 i 053-0-DN-10-003 752, oba od 11. septembra 2012. godine, o uspostavljanju preciziranih zemljišnoknjižnih uložaka u katastarskoj općini Čapljina (u daljnjem tekstu: prvi i drugi zk. uložak), kojim se dozvoljava na osnovu preciziranih prijavnih listova Katastarskog ureda Čapljina upis: u A listu prvog zk. uloška precizirane katastarske čestice (u daljnjem tekstu: prva k.č.), koju u naravi čine kuća i zgrada, i precizirane katastarske čestice (u daljnjem tekstu: druga k.č.), koju čini njiva 4. klase, a u A listu drugog zk. uloška precizirane katastarske čestice, koju u naravi čini neplodno zemljište (u daljnjem tekstu: treća k.č.). Tačkama 2. navedenih rješenja je utvrđeno da se na osnovu člana 69. stav 1. Zakona o zemljišnim knjigama dozvoljava uknjižba prava vlasništva na prvoj i drugoj k.č. upisanim u prvi zk. uložak i na trećoj k.č. upisanoj u drugi zk. uložak (u daljnjem tekstu: predmetne nekretnine) u korist državnog vlasništva sa dijelom

1/1, a na nekretninama upisanim u A listu uknjižba prava korištenja u apelantovu korist sa dijelom 1/1.

8. U obrazloženju rješenja je navedeno da je 28. aprila 2011. godine Općinski sud na oglasnoj ploči suda, te u službenim glasilima po službenoj dužnosti objavio najavu uspostavljanja zemljišnoknjižnog uloška u skladu sa čl. 63. i 67. Zakona o zemljišnim knjigama i čl. 13. i 16. Pravilnika o postupanju u zemljišnoknjižnim stvarima. Dalje je navedeno da je apelant 28. jula 2011. godine podnio zahtjev ZK uredu za uspostavljanje zemljišnoknjižnog uloška za predmetne nekretnine, da je uz zahtjev priložio posjedovni list, ugovor o doživotnom izdržavanju od 9. decembra 2002. godine [koji je, kako proizlazi iz činjenica predmeta, zaključen u Općinskom sudu u Pločama, Republika Hrvatska, između apelanta kao davaoca izdržavanja i apelantovog oca Ivana Katića kao primaoca izdržavanja], izvod iz matične knjige umrlih od 11. jula 2011. godine i rješenje o dogradnji od 27. aprila 1978. godine. Zemljišnoknjižni referent je, zatim, kako je navedeno u rješenju, po službenoj dužnosti uputio poziv Službi geodetskih i imovinskopravnih poslova (u daljnjem tekstu: Služba) sa zahtjevom "o pravnom [osnovu] upisa posjednika" u preciziranom p.l., pa je obaviješten da je "Ivica Katić Perin upisan na osnovu Rješenja o dodjeli broj [...] od 7.5.1980. godine". Navedeno je da je ZK ured, nakon proteka zakonskih rokova, a na osnovu dokaza priloženih uz zahtjev, te primjenom člana 69. stav 1. Zakona o zemljišnim knjigama, dozvolio upis prava korištenja na predmetnim nekretninama na apelanta.

9. Rješenjima Kantonalnog suda broj 07 0 Dn 007584 12 Gž od 11. decembra 2013. godine i broj 07 0 Dn 010793 12 Gž od 1. oktobra 2014. godine žalbe Melite Šetka kao zainteresiranog lica su uvažene, prvostepena rješenja su ukinuta i predmet je vraćen tom sudu na ponovni postupak i odlučivanje. U obrazloženju rješenja je konstatirano da se uknjižba prava korištenja na predmetnim nekretninama nije mogla dozvoliti na osnovu ugovora o doživotnom izdržavanju zaključenog između apelanta, kao davatelja izdržavanja, i primaoca izdržavanja (apelantovog oca Ivana Katića) u smislu člana 21. Zakona o rješavanju sukoba Zakona sa propisima drugih zemalja u određenim odnosima (u daljnjem tekstu: Zakon o rješavanju sukoba Zakona), jer je ugovor ovjerio sud u Republici Hrvatskoj (u daljnjem tekstu: RH) a predmet tog ugovora su nekretnine koje se nalaze na području općine Čapljina u Bosni i Hercegovini (u daljnjem tekstu: BiH), odnosno da bi takav ugovor bio podoban da se radi o ugovoru notarski obrađenom od notara u BiH.

10. Postupajući u ponovnom postupku ZK ured je donio rješenja broj 053-0-DN-10-002 496 i broj 053-0-DN-10-003 752 od 19. novembra 2014. godine kojim je (stav 1. izreke rješenja), na osnovu navedenih rješenja Kantonalnog suda od 11. decembra 2013. godine i 1. oktobra 2014. godine, izvršeno brisanje upisa u C listu prava korištenja na predmetnim nekretninama upisanim u apelantovu korist na osnovu rješenja od 11. septembra 2012. godine. Također, predmetnim rješenjima (stav 2. izreke rješenja) odlučeno je da se uspostavlja prvi zk. uložak, koji se sastoji od prve i druge k.č., i drugi zk. uložak, koji se sastoji od treće k.č., te je na osnovu člana 69. stav 1. Zakona o zemljišnim knjigama na tim k.č. dozvoljena uknjižba državnog vlasništva sa 1/1 dijela, a na "nekretninama u A listu uknjižuje se pravo korištenja u korist Katića Ivana, sina Pere" (dakle, apelantovog oca) sa 1/1 dijela.

11. Rješenjima Kantonalnog suda br. 07 0 Dn 011760 15 Gž i 07 0 Dn 011761 15 Gž od 10. decembra 2015. godine apelantove žalbe su odbijene kao neosnovane i potvrđena su prvostepena rješenja.

12. U obrazloženju rješenja je prvenstveno navedeno da je apelant podnio žalbu "ističući da se radi o pravno valjanom

ugovoru bez obzira na to što se radi o uknjižbi nekretnine koja se nalazi na području Bosne i Hercegovine, a čija se uknjižba traži na temelju Ugovora o doživotnom izdržavanju zaključenog kod Općinskog suda u Pločama, Republika Hrvatska". Zatim je navedeno da je pobijanim rješenjima brisan upis u C listu – pravo korištenja u apelantovu korist, koje je upisano na osnovu rješenja istog suda od 11. septembra 2012. godine, pa je na spornim nekretninama uknjiženo pravo korištenja u korist Ivana Katića sa dijelom 1/1. Kantonalni sud je, dalje, u obrazloženju rješenja istakao da smatra, suprotno navodima apelantove žalbe, da prvostepeni sud nije pogriješio donoseći pobijano rješenje, jer se uknjižba ne može dozvoliti na osnovu ugovora koji je ovjerio sud u RH s obzirom na to da se ugovor o doživotnom izdržavanju odnosi na nekretnine koje se nalaze na području k.o. Čapljina, odnosno na području BiH. U vezi s tim, Kantonalni sud je ukazao da je odredbom člana 21. Zakona o rješavanju sukoba Zakona sa propisima drugih zemalja u određenim odnosima (u daljnjem tekstu: Zakon o rješavanju sukoba Zakona) propisano da je za ugovore koji se odnose na nekretnine isključivo mjerodavno pravo države na čijoj se teritoriji te nekretnine nalaze. Prema tome, taj sud je zaključio da je prvostepeni sud pravilno ocijenio da takav "Ugovor ovjeren od suda u Republici Hrvatskoj nije mogao biti temelj za uknjižbu prava korištenja [apelanta] sa 1/1 dijela", tj. kako je naveo Kantonalni sud, "on nije bio podoban za uknjižbu, odnosno da bi bio podoban da se radi o Ugovoru notarski obrađenom od notara u BiH", pa je primjenom člana 235. tačka 3. ZPP odlučio kao u izreci rješenja.

Odluka Ustavnog suda broj AP 759/16 od 6. juna 2018. godine

13. Odlučujući o apelacijama br. *AP 759/16* i *AP 760/16* koje je apelant podnio protiv rješenja Kantonalnog suda broj 07 0 Dn 011760 15 Gž od 10. decembra 2015. godine i broj 07 0 Dn 011761 15 Gž od 10. decembra 2015. godine, Ustavni sud je Odlukom broj *AP 759/16* od 6. juna 2018. godine usvojio apelaciju i utvrdio da je tim rješenjima prekršeno pravo na pravično suđenje iz člana II/3.e) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 6. stav 1. Evropske konvencije, jer je, zbog nedostatka obrazloženja u vezi sa primjenom materijalnog prava, ostalo krajnje nejasno zbog kojih razloga i na osnovu kojih odredaba materijalnog ili procesnog prava je, zapravo, odbijen apelantov zahtjev za uknjižbu prava vlasništva na predmetnim nekretninama, što je i bio razlog da se predmet vrati Kantonalnom sudu na ponovno odlučivanje.

14. Ustavni sud je u citiranoj odluci (tačka 40. Odluke), između ostalog, naveo da je, dakle, u osporenim rješenjima Kantonalnog suda, u konačnici, apelantov zahtjev za uknjižbu odbijen pozivom na član 21. Zakona o rješavanju sukoba koji propisuje da je za ugovore koji se odnose na nekretnine isključivo mjerodavno pravo države na čijoj se teritoriji nalazi nekretnina. Međutim, ukazao je da pri nespornoj činjenici da je predmetni ugovor zaključen 2002. godine i da se predmetne nekretnine nalaze u Čapljini iz obrazloženja osporenih odluka nije jasno koje se to pravo Bosne i Hercegovine, kao države na čijoj se teritoriji nalaze predmetne nekretnine, primjenjuje u konkretnom slučaju, odnosno na kojoj odredbi materijalnog ili procesnog zakona je utemeljen stav suda da bi predmetni ugovor "bio podoban da se radi o Ugovoru notarski obrađenom od notara u BiH".

15. U vezi s tim, Ustavni sud je prvenstveno ukazao (tačka 41. Odluke) da je ugovor o doživotnom izdržavanju bio reguliran (starim) Zakonom o nasljeđivanju ("Službeni list SRBiH" br. 7/80 i 15/80), koji je u članu 120. stav 2. propisivao da "Ugovor o doživotnom izdržavanju mora biti sastavljen u pismenom obliku i ovjeren od sudije", a da iz činjenica

predmeta kao nesporno proizlazi da je apelant prijedlog za uknjižbu utemeljio na sudski ovjerenom ugovoru o doživotnom izdržavanju. Dalje, Ustavni sud je ukazao da je u vrijeme trajanja predmetnih postupaka (koji su, dakle, vođeni od 2011. godine, a okončani osporenim rješenjima od decembra 2015. godine) u Federaciji BiH 8. oktobra 2014. godine stupio na snagu (novi) Zakon o nasljeđivanju ("Službene novine FBiH" broj 80/14), koji se počeo primjenjivati 8. januara 2015. godine, koji u članu 147.e propisuje da "ugovor o doživotnom izdržavanju mora biti zaključen u formi notarski obrađene isprave". Međutim, Ustavni sud je ukazao da navedeni zakon u odredbi člana 270. stav 2. eksplicitno propisuje da "do dana primjene tog zakona (dakle, u vrijeme kad su započeti i vođeni predmetni postupci i donesena prvostepena rješenja) valjanost [...] ugovora o doživotnom uzdržavanju, [...] primjenjivat će se odredbe Zakona o nasljeđivanju ('Službeni list SRBiH' br. 7/80 i 15/80)".

16. Ustavni sud je (tačka 42. Odluke) zapazio da je u Federaciji BiH 28. septembra 2002. godine stupio na snagu Zakon o notarima koji se, kako proizlazi iz člana 135. tog zakona, počeo primjenjivati 28. marta 2004. godine. U članu 73. navedenog zakona su pobrojani pravni poslovi koji za svoju pravnu valjanost zahtijevaju notarsku obradu isprava. Međutim, Ustavni sud je zapazio da iz sadržaja navedene odredbe ne proizlazi da je njome tretiran i ugovor o doživotnom izdržavanju.

17. U vezi s tim, Ustavni sud je (tač. 43. i 44. Odluke) zapazio da je apelant u žalbi koju je podnio protiv prvostepenog rješenja tvrdio da se radi o pravno valjanom ugovoru, ali iz obrazloženja osporenih odluka ne proizlazi da je Kantonalni sud suštinski razmotrio ove apelantove navode, već da je, kako je to već rečeno, svoje odlučivanje isključivo utemeljio na navodu da bi ugovor bio podoban da se radi o ugovoru notarski obrađenom od notara u BiH bez pozivanja na bilo koju odredbu domaćeg materijalnog prava. Imajući u vidu da Kantonalni sud uopće nije naveo odredbe materijalnog prava na kojim je utemeljio svoje odlučivanje, te okolnost da, kako to apelant navodi, u vrijeme zaključivanja navedenog ugovora, 9. decembra 2002. godine, nije bila uopće uspostavljena notarska služba u BiH, Ustavni sud smatra da je, zbog ovakvog postupanja redovnog suda, odnosno nedostatka obrazloženja u vezi sa primjenom materijalnog prava, ostalo krajnje nejasno zbog kojih razloga i na osnovu kojih odredaba materijalnog ili procesnog prava je, zapravo, odbijen apelantov zahtjev za uknjižbu prava vlasništva na predmetnim nekretninama. Imajući u vidu navedeno, Ustavni sud je zaključio da je osporenim rješenjima Kantonalnog suda povrijeđeno apelantovo pravo na pravično suđenje iz člana II/3.e) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 6. stav 1. Evropske konvencije.

Osporene odluke

18. Kantonalni sud je, postupajući u postupku izvršenja prethodno donesene Odluke Ustavnog suda broj *AP 759/16* od 6. juna 2018. godine, donio rješenja br. 07 0 Dn 011 76115 Gž 2 i 07 0 Dn 011 760 15 Gž 2 od 21. septembra 2018. godine kojim je odbio apelantove žalbe i potvrdio prvostepena rješenja.

19. U obrazloženju rješenja je konstatirano da, suprotno navodima žalbe, prvostepeni sud nije pogriješio kada je donio pobijana rješenja, jer se uknjižba ne može dozvoliti na osnovu ugovora koji je ovjerio sud u RH pri činjenici da se ugovor o doživotnom izdržavanju odnosi na nekretnine koje se nalaze na području k.o. Čapljina, odnosno na području BiH. Naime, Kantonalni sud je ukazao da, prema odredbama člana 120. Zakona o nasljeđivanju, ugovor kojim se jedan ugovarač obavezuje da izdržava doživotno drugog ugovarača ili neko treće lice, a u kome drugi ugovarač izjavljuje da mu ostavlja

svu svoju imovinu ili jedan njen dio u naslijeđe, nije ugovor o nasljeđivanju. To je ugovor o otuđivanju uz naknadu cijele ili dijela imovine koja pripada primaocu izdržavanja u vrijeme zaključenja ugovora, čija je predaja davaocu izdržavanja odgođena do smrti primaoca izdržavanja (ugovor o doživotnom izdržavanju). Ugovor o doživotnom izdržavanju mora biti sastavljen u pisanom obliku i ovjeren od sudije. Prilikom ovjere sudija će pročitati ugovor i upozoriti ugovarače na posljedice ugovora. Kao ugovori o doživotnom izdržavanju smatraju se ugovori koji su, uz obećanje nasljedstva poslije smrti, ugovorena zajednica života ili zajednica imanja, ili obaveza jednog ugovarača da će čuvati, paziti drugog, obrađivati njegovo imanje i poslije smrti ga sahraniti ili učiniti nešto drugo s istim ciljem. Ovaj ugovor mogu međusobno zaključiti lica koja su prema zakonu obavezna da se međusobno izdržavaju. Pri tome Kantonalni sud je ponovno ukazao na odredbe člana 21. Zakona o rješavanju sukoba Zakona kojima je propisano da je za ugovore koji se odnose na nekretnine isključivo mjerodavno pravo države na čijoj se teritoriji nalaze nekretnine.

20. Budući da se sporne nekretnine nalaze na području FBiH, Kantonalni sud je zaključio da je ugovor o doživotnom izdržavanju morao biti ovjeren kod nadležnog suda na teritoriji BiH, zbog čega sporni ugovor o izdržavanju ne može biti osnov za uknjižbu prava korištenja apelanta, jer ga je ovjerio Općinski sud koji se nalazi na teritoriji Republike Hrvatske. Kantonalni sud je konstatirao da je prvostepeni sud pravilno ocijenio da ovakav ugovor koji je ovjerio sud u Republici Hrvatskoj nije mogao biti temelj za uknjižbu prava korištenja apelanta sa 1/1 dijela, odnosno da on nije bio podoban za uknjižbu. Zbog izloženog, odlučeno je kao u izreci.

IV. Apelacija

a) Navodi iz apelacije

21. Apellant smatra da mu je osporenim rješenjima povrijeđeno pravo na pravično suđenje iz člana II/3.e) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 6. stav 1. Evropske konvencije i pravo na imovinu iz člana II/3.k) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 1. Protokola broj 1 uz Evropsku konvenciju za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda (u daljem tekstu: Evropska konvencija). U vezi s tim, apellant tvrdi da Kantonalni sud nije pravilno ocijenio dokaze, da nije jasno obrazložio svoje odluke i da je proizvoljno primijenio materijalno pravo. U vezi s tim, apellant, između ostalog, ukazuje da iz sadržaja ugovora o doživotnom izdržavanju od 9. decembra 2002. godine i sadržaja ovjere Općinskog suda u Pločama proizlazi da taj ugovor ispunjava sve uvjete iz člana 120. ranijeg Zakona o nasljeđivanju. Također, ukazuje da taj ugovor ispunjava uvjete i iz Zakona o nasljeđivanju RH i da je zaključen u mjestu u kojem je njegov otac više godina u kontinuitetu imao prebivalište. Pri tome ističe da je taj ugovor ovjerio sudija Općinskog suda u Pločama, koji je stvarno nadležan za zaključenje tog ugovora, a da član 120. ranijeg Zakona o nasljeđivanju uopće ne propisuje pred kojim mjesno nadležnim sudijom se taj ugovor treba zaključiti. Smatra da su u konkretnom slučaju pogrešno primijenjene odredbe člana 21. Zakona o rješavanju sukoba Zakona, jer u konkretnom slučaju nema sukoba zakona s obzirom na to da je zakonima o nasljeđivanju i u FBiH i u RH identično propisano koji su to uvjeti da bi ugovor o doživotnom izdržavanju bio pravovaljan.

V. Relevantni propisi

22. **Zakon o rješavanju sukoba Zakona sa propisima drugih zemalja u određenim odnosima** ("Službeni list SFRJ" br. 43/82 i 72/82 i "Službeni list RBiH" br. 2/92 i 13/94) u relevantnom dijelu glasi:

Član 1. stav 1.

Ovaj zakon sadrži i pravila o određivanju mjerodavnog prava za statusne, porodične i imovinske odnosno druge materijalno-pravne odnose sa međunarodnim elementom.

Član 2.

Ako u ovom zakonu nema odredbe o pravu mjerodavnom za neki odnos iz člana 1. stava 1. ovog zakona, shodno se primjenjuju odredbe i načela ovog zakona, načela pravnog poretka Socijalističke Federativne Republike Jugoslavije i načela međunarodnog privatnog prava.

Član 21.

Za ugovore koji se odnose na nekretnine isključivo je mjerodavno pravo države na čijoj se teritoriji nalazi nekretnina.

23. Zakon o zemljišnim knjigama Federacije Bosne i Hercegovine ("Službene novine Federacije BiH" br. 58/02, 19/03 i 54/04) u relevantnom dijelu glasi:

Član 65.

Nadležnost

Novo uspostavljanje i zamjenu, kao i provođenje postupka uspostavljanja zemljišnih knjiga, vrši mjesno nadležni sud.

Član 69. stav (1)

Upisi u postupku uspostavljanja

(1) U zemljišnu knjigu će se kao vlasnik, odnosno nosilac nekog drugog prava, upisati:

1) osoba koja je od strane zemljišnoknjižnog referenta utvrđena kao vlasnik, odnosno nosilac nekog drugog prava na nekretnini u skladu sa odredbama ovog zakona,

2) osoba čije vlasništvo, odnosno drugo pravo prema stanju stvari zemljišnoknjižnom uredu izgleda najvjerojatnijim.

Član 70.

Predmet žalbe u postupku uspostavljanja

U žalbenom postupku zainteresirane osobe mogu samo zahtijevati da se zemljišnoknjižnom uredu naloži da izvrši zabilježbu protiv tačnosti zemljišne knjige ili da poduzme brisanje.

24. Zakon o nasljeđivanju ("Službeni list SRBiH" br. 7/80 i 15/80) u relevantnom dijelu glasi:

Član 120.

Ugovor kojim se jedan ugovarač obavezuje da izdržava doživotno drugog ugovarača, ili neko treće lice, a u kome drugi ugovarač izjavljuje da mu ostavlja svu svoju imovinu ili jedan njen dio u naslijeđe nije ugovor o nasljeđivanju. To je ugovor o otuđivanju uz naknadu cijele ili dijela imovine koja pripada primaocu izdržavanja u vrijeme zaključenja ugovora, čija je predaja davaocu izdržavanja odložena do smrti primaoca izdržavanja (ugovor o doživotnom izdržavanju).

Ugovor o doživotnom izdržavanju mora biti sastavljen u pismenom obliku i ovjeren od sudije.

Prilikom ovjere sudija će pročitati ugovor i upozoriti ugovarače na posljedice ugovora.

Kao ugovori o doživotnom izdržavanju smatraju se i ugovori kojim je uz obećanje nasljedstva poslije smrti ugovorena zajednica života ili zajednica imanja, ili obaveza jednog ugovarača da će čuvati, paziti drugog obrađivati njegovo imanje i poslije smrti ga sahraniti ili učiniti nešto drugo u istom cilju.

Ovaj ugovor mogu međusobno zaključiti lica koja su po zakonu obavezna da se međusobno izdržavaju.

VI. Dopustivost

25. U skladu sa članom VI/3.b) Ustava Bosne i Hercegovine, Ustavni sud, također, ima apelacionu nadležnost u pitanjima koja su sadržana u ovom ustavu kada ona postanu

predmet spora zbog presude bilo kojeg suda u Bosni i Hercegovini.

26. U skladu sa članom 18. stav (1) Pravila Ustavnog suda, Ustavni sud može razmatrati apelaciju samo ako su protiv presude, odnosno odluke koja se njome pobija, iscrpljeni svi djelotvorni pravni lijekovi mogući prema zakonu i ako se podnese u roku od 60 dana od dana kada je podnosilac apelacije primio odluku o posljednjem djelotvornom pravnom lijeku kojeg je koristio.

27. U konkretnom slučaju predmet osporavanja apelacijom su rješenja Kantonalnog suda br. 07 0 Dn 011 76115 Gž 2 i 07 0 Dn 011 760 15 Gž 2 od 21. septembra 2018. godine protiv kojih nema drugih djelotvornih pravnih lijekova mogućih prema zakonu, a apelacije kojima su osporena ta rješenja su podnesene 29. oktobra 2018. godine, tj. u roku od 60 dana, kako je propisano članom 18. stav (1) Pravila Ustavnog suda. Konačno, apelacije ispunjavaju i uvjete iz člana 18. st. (3) i (4) Pravila Ustavnog suda, jer ne postoji neki formalni razlog zbog kojeg apelacije nisu dopustive, niti su očigledno (*prima facie*) neosnovane.

28. Imajući u vidu odredbe člana VI/3.b) Ustava Bosne i Hercegovine, člana 18. st. (1), (3) i (4) Pravila Ustavnog suda, Ustavni sud je utvrdio da predmetna apelacija ispunjava uvjete u pogledu dopustivosti.

VII. Meritum

29. Apelant osporava rješenja Kantonalnog suda tvrdeći da su mu tim rješenjima povrijeđena prava iz člana II/3.e) i k) Ustava Bosne i Hercegovine, odnosno člana 6. i člana 1. Protokola broj 1 uz Evropsku konvenciju.

Pravo na pravično suđenje

30. Član II/3. Ustava Bosne i Hercegovine u relevantnom dijelu glasi:

Sva lica na teritoriji Bosne i Hercegovine uživaju ljudska prava i slobode iz stava 2. ovog člana, što uključuje:

e) Pravo na pravično saslušanje u građanskim i krivičnim stvarima i druga prava u vezi sa krivičnim postupkom.

31. Član 6. stav 1. Evropske konvencije u relevantnom dijelu glasi:

1. Prilikom utvrđivanja njegovih građanskih prava i obaveza ili krivične optužbe protiv njega, svako ima pravo na pravičnu i javnu raspravu u razumnom roku pred nezavisnim i nepristrasnim sudom ustanovljenim zakonom.

32. U konkretnom slučaju postupak iz kojeg su proizašle osporene odluke odnosi se na postupak upisa apelantovog prava na predmetnim nekretninama, a Ustavni sud je u navedenoj odluci (stav 35) već utvrdio da se radi o predmetu građanskopravne prirode i da apelant u predmetnom postupku uživa garancije prava na pravično suđenje iz člana II/3.e) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 6. stav 1. Evropske konvencije. Prema tome, Ustavni sud mora ispitati da li je postupak pred redovnim sudovima bio pravičan onako kako to zahtijevaju navedene odredbe.

33. Iz navoda apelacije proizlazi da apelant povredu prava na pravično suđenje suštinski vidi u tome što je Kantonalni sud proizvoljno primijenio materijalno pravo, što je, u konačnici, prema apelantovoj ocjeni, rezultiralo donošenjem osporenih odluka.

34. U vezi s apelantovim prigovorima koji se odnose na proizvoljnu primjenu materijalnog prava, Ustavni sud podsjeća na to da, prema praksi Evropskog suda za ljudska prava (u daljnjem tekstu: Evropski sud) i Ustavnog suda, zadatak ovih sudova nije da preispituju zaključke redovnih sudova u pogledu činjeničnog stanja i primjene materijalnog i procesnog prava (vidi, Evropski sud, *Pronina protiv Rusije*, odluka o dopustivosti od 30. juna 2005. godine, aplikacija broj

65167/01). Naime, Ustavni sud nije nadležan da supstituirá redovne sudove u procjeni činjenica i dokaza, već je, općenito, zadatak redovnih sudova da ocijene činjenice i dokaze koje su izveli (vidi, Evropski sud, *Thomas protiv Ujedinjenog Kraljevstva*, presuda od 10. maja 2005. godine, aplikacija broj 19354/02). Zadatak Ustavnog suda je da ispita da li su, eventualno, povrijeđena ili zanemarena ustavna prava (pravo na pravično suđenje, pravo na pristup sudu, pravo na djelotvoran pravni lijek i dr.), te da li je primjena zakona bila, eventualno, proizvoljna ili diskriminacijska.

35. Ustavni sud će se, dakle, izuzetno upustiti u ispitivanje načina na koji su nadležni sudovi utvrđivali činjenice i na tako utvrđene činjenice primijenili pozitivnopravne propise kada je očigledno da je u određenom postupku došlo do proizvoljnog postupanja redovnog suda kako u postupku utvrđivanja činjenica, tako i primjene relevantnih pozitivnopravnih propisa (vidi, Ustavni sud, Odluka broj *AP 311/04* od 22. aprila 2005. godine, stav 26). U kontekstu navedenog Ustavni sud podsjeća i na to da je u više svojih odluka istakao da očigledna proizvoljnost u primjeni relevantnih propisa nikada ne može voditi pravičnom postupku (vidi, Ustavni sud, Odluka broj *AP 1293/05* od 12. septembra 2006. godine, tačka 25. i dalje, i, *mutatis mutandis*, Evropski sud, *Anđelković protiv Srbije*, presuda od 9. aprila 2013. godine, tačka 24). Imajući u vidu navedeno, Ustavni sud će u konkretnom slučaju, s obzirom na pitanja koja se postavljaju, ispitati da li su osporene odluke zasnovane na proizvoljnoj primjeni materijalnog prava.

36. U konkretnom slučaju Ustavni sud će uporediti i razmotriti rješenja Kantonalnog suda koja su osporena konkretnom apelacijom sa Odlukom Ustavnog suda broj *AP 759/16*.

37. Naime, Ustavni sud ukazuje da iz obrazloženja osporenih rješenja Kantonalnog suda nesumnjivo proizlazi da je, za razliku od situacije u rješenjima ukinutim Odlukom Ustavnog suda broj *AP 759/16*, u konkretnom slučaju jasno na osnovu kojih propisa je Kantonalni sud zasnovao svoje odlučivanje. U vezi s tim, Ustavni sud zapaža da je Kantonalni sud svoje odlučivanje u osporenim rješenjima zasnovao na odredbama člana 21. Zakona o rješavanju sukoba Zakona i odredbama člana 120. ranijeg Zakona o nasljeđivanju. Naime, iz obrazloženja osporenih rješenja proizlazi da je Kantonalni sud zaključio da se u konkretnom slučaju, shodno odredbi člana 21. Zakona o rješavanju sukoba Zakona (kojom je propisano da je za ugovore koji se odnose na nekretnine isključivo mjerodavno pravo države na čijoj se teritoriji nalazi nekretnina), primjenjuje raniji Zakon o nasljeđivanju SRBiH (koji je važio u vrijeme zaključenja tog ugovora). Međutim, Ustavni sud zapaža da je Kantonalni sud ocijenio da nisu ispunjeni uvjeti iz odredbe člana 120. ranijeg Zakona o nasljeđivanju, jer je zaključio da se uknjižba ne može dozvoliti na osnovu ugovora koji je ovjerio sud u RH pri činjenici da se ugovor o doživotnom izdržavanju odnosi na nekretnine koje se nalaze na području k.o. Čapljina, odnosno na području BiH. Shodno tome, Kantonalni sud je obrazložio da je ugovor o doživotnom izdržavanju morao biti ovjeren kod nadležnog suda na teritoriji BiH zbog čega je ocijenio da je prvostepeni sud pravilno zaključio da takav ugovor ne može biti temelj za uknjižbu prava korištenja apelanta 1/1, jer je ugovor ovjerio Općinski sud koji se nalazi na teritoriji RH.

38. Međutim, u vezi s tim, Ustavni sud ukazuje da je odredbom člana 120. stav 2. ranijeg Zakona o nasljeđivanju propisano: "Ugovor o doživotnom izdržavanju mora biti sastavljen u pismenom obliku i ovjeren od sudije." Dakle, imajući u vidu tekst odredbe člana 120. ranijeg Zakona o nasljeđivanju, na kojoj odredbi je Kantonalni sud temeljio svoje odlučivanje, Ustavni sud smatra da je proizvoljan zaključak

Kantonalnog suda da je predmetni ugovor o doživotnom izdržavanju morao biti ovjeren kod nadležnog suda na teritoriji BiH, budući da se predmetne nekretnine nalaze na području FBiH. Naime, imajući u vidu da je predmetni ugovor o doživotnom izdržavanju nesumnjivo sastavljen u pisanom obliku i ovjeren od sudije, Ustavni sud smatra da je u konkretnom slučaju upravo ispoštovan suštinski uvjet iz domaćeg zakona, a to je da je ugovor ovjerio sudija bez obzira na to što se radi o sudiji iz RH, a što je u skladu i sa Zakonom o rješavanju sukoba Zakona, koji u ovakvoj situaciji (član 21. navedenog zakona) upravo upućuje na primjenu domaćeg prava. Suprotno tumačenje bi u datim okolnostima konkretnog slučaja rezultiralo pretjeranim teretom za apelanta i zapravo bi ga dovelo u situaciju da ne može ostvariti svoja prava budući da iz činjenica proizlazi da je apelantov otac, kao primalac izdržavanja, u međuvremenu umro, pa apelant uopće ne bi mogao provesti bilo kakav postupak pred domaćim sudovima, jer nema lica protiv kojeg bi, odnosno sa kojim bi mogao pokrenuti adekvatan postupak.

39. Imajući u vidu navedeno, Ustavni sud smatra da je Kantonalni sud proizvoljno primijenio odredbu člana 120. ranijeg Zakona o nasljeđivanju, tumačeći je na apelantovu štetu, u situaciji kada je zaključio da predmetni ugovor o doživotnom izdržavanju (kao osnov za uknjižbu prava korištenja apelanta na predmetnim nekretninama u zemljišne knjige), iako je sačinjen u pisanom obliku i ovjeren od sudije, što je kao eksplicitan uvjet propisano stavom 2. navedene zakonske odredbe, u datim okolnostima apelantovog slučaja nije podoban za uknjižbu.

40. Zbog svega navedenog, Ustavni sud smatra da je potrebno ukinuti osporena rješenja Kantonalnog suda i predmet vratiti tom sudu na ponovni postupak u skladu sa stavovima Ustavnog suda izraženim u ovoj odluci.

41. Imajući u vidu navedeno Ustavni sud zaključuje da je osporenim rješenjima Kantonalnog suda povrijeđeno

apelantovo pravo na pravično suđenje iz člana II/3.e) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 6. stav 1. Evropske konvencije.

Ostali navodi

42. S obzirom na utvrđenu povredu prava na pravično suđenje, Ustavni sud smatra da je bespredmetno da ispituje apelacione navode o povredi prava na imovinu iz člana II/3.k) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 1. Protokola broj 1 uz Evropsku konvenciju.

VIII. Zaključak

43. Ustavni sud zaključuje da postoji kršenje prava na pravično suđenje iz člana II/3.e) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 6. stav 1. Evropske konvencije kada se osporena rješenja Kantonalnog suda zasnivaju na proizvoljnoj primjeni materijalnog prava, odnosno primjeni odredaba člana 120. ranijeg Zakona o nasljeđivanju, koja je protumačena na apelantovu štetu, budući da je nesporno da je predmetni ugovor o doživotnom izdržavanju (kao osnov za uknjižbu prava korištenja apelanta na predmetnim nekretninama u zemljišne knjige), u smislu mjerodavnog domaćeg prava, nesumnjivo sastavljen u pisanom obliku i ovjeren od sudije a što korespondira sa zahtjevom iz stava 2. navedene odredbe Zakona o nasljeđivanju.

44. Na osnovu člana 59. st. (1) i (2) i člana 62. stav (1) Pravila Ustavnog suda, Ustavni sud je odlučio kao u dispozitivu ove odluke.

45. Prema članu VI/5. Ustava Bosne i Hercegovine, odluke Ustavnog suda su konačne i obavezujuće.

Предсједник
Уставног суда Босне и Херцеговине
Златко М. Кнежевић, с. р.

KAZALO

**USTAVNI SUD
BOSNE I HERCEGOVINE**

654	Odluka broj AP 5497/18 (hrvatski jezik)	1	655	Odluka broj AP 6035/18 (hrvatski jezik)	15
	Odluka broj AP 5497/18 (srpski jezik)	6		Одлука број АП 6035/18 (српски језик)	20
	Odluka broj AP 5497/18 (bosanski jezik)	11		Odluka broj AP 6035/18 (bosanski jezik)	25

JP NIO Službeni list BiH
Dž. Bijedića 39, Sarajevo
Bosna i Hercegovina
tel/fax: ++387 33 722 079
722 054
722 041
e-mail: slist@slist.ba
www.sluzbenilist.ba

← → ↺ sluzbenovine.ba

SLUŽBENI LIST BiH
 JP NIO Službeni list
 Bosne i Hercegovine

Jezik ↕ Službena glasila ↕ Oglašavanje Izdavaštvo Pretraga Info Kontakti Vijesti

Naslovna stranica

> Pretplata
 > Cjenovnik
 > Izdavaštvo
 > Info - historijat
 > Kontakt
 > Međun. saradnja
 > Korisni linkovi
 > Oglasni dio

PLAN JAVNIH NABAVKI ZA 2020. GODINU
 < >

Službeni glasnik BiH
 broj 10/20
PREDSEDNIŠTVO BOSNE I HERCEGOVINE
 ODLUKU O INTERVENTNOM KORIŠTENJU SREDSTAVA
 TEKUĆE REZERVE
PREDSEDNIŠTVO BOSNE I HERCEGOVINE
 ODLUKU O INTERVENTNOM KORIŠTENJU SREDSTAVA
 TEKUĆE REZERVE
PREDSEDNIŠTVO BOSNE I HERCEGOVINE
 ODLUKU O INTERVENTNOM KORIŠTENJU SREDSTAVA
 TEKUĆE REZERVE

Službene novine Federacije BiH
 broj 11/20
**PREDSTAVNIČKI/ZASTUPNIČKI DOM PARLAMENTA
 FEDERACIJE BOSNE I HERCEGOVINE**
 RJEŠENJE O IMENOVANJU KOMISIJE ZA PROVOĐENJE
 POSTUPKA JAVNIH NABAVKI U PREDSTAVNIČKOM DOMU
 PARLAMENTA FEDERACIJE BiH
VLADA FEDERACIJE BOSNE I HERCEGOVINE
 UREDBU O VRSTI, KRITERIJIMA I POSTUPKU ZA DODJELU
 PRIZNANJA I NAGRADA CIVILNE ZAŠTITE

JP NIO
Službeni list BiH
 Dž. Bijedića 39/III
 71000 Sarajevo, BiH
 tel/fax:
 +387 33 72 20 30
 e-pošta:
sluzbeni.list@nio.ba
Službeni list BiH

**BAZA PRAVNIH
 AKATA**

Stara web stranica
www.sliz.ba

Objava poziva za
 dostavljanje ponuda i
 dodjeljenih ugovora

Pozivi za stručno
 usavršavanje - Anex 2
 dio B

Prijava
 Registracija
 Zaboravljena šifra

Službene novine Kantona Sarajevo
 broj 5/20
VLADA KANTONA SARAJEVO
 UREDBU O IZMJENI I DOPUNAMA UREDBE O OSNIVANJU
 UREDA ZA BORBU PROTIV KORUPCIJE I UPRAVLJANJE
 KVALITETOM KANTONA SARAJEVO
VLADA KANTONA SARAJEVO
 RJEŠENJE O IZMJENI RJEŠENJA O IMENOVANJU KOMISIJE
 ZA ODREĐIVANJE PREKOBRJIVOSTI
VLADA KANTONA SARAJEVO

Međunarodni ugovori
 broj 3/19
PARLAMENTARNA SKUPŠTINA BOSNE I HERCEGOVINE
 ODLUKU O DAVANJU SAGLASNOSTI ZA RATIFIKACIJU
 UGOVORA O AMANOMANJU I PRISTUPANJU UGOVORU O
 GRANTU OD 15.2.2011. IZMEĐU BOSNE I HERCEGOVINE,
 VODOVODA I KANALIZACIJE BUELIJNA A. D., OPĆINE
 BUELIJNA, REPUBLIKE SRPSKE I EVROPSKE BANKE ZA
 OBNOVU I RAZVOJ ZA PODRŠKU PROJEKTU BUELIJNA FAZA
 2 - POSTROJENJE ZA PREČIŠĆAVANJE OTPADNIH VODA I
 REKONSTRUKCIJA

Arhiva dokumenata

Nakladnik: Ovlaštena služba Doma naroda Parlamentarne skupštine Bosne i Hercegovine, Trg BiH 1, Sarajevo - Za nakladnika: tajnik Doma naroda Parlamentarne skupštine Bosne i Hercegovine Gordana Živković - Priprema i distribucija: JP NIO Službeni list BiH Sarajevo, Džemala Bijedića 39/III - Ravnatelj: Dragan Prusina - Telefoni: Centrala: 722-030 - Ravnatelj: 722-061 - Pretplata: 722-054, faks: 722-071 - Oglasni odjel: 722-049, 722-050 faks: 722-074 - Služba za pravne i opće poslove: 722-051 - Računovodstvo: 722-044, 722-046 - Komercijala: 722-042 - Pretplata se utvrđuje polugodišnje, a uplata se vrši UNAPRIJED u korist računa: UNICREDIT BANK d.d. 338-320-22000052-11, VAKUFСКА BANKA d.d. Sarajevo 160-200-00005746-51, HYPO-ALPE-ADRIA-BANK A.D. Banja Luka, filijala Brčko 552-000-00000017-12, RAIFFEISEN BANK d.d. BiH Sarajevo 161-000-00071700-57 - Tisak: "Unioninvestplastika" d.d. Sarajevo - Za tiskaru: Jasmin Muminović - Reklamacije za neprimljene brojeve primaju se 20 dana od izlaska glasila.

"Službeni glasnik BiH" je upisan u evidenciju javnih glasila pod rednim brojem 731.

Upis u sudski registar kod Kantonalnog suda u Sarajevu, broj UF/I - 2168/97 od 10.07.1997. godine. - Identifikacijski broj 4200226120002. - Porezni broj 01071019. - PDV broj 200226120002. Molimo pretplatnike da obvezno dostave svoj PDV broj radi izdavanja poreske fakture.

Pretplata za II polugodište 2020. za "Službeni glasnik BiH" i "Međunarodne ugovore" 120,00 KM, "Službene novine Federacije BiH" 110,00 KM.

Web izdanje: <http://www.sluzbenilist.ba> - godišnja pretplata 240,00 KM